

Süryani Dağı

Nurettin Demirtaş

SÜRYANİ DAĞI

İllegal Öyküler

Nurettin Demirtaş

Alman kemancı, enternasyonalist devrimci
Bager Nujiyan (Michael Panser) anısına
saygıyla...

ANI-ÖYKÜ

İÇİNDEKİLER

- Son Masal	7
- Anzele	12
- Baba beni atmazsın değil mi?	15
- Cemil	24
- Kırkların geyikleri	32
- 12 bin kadın	38
- Zercan	44
- Kayıp efsane	58
- Dilsiz acılar	63
- Ruh ikizleri	66
- Dans ve kılıç	69
- Müzisyen çocuk	78
- Güvercinlerin efendileri	89
- İki dağın buluşması	102
- Cizreli İbrahim	116
- Süryani dağı	119
- Oto gar koğuğu	129
- Yetenekli	137
- Doktor	143
- Keman	147
- 17 Kitap	152

SON MASAL

Sene 1976. Kış.

Mahalleye ilk kez televizyon gelince komşu çocukları hepten Hakkı amcanın evine doluştular, televizyonun ne olduğunu gördüler. Yayın bittiği halde bir süre daha yerlerinden kalkmayıp karıncalı halini izlediler.

Dağılırken Hakkı amca dedi ki:

-Yarın gelirken birer odun getireceksiniz, yoksa televizyon yok!

Televizyon gelmeden önce çocuklara masallar, destanlar anlatırdı. En son olarak Sürmê Xan'ın hikâyesini anlatmaya başlamıştı.

Çocuklar büyük merakla televizyonu izledikleri ilk gün sadece hareket eden resimler görmüş, bundan da bir şey anlamamışlardı.

Ertesi gün odunlarını alıp geldiklerinde bir süre televizyondaki müzik programını izlediler. Sonra bir kişi çıkıp konuşmaya başlayınca ne dediğini anlamadılar, sıkıldılar ve televizyon izlemek yerine defalarca dinledikleri hikâyenin sonunu anlatmasını istediler.

Hakkı amca hikâyesinin sonunu anlatmak yerine, yeni baştan özetledi:

“Sürmê Xan'ın güzelliği dillere destan olmuş, ünü sınırları aşmıştır. Öyle ki Tahran-Tebriz'in hükümdarının oğluna istemeye gelirler...

Sürmê'nin babası Siirt'ten Nusaybin'e Mardin'e uzanan toprakların hâkimi olup Siirt'li Xelil Ağa diye anılmaktadır. Kızını oğluna istemeye gelen devlet sahibi Acem soylusunu geri çevirmez.

Oysa Sürmê amcası oğlu Xurşit'i sevmektedir. Ona haber gönderince Xurşit büyüklerini, din adamlarını, sözü geçen herkesi devreye koyar ama Xelil Ağa Nuh der peygamber demez.

Tüm itirazlarına rağmen Acem devletine gelin gönderilir Sürmê lakin gönlü Xurşit'te kalır.

Sürmê'dir bu, asidir, gururludur, cesurdur. Önüne zorla se-rilen kadere boyun eğmez. Düğün gecesi yastığının altına sak-ladığı hançeriyle "devletin oğlunu" öldürür ve kaçır.

Sürmê artık bir kaçaktır, bir mahkûmdur, bir firaridir. Karşı-laştığı bir çobana hikâyesini anlatır. "Ben devletin oğlunu öl-dürdüm!" der. Çoban onu saygıyla karşılar ve kefiyesiyle uzun abasını kendisine verir.

Sürmê çobanın üç yıldır yıkanmamış kefiyesini 12 örüklü sa-çının üzerine örterek kendisini kamufle eder.

Yad ellerde dolaşıp bir kaçak olarak yaşarken peşine düşen devletten kurtulmak için sonunda Şengal dağlarına dek gider.

Şengal'e vardığında üzüm bağlarının arasında çalışan yaşlı-ca bir kadın ve bir erkeği görür. Bunlar Bo Adré Miri Hüseyin Bey'in eşi Ayşan ve oğlu Şükrü'dür.

Ayşan ve Şükrü karşılarında bu yabancı kadını görünce gü-zelliği karşısında hayrete düşerler. Onu evlerine konuk ederler.

Sürmê vardıkları evin kocaman bir konak olduğunu görünce bir beyin evine geldiğini anlar. Hüseyin Bey gelince eğilip elini öper.

Bey kendisini hoşlukla karşılayıp kimlerden olduğunu, sonra da Hristiyan, Yahudi, Êzidi ya da Müslüman hangi dinden oldu-ğunu sorar.

Sürmê Müslüman olduğunu ve zorla gelin gönderildiği Tah-ran-Tebriz devletinin serdarı olan adamın oğlunu öldürdüğünü; Şex Adi ve Meleké Tavus adına Êzidxan'a sığınmaya geldiğini anlatır.

Bunun üzerine bey kendisi ve altı oğlunu çığnemedenden kim-
senin Sürmê'ye ulaşamayacağına dair söz verir, anam-bacımsın
deyip konağında misafir eder.

Konağı koruyan 40 savaşçısı ve toplam üç bin askeri vardır
beyin.

6 ay sonra Acem soylusu Sürmê'nin yerini öğrenir ve ordu-
suyla birlikte Şengal'e gelir. Olup biteni Êzidi beyine anlatıp
Sürmê'yi kendilerine teslim etmesini söyler. Fakat bey örf ve
adetlerini anlatıp Sürmê'yi vermeyeceğini söyler. Böylece
Acem askerleri saldırıya geçer ve savaş çıkar.

Savaşta Acem'ler getirdikleri topları kullanırlar ve çokça
ölüme, yaralanmaya sebep olurlar. Buna rağmen savaş 18 gün
18 gece sürer.

Hüseyin Bey'in altı oğlundan beşi savaşta ölür yine de
Sürmê'yi teslim etmezler.

Hayatta kalan oğlu ise Sürmê'ye el uzatmaya kalkar. Bunun
üzerine Sürmê o zamana dek başından geçenleri anlatıp oğlanı
ayıplar. Oğlan da gider.

Yine de Sürmê konuk olduğu evde fitne fesada yol açılma-
ması için bu olayı Hüseyin Bey'e anlatmak zorunda hisseder
kendisini. Henüz oğlunun kendisine el uzattığını söylerken Hü-
seyin Bey Sürmê'nin ağzını eliyle kapatır, gerisini getirmesine
fırsat vermeden gidip oğlunu öldürür.

Bu olaydan sonra Sürmê konaktan gizlice çıkarılır. Tüm
oğullarını yitirdiği halde Ayşan misafirini yolcularken eli boş
göndermek istemez. Kendisine bolca altın vermek istese de
Sürmê memleketine sağ salim varmak için sadece silah ister.

Êzidxan kana bulanmış, nice acılara gark olmuş ama misafi-
rini korumayı başarmıştır.

Sürmê büyük dualar ve yeminler eşliğinde silah kuşanarak
yola çıkar.

Kaçak Sürmê memleketinin sınırlarına vardığında devletin
oğlunu öldürmüş bir kaçak olarak evine gidemeyeceğini düşü-

nür ve yönünü Sipan dağına verir. Orada bir dağlı gibi yaşamaya başlar...”

Hakkı amca hikâyenin buraya kadarını daha önce de anlatmıştı ama hep buraya gelip durmuştu. Çocuklar ısrar etse de “destanlar bitmez ki!” deyip sonunu anlatmamıştı. Ama bu kez çocuklar çok ısrarlıydı. Hakkı Amca da televizyonun gelişinden sonra çocuklara anlatacağı son masal olduğunu sezmişti.

Sonunu anlatsa masal bitecek ve hayat kendisi için duracakmış gibi bir hissiyat içindeydi. Bir televizyona baktı bir çocuklara, sonunu da anlatmaya karar verdi.

Derin bir iç çekerek devam etti:

“Sürmê Xan ne acılar çekti, nelere katlandı gördük. Bir de öte yanda Xurşit’in yaşadıkları vardır.

Xurşit öylece yerinde durmuş, kaderine razı olmuş mu sandınız? Sürmê gibi bir kadını seven insan hiç yerinde durur mu?

Yerinde durmak ne demek, Xurşit yeri göğü inletecek savaşlara tutuşmuş ama bu kış günü sobanın etrafında ısınan çocukların şimdiye kadar haberi olmamış. İşte şimdi anlatacaklarını iyi dinleyin.

Sürmê’nin gurbet ellere verilmesine öfkelenmiş olan Xurşit aşiretiyle uzun süren kavgalara tutuşmuş ve en sonunda Acem elinden Sürmê’yi kurtarmak için yola koyulmuştur. Önüne engeller çıkar ve bunları aşayım derken bir gün yolu Sipan dağından geçer.

Rivayet değil gerçektir. Xurşit bir mucize gibi, Sipan dağında eli silah tutan Sürmê’yle karşılaşmış.

Sürmê başından geçenleri anlatmış. İkiisi birlikte Êzidi yiğitlerin başı için kanlı gözyaşları dökmüşler.

Sonra Xurşit de Mem ve Zin, Züleyha ve Yusuf, Siyabend ve Xece üzerine yemin ederek Sürmê için aşiretini karşısına aldığını, kendisine karşı çıkan herkesle savaştığını; Siirt, Nusaybin, Mardin sokaklarının yiğitlerin kanıyla sulandığını ve ardından Acem eline gitmek için yola çıktığını anlatır.

Sipan dağında Xurşit'le buluşan Sürmê kendilerini güzel bir geleceğin bekleyip beklemediğinden emin değildi, hatta mutlu muydu değil miydi kendisi de bilemiyordu. Xurşit'e içindeki endişeleri anlattı.

Xurşit ise artık kavuştuklarını ve bu düşünceleri kafasından silip atmasını söyledi.

Ne kadar güzel sözler söylediyse de Sürmê'nin endişeleri kaybolmadı."

Burada Hakkı Amcanın gözleri doldu. Ağlamaklı olduğu için neredeyse sözleri boğuldu, konuşamadı. Sonunu getirebilmek için anlatımını hızlandırdı:

"Sonra Sürmê Xurşit'in atına bindi, Xurşit de sessizce atın önünde yürüyordu. Bir uçurumun kıyısından geçerlerken at birden huysuzlaştı ve Sürmê aniden attan düşüp uçuruma yuvarlandı. Tutunacak ne bir ağaç ne bir taş vardı.

Xurşit Sürmê'nin ardından aşağıya inmeye kalktı ama o kadar dik bir yerdi ki o da derin uçurumdan düşüp gitti..."

Sözlerini bitirince "nıç-nıç" diyerek hayıflanan, ah-vah çeken çocukların gözlerine bir bir baktı. Her birini bir Sürmê bir Xurşit olarak gördü. Ağlamaklı sesiyle hikâyenin bittiğini söyledi ve o gün erkenden dağıldı çocuklar. Ertesi gün gelmediler...

Aradan günler geçtiği halde Hakkı amcayı gören olmadı. Sonunda komşuları endişelenip evine girdiler.

Koridorda kırılmış televizyonun parçalarıyla karşılaştılar. Korktular. Çocukları dışarıya çıkarmak istediler ama çocuklar büyüklerden önce atılarak içeriye girdiler.

Beyaz badanalı duvara kanla dört parçalı bir harita çizilmişti ve Hakkı amca haritanın dibinde sırtı duvara dayalı olarak kıpırtısız oturmuş, başı yana düşmüştü. Bileklerinden dökülen kan kurumamıştı...

ANZELE

Büyükler masalların  a ırtıcı olmasını isterler, çocuklar ise hiç bitmemesini...

 inde ölümün kol gezdi i öyküleri sihirli peri masallarına dönüştürmek için  ocuk ruhlu olmak gerekir. O ruhu kaybedince acı anılar denizinde bo ulur insan. Ruhunu serbest bırakacaksin ama izini kaybetmeyeceksin. O hep senin bir adım önünde olacak, sıkı takip edeceksin.

Masalını yitiren çocukların hayalleri  alınmı tır. O çocuklardan biri Anzele’de ya ardı.

Yedi dedesinin yedi ninesinin adını bilirdi. Masalsız kalınca kendi adını bile unuttu.

Anzele kurtulursa o da kurtulacaktı...

Hayallerin de i meye ba ladığı zamandı.

 lk kez dayısı onu sinemaya götürdü. “Selvi boylum, al yazmalım” filmi gelmişti. Mahallenin Kadir İnanır’ı herkesin  ahabbettin dayısıydı.

Sinemadan sonra resme merak saldı.

Babası bir doğa hayranıydı ve tanıdığı ilk “doğa ressamıydı”  lk resim defterine ilk resmi kendisi  izmi ti: Neredeyse tüm sayfayı kaplayan kocaman renkli bir keklik! Anlattığına göre hiçbir resim o ilk resim kadar duygulandırmamı tır oğlunu.

Resim yapmayı ve bir de yüzmeyi çok seviyordu. O zamanlar çocukların en büyük keyiflerinden biriydi yüzmek.

Dicle nehrinde yüzmeye giderlerdi. Büyükler onları korkutup “Dicle’de bir ejderha ya ıyor. Çocukları yutuyor, gitmeyin!” derlerdi.

Dicle'nin kıyısındaki Hevsel bahçelerinin arasındaki kavaklıkta ise çingeneler yaşıyordu. Bazılarına göre onlar çingene değil su ciniydiler. Kadınları yarı çıplak dolaşıyordu ve Dicle'de yüzmeye giden çocukları kaçırıyorlardı! Belki de bu yüzden Dicle'yi, Çingeneleri ve Anzele'yi çok sevmişlerdi. Herkes korkarken, çocukların merakı olmuşlardı.

Ejderha da neyin nesiydi?

"Kuyruğu Anzele'de, başı Dicle'dedir" diyorlardı. Yaz aylarında Dicle'de boğulan çocuklar oluyordu. Tanık olanlarda, sanki birileri alttan ayaklarını tutup aşağıya çekiyormuş gibi bir hissiyat oluştuyordu.

"İşte bu, çocukların ayağından tutup aşağı çeken ejderhadır" diyenler vardı.

Oysa suyun altında mil ve kum vardı. Hatta o zamanlar eşek kervanları Dicle'den kum çekerdi. Ayakları kuma batan çocuklar yüzmeyi de iyi bilmiyorlarsa panikliyor ve belki de ejderha hikayeleri yüzünden o an daha büyük korkuya kapılıp sudan çıkmayı başaramıyorlardı. Yine de suda boğulmak çok acı vericiydi.

Anzele Dicle'nin kızıydı. Gözleri güneşten kopmuş gibi ışıltılıydı. Tutsak eden gözler değildi onlar; yürekten bağlanmaya vesileydi. Anıydı, andı, yaşamın kanıtıydı.

Çift Kapı'da doğup Dicle'ye doğru uzanıyordu. Çocuklar içinde çimiyor, kadınlar kenarında tokaçlarla elbise yıkıyordu.

Balıkları vardı kol kadar. Gelene geçene selam vermeyi ihmal etmezdi bu sıcak kanlı balıklar. Kimse o balıkları yakalayıp da yemeyi düşünmezdi. Urfa'nın gölündekilerle akrabaydılar ama burada alevlerden kimi kurtardıkları bilinmiyordu.

Mahallenin deresiydi Anzele. Dere değil hafızasıydı. Belki de bir Êzidi adlandırmasıydı, acıları vardı, sırları...

Oralardan ayrılmasına sebep yoktu ya ejderha mı onu yutmuştu, çingeneler mi kaçırmıştı (keşke onlar kaçırıyadı diye söylendiği oluyordu bazen) tam bilemiyordu ama uzun yıllar

sonra dođđđu kente geri döndüğünde Dicle param parça, Anzele ise yok edilmişti.

Sokakta oynayan çocuklara sordu:

“Buradan geçen dereye ne oldu?”

Bilen olmadı.

“Yahu burada bir dere vardı. Adı da Anzele’ydi, içinde balıklar oynayırdı, nasıl bilmezsiniz?”

Çocuklar kahkahayla gülüyor. Ya şaka yaptığını ya da deli olduğunu düşünüyorlar.

Esnaflara sordu. Şu an tam üstünde durduğunu söylediler. İnanamadı. Anzele’nin üstünü betonlamışlardı. Neden, nasıl olur, kim yapardı bunu?

Meğerse Ankara’dan kumandayla yönetilen bir masal hırsızı belediye başkanı yapılmış ve “bu dereden koku geliyor” yalanıyla üstünü kapattırmıştı.

Betonlamışlar! Ejderhalı masalların kaynağını yok etmişlerdi. Kavaklıkları da kesip düşlerin çingenelerini sürgün etmişlerdi.

Anzele kurtulmasa, Çingeneler dönmeşe yürek çat diye ortasından ikiye yarılacak, masal bitecek, hayat duracaktı.

Anzele’nin gerillası olmaya karar verdi. Çetin bir savaş başlayacaktı. Hazırlıklarını yapmaya başladı.

Neyse ki çok geçmeden kendisi de Anzele çocuğu olan yeni belediye başkanı kırdı betonları, çıkardı gün yüzüne Anzele’yi.

Anzele’de serinlemek isteyenler bunları unutmasınlar.

Sen de suya ayaklarını daldırıp kıyısında oturmak istiyorsan masal kaynağına sahip çıkacaksın!

Anzelemiz döndü, çingenelerimiz de dönecekti.

Onlar dönmeye başladıklarında Ankara Sur İçi’ni yıkma kararı almıştı.

Bir gün o balıklar da dönecek...

“BABA, BENİ ATMAZSIN DEĞİL Mİ?”

(9 Mart 2014-İmralı Görüşmelerinden)

“... Kayseri’de bir cinayet işlendi. Bir adam ailesini katletti. En son yedi yaşındaki çocuğunu balkondan atacağı zaman, çocuk "Baba, beni atmazsın değil mi" diye korkuyla babasına yalvarmış.

Ben bunu dinlediğim zaman o kadar ürperdim ki, hayatımda diyebilirim ki hiçbir şey beni bu kadar etkilemedi. Hayatım boyunca o çocuğun sözünü unutmayacağım.

İşte şimdi söylüyorum. Bunun romanı yazılmadan, bunun filmi çekilmeden, Türkiye’ye dair hiçbir şey yapılamaz. Bu o kadar önemli ve bütün sorunları kendinde barındıran bir olaydır. Türkiye bu çocuğun sözüyle bir deprem gibi sarsılmalıydı ve o çocuğun sözü çözümlenmelidir. İşte kadın katliamları da aynıdır.”

Hangi masal anlatabilirdi balkondan sallanan çocuğu, o çocuğun gözlerindeki korkuyu...

Babasıydı onun en çok güvendiği. Babasıydı onun annesini ve kardeşlerini öldüren...

O çocuk hepimizin elinde asılı kalmıştı. Bize sesleniyordu: “Ben daha küçüğüm, beni atmazsınız değil mi?”

12 yaşındaki koşucu:

Koşu şampiyonu Ayten’in Yeni İlkokul 4. Sınıf yaz tatilinde evlendirilmesine karşı bir isyan yazısı kaleme alındı. Yazı mahkemelik oldu ve yok hükmünde sayıldı yani idam cezası verildi. Her harf idam mangasının karşısına bir devrimci gibi başı dik çıktı...

Olaya bir çocuk tanıklık etti. İdam edilen Ayten miydi, anısı mıydı, yazı mıydı, kendisi miydi hatırlayamadı.

35 yıl sonra Arap halkından bir devrimci kadın Ayten'in anısını çocuğun hafızasında canlandırdı. Çünkü bu yiğit Arap kadını Ayten'e benziyordu ve Ayten'in intikam çığlığı gibi çıkmıştı dağ doruklarına.

Büyümüş olan tanık çocuk niye devrimci olduğunu o zaman anladı.

35 yıl sonra da olsa anlamak iyidir...

Siz Ayten'i tanımadınız. Ayten'i tanısaydınız siz de devrimci olurdunuz!

Bu yazı da atlatsa
On ikisine girecekti
O yaşına dek koştu Ayten
Uzun kısa
Koştı yolları
Her baharı koştu, her yazı
Koştı kışları, sonbaharları
Koşamadı o yazı
O Koca yazı
O Koca cehennemi...
Acaba
Gelinlik de giydirdiler mi
30 numara
Koşu ayakkabılarının üstüne
Ve bir daha koştu mu Ayten?

Sevgisiz, neşesiz, ülkesiz kalmasın diye Ayten, Aytenler, dağlarda bir ışık yandı...

Düş kurgını:

İki kızı vardı. Eşini hastalıktan kaybetmişti. Kızlarından büyük yük olanı dağlara tutkundu. Küçüğü büyük kentlere...

Dağlara tutkun olanı yola koyuldu. Dağa varamadan dünyası yıkıldı. Yolda askerlere yakalandı. Dağın arkasından silah sesleri geliyordu. Dağa yetişemedi. Soyuldu, dövüldü, tecavüze uğradı.

Bir zaman sonra serbest bırakıldı fakat hamile kalmıştı.

Ne yapacağını bilemez haldeydi. Evine döndü. Babası bağrına bastı kızını...

Ne var ki mahalleden köye kente dek kızın hamile olduğunu duyan herkes sırtını döndü. Baba yalnız kaldı. Bunaldı. Yine de kızına kimselerin dokunmasına fırsat verecek bir zayıflık göstermedi...

Küçük kız, babasının haline acıdı. Kendi kederinde boğuldu.

Utançla bakmaya başlamıştı dünyaya. Her şeye son vereceğim dedi. Bu acıya, bu utanca...

Aldı babasının silahını, vurdu ablasını. İki canlı ablasını.

Dağlar yıkıldı. Vicdan kirlendi...

Hapishanede anladı,

Ölmek istedi.

Hayalleri bırakmadı, öldüremedi kendisini,

Dağların hayaliyle hayata tutundu bir zaman.

Bir masal olmak istedi. Bir düş.

Şiirler yazdı kendi kaderi üstüne. Ağlamadı, gülmedi...

Dedi ki: "Cehennem ateşi tutuşturulduğundan beri Tanrının Meleği Mikail gülmemiştir!"

Çanaktaki mısralar:

Karalar bağlamışsa

Çanak dolusu mısralar

Çingene karasıdır

Biraz asi

Biraz neşeli
Fakirin ekmeğidir
Biraz yanık...

Nar dökmüşse dibine
Kırmızıdır
Bırak çatlasın
Dağılsın mısralar
Tutsak kalmasın
Narda taneler
Mısrada harfler
İnsanda hayaller

Çevrilmişse dört yanı
Silahlıdır mısralar
Kaçaktır
Vuracak
Vurulacaktır
Hüzünlü bir yayladır
Heybetli bir dağdır
Ah yine de
Her an düşüp kırılacak
Çanak dolusu yürektir
Biraz narin...

Mısraların kaderi şairin, insanların kaderi kendi elinde olmalıdır.

Mitolojideki yer altı dünyasından çıkıp gelmiş bir hayalet gibi ortalıkta dolaşırken yazdığı şiirler kendi yazgısına isyan edenlere ilham oldu. Kendisine derman olmadı.

“Annem yaşısaydı... Bir tek o anlardı beni” dedi.

Kızları anlamasalar da anneler kızlarını herkesten çok an-
lardı: “Tüm anneler bir gün dönüp gelecekler; İsmail’i kurtaran
melek gibi!”

İsmail ve Persephone:

Persephone bir gün oyun arkadaşlarıyla birlikte çayırdaki çi-
çek toplarken birdenbire yer yarılmış, tanrı Hades arabasıyla
dışarı çıkagelmış, kızı yakaladığı gibi kaçıp gitmiş.

Ümitsizlikten ne yapacağını bilmeyen tanrıça ana, kızını
araya araya bütün dünyada dolaşmadık yer bırakmamış. So-
nunda her şeyi gören ve bilen Güneş Tanrı Helios Persepho-
ne'nin bulunduğu yeri söylemiş.

Bunun üzerine toprak ana Demeter Olympos'tan kaçmış,
yüreği sızlayarak ıssız bir yere çekilmiş. Onun küsmesiyle top-
rağın bereketi kalmamış, insanlar kıtlık tehlikesine uğramışlar.

Ölümler diyarının Tanrısı Hades'in elinde bir büyülü meyve
varmış: Nar!

Kendisine Hades'in sunduğu nar meyvesini yemiş olan Per-
sephone bu sevgi büyüsüyle yeraltı hakimine bağlanmış.

Bereketin kalmadığını gören Olympos'un Baş Tanrısı Zeus,
Persephone'nin yılın üçte ikisini yani çiçek açma ve meyve za-
manını anası Demeter'in, geri kalan üçte birini, yani kışı da ko-
cası Hades'in yanında geçirmesini kararlaştırmış.

Böylelikle toprağa yeniden bereket gelmiş.

...

Ve Allah İsmail’i dört mevsim boyunca bağışladı.

Oyun arkadaşlarından koparılan Persephone ise bereketin
bedeli olarak her kış kurban edildi.

Annesi hep yolunu gözledi...

Yol olaydı:

Elma kokan bir köy vardı / Kalmışsa külleri de yeterdi
/Ağaçlar belki kiraz açardı / Belki nardı / Belki bir hatıra / Çı-

kardı külden/ Yol olaydı / O köye gideydi / Elma kokulu / Belki acıydı / Belki umut / Olaydı yol / Gideydi...

Gideydi de göreydi

Kin mi tutmuş

Yoksa

Meyve mi

O ağaçlar?

“Bileydim de son kez olsun öleydim!” dedi.

Bir ömre kaç ölüm sığarsa hepsine razıydı. “Bileydim yeter ki!” dedi.

Yol dile gelip konuştu:

“Sen bilmesen yol bilir, yol bilmese dağ bilir. Dağın sırları vardır. Sırrına ermeye bak!”

Dağı sev:

Bu dağı sev dedi / Düşer miyim / Kalkar mıyım deme / Sen dağı sev yeter / Havasını sev suyunu / Bir de ölümünü... / Dedi ki / Korkma / Sevmeyen ölür!

Sevmeden ölenlere ne demeli? Hem bu ölüm kim oluyor ki hep 12 yaşındayken buluyor bizi?

Küçük ekşi elmalar:

(Heval Hedar Rubar’ın 12 yaş anısı)

Tozlu bir kentin sonunda / Elmaları olan bir köy vardı / Sokakta oynayan iki çocuk vardı / Aldılar birini oyunları yarım kaldı / Elma toplamışlardı / Küçük ekşi elmalar / Yalnız kaldı diğeri / Kaldı bir zaman ağlamaklı / Onu da çağırdılar / Gel dediler arkadaşın ağlıyor...

Gitti baktı avluda çalgıcılar / Odada kadınlar / Ortalarında çocuk / Başından aşağı kocaman bir örtü / Kırmızı... / Hıçkırır

hıçkıra ağlıyor / Arkadaşını gördü sustu / Örtüyü kaldırdı arkadaş / Güldü / Güldüler...

Kırmızı örtü kocamandı / Yaşları on ikiydi / Arkadaşı da girdi altına / Çektiler başlarına kırmızıyı / Kalan elmaları yediler / Düğün bitene kadar / Güldüler...

Küçük ekşi elmaları, kırmızı örtüyü, akşama dek gülmelerini, arkadaşını unutmadı. O düğünün kimin düğünü olduğunu anladığında kaderini kendi ellerine aldı Hedar.

Şimdi “Fadiké” şarkısını eğlence olsun diye düğünlerde söyleyip oynayanları kınamakta; dağlarda direniş ve özgürlük şarkıları söylemektedir.

Utanc:

Çocuk kendi yoluna gitti / Yaşlı kendine bir mezar buldu / Utancın gizleneceği yer yok / Yüreğinde tutarsın yanaklarından kanar / Ağzını kapatırsın gözlerinden süzülür / Ortası yok utancın / Ya alırsın intikamını günahlarından / Ya da kıırırsın dingilini / Dönmez utancından dünya...

İntikam:

(Heval Xebat Med’in 5 yaş anısı)

8 Mart 1996. Adana Çarşısında Dünya Kadınlar Günü için kutlama yapılacak. Mahallenin kadınları toplandı. Birçok ana yanında çocuklarını da getirdi.

Xebat annesinin elini tuttu ve yola koyuldular. Annesinin kucağında ise Xebat’ın henüz yürüyemeyen küçük kardeşi vardı.

Hava güzeldi. Kadınlar renkli elbiseleriyle bayram havasında güle oynaya ara sokaklardan çarşıya dek yürüdüler.

Çarşı merkezinde toplandıklarında polislerin saldırısına uğradılar. Herkes nasibini aldı Dünya Kadınlar Gününde...

Xebat bacağına inen cop darbesiyle öyle bir çığlık attı ki anesinin yüreğı yerinden sökülmüş gibi oldu...

Bedenlerindeki morluklarla mahallelerine döndüler. Xebat her gün yaptığı gibi evlerinin damına çıktı. Bacağındaki morluğa baktı. Halen yanıyordu.

Sokaktan gelen seslerden dolayı damın etrafını çeviren briketlerden eğilip baktı. Polislerin top gibi kasklarını gördü. Tüm gücüyle bir briketi iterek düşürdü.

Tam isabet! Polis baygınlık geçirip yere yığıldı.

Diğer polisler demir kapıyı koçbaşıyla vurmaya başladı. Yumulmasına rağmen kapı açılmadı.

Karşıdaki evin penceresinden bir kadın başını çıkardı.

“O evdekiler bir hafta önce gittiler. Damdan bir kedi atarken briketin düştüğünü gördüm” dedi.

Polisler sokağı terk ederlerken Xebat’ın bacağındaki ağrı geçti.

Güldü.

Dedi ki: “Yaşayan her şeyde vardır umut!”

Umut:

Kör bir hücre vardı

Kör olmak bilgelik yolunu açardı

Kör hücreyse masalları kapatmak için vardı

Karanlığın başı masalların sonuydu

Her masalda bir çocuğun hayali yaşardı

Nerde bir çocuk ağlasa masal dururdu

Her damla gözyaşı masalda bir yara açardı

Her yara bir çocuk için kanardı

Dağ masalsız olmazdı

Saçları ağarsa durmazdı

Dünyada daha kötüsü olmazdı

Ateş havaya küstü, gül toprağa

Kadın kırk yıl kesmediği kırk örüklü saçını kesti
Çocuk masaldan daha çok yaşlandı
Dağda ateşin yanmadığını gören deniz köpürdü
Bir balık kendini kıyıya vurdu
Yılan gelip başucunda gözyaşı döktü
Sele dönen gözyaşına bir yıldız düştü
Kuşlar dönmeden karanlık çöktü
Bir ağıt sesi gecenin ağzından yayıldı
Acı dile geldi “dayanamam” dedi
Acı bile dayanamadı daha ne olsun
Acının dayanamadığı hale kuşlar yetişti

O kuşlar
Maviş kuşlar
Sarı kuşlar
Yeşil kuşlar
Çocukların masal kuşları
Duvara vurup kanatlarını kırdılar
Duvardan bir taş düşürdüler

Kör hücrede ışık yandı
Masal uykudan uyandı
Çocuklar dua etti
Duaya geldi ışık
Kelimeye dönüştü
Yeni bir masal oldu:
“Ne güzel!” dedi
“Ne güzel! Halkım kadar yalnız, ülkem kadar kimsesizim!”

CEMİL

Hayatın tüm acımasızlıkları önceliklerimizi belirlemişti...

Tüm kalabalıklara kapatıp pencerelerimizi, uzun bir kışa hazırlanır gibi kendi içimize çekildiğimizde bile acılar yeni pencereler açıyordu.

Çok hırpalanmış, çok incinmiş halde dünyaya küsenlerden olmasak bile onlara yakın durduğumuzda acılar daha fazlasını istiyordu. Yaşadıklarımızdan sonra bir daha inceliğimize dönebilir miydik? Bizden tam tersini bekliyordu acılar.

Başkası acımadığı için kendine acıyan zavallılar gibi ortalıkta yakınıp duranlar vardı. Ne yapsalar gözyaşları inciye dönüşmüyordu. Kanatlanıp uçmuyordu!

Değer miydi? İnsan biraz mücadeleci olur!

Mücadeleci olmak iyi ama acıya teslim olmayalım diye ne acılara yol açacaktık kim bilir?

Kaçacak yer kalmayınca saldırıya geçen kediler gibi her an bıkmadan usanmadan etrafına saldıranlar vardı. Neydi onları bunca agresif kılan? Ne tür acılardı?

Hayatımızı sadece acılar mı yönetiyordu?

“Dünya boş, her şey boş!” diyenler...

Öyle miydi gerçekten? Bunu söyleyenlerden kaçınılanarak söylüyordu? Yaşamaya değecek hiç mi bir değer yoktu bu dünyada? Öyleyse neydi bu dipsiz değersizleşmenin sebebi?

Ne ay ışığı vardı ne de ılık bir esinti. Sadece soğuktu, çok soğuk. Böyle bir gecede ölmeye bile değmezdi.

Tabancanın namlusunu çenesinin altından bacaklarına doğru indirdi. Şarjörünü çıkardı, mekanizmasını çekip namludaki mermiyi aldı, şarjöre yerleştirdi.

Kendini öldürebilecek gücü olan insan istese neler yapmazdı ki? O güç tehlikeli bir güçtü. Tehlikesi kendini öldürmekten değil öldürebileceğini bilmekten ileri geliyordu.

Araba kullanırken sigarasını yakıp kolunu dirsekten kırıp pencereye dayadığından ve sarı saçlarını kısa kestiğinden beri tavırları da biraz sert hale gelmişti. Giyim-kuşamı da bunu tamamlıyordu. Yakından tanımayanlar mafya patroniçesi filan sanırdı.

Temiz ama dondurucu bir hava vardı.

Bu soğuk ona iyi gelmişti. Biraz sıcak hava olsa onun yardımcıyla tetiği çekmiş olabilirdi.

Bingöl'e niye geldiğini unutturacak kadar iliklerine işleyen bu soğuk havada araba camını niye açmış olduğunu da unutmuştu. 20 yıllık bir mazisi vardı bu açık camın.

Almanya'nın Essen kentindeki bir fabrikada teknisyen olan, aslen Kafkas kökenli bir çiftin kızı olarak doğup büyümüştü Tania.

Konuştğu Almancaya Borbekş deniliyordu, yöre ağzıydı. Azını okulda çoğunu sokakta öğrenmişti.

Zazacayı öğrenirken de yöre ağzıyla konuşacak kadar hâkim olmuştu.

Zeki, cesur ve meraklıydı. Kendisine ait bir parfümeri dükkânı vardı.

Yağz, esmer, simsiyah saçlı Cemil'i ilk kez dükkânın önünde bekleyen camı açık bir arabada görmüştü.

Hamburg'da oturuyordu. Essen'de evli olan bacısını görmeye gelmişti. İçeriye girip bir şeyler alacak olan genç kadını bekliyordu.

Genç kadın dükkânda fazla oyalanınca o da içeriye girmiş, o sırada iki kadın trafik polisi arabanın fotoğrafını çekmişler ve adamın geri dönüp sadece bir dakika bekleyeceğini anlatan tüm söylenmelerine karşın hiç taviz vermeyip ceza kesmişlerdi.

Genç kadının kız kardeşi olduğunu öğrenmesiyle ona karşı ilgisini belli etmesi aynı anda gerçekleşmişti. Sonrası kazak söküğü gibi gelmişti...

20 uzun yıl sonra bu kez kapalı bir dükkânın önünde, camı açık bir arabada bekleyen kendisiydi.

“Öldü” demişlerdi.

Rusya’da. Rus mafyası öldürmüş. Neden, nasıl olduğunu bile bilmiyorlardı. Ölüm haberini getiren Cemil’in erkek kardeşinin kan çanağına dönmüş gözlerine bakıp gerçeği görmüştü.

Bingöl’de kalmasını gerektiren sebeplerinin tümünü yitirmiş gibiydi. Almanya’ya dönme istemi de yoktu. Hiçbir yerde kalamaz, yaşayamazdı artık. Çocuklarının olmaması da üstüne tuz-biber olmuştu. Her şey anlamsız geliyordu. Yaşama tutunması için bir gerekçe, bir tek dal yoktu.

Bir evlatlık edinebilirlerdi ama bunu kendisi kabullenmemişti. Çocuk peşinde ne buhranlar yaşamış ne acılar çekmiş, boş yere kendini heder etmişti. Bu yüzden Cemil’e yaşattığı eziyet aklına geldikçe bazen kendine kızdığı oluyordu. Yine de o duygularını kimse anlayamazdı. Herkesten çok üzölmüştü çocuğunun olmamasına. Biraz da Cemil paylaşmışsa üzüntüsünü çok değildi aslında.

Anlayışlıydı Cemil. O da çocuk istemişti, üzölmüştü ama sessizce yaşamıştı acısını, kederini. Evlatlık için de hazırды. Tania istemeyince ısrar etmemiş, zorlamamıştı. Tania’yı boş, anlamsız sözlerle teselli etmeye de kalkmamış, üzüntüsünü paylaşmış daha da önemlisi üzülmeye fırsatını vermişti.

İnsan bazen yaşananların üzüntüsünü yaşamak ister, hiçbir şey olmamış gibi davranılması o an insanı iyice çileden çıkarır. Tersinden üzüntülerin abartılması, derinleştirilmesi de o kadar yaralayıcı olurdu.

Cemil duygularını dengede tutmayı samimiyeti sayesinde doğal bir ustalıkla başarmıştı. Hayatlarının, birlikteliklerinin tek anlamı “çocuk” değildi sonuçta.

İyi bir insandı Cemil, dostuydu, dert ortağıydı. Kötü huyları hiç mi yoktu? Olmaz mı? Bu kötü huyları yüzünden Rusya'ya kadar gitmiş olmasındı? Bak bu hiç aklına gelmemişti. Ya bir kadın meselesiye?

Cemil hakkında hiç bu kadar çelişkili düşünmemişti. Kafasından ortak tanıdıkları Rus kadınları bir bir geçirdi, Cemil'i bunlardan biriyle düşündü. Sonra da arkasından kötü düşüdüğüne kızdı. Ölüm onu elinden almışken o neler düşünüyordu.

Düşünmek ağır gelip omuzlarını çökertene dek düşündü. Silah halen dizlerinin üzerindeydi. Cemilsiz yaşayamazdı. Bağlanmıştı.

Cemil şimdi yoktu. Niye çekmemişti ki tetiği? Tetik parmağıyla sağ şakağını okşadı. Çocukları olsaydı hayatları belki bu kadar hareketli olmaz, bir yerlerde daha sakin yaşarlardı.

Bir çocuk hayatı kolaylaştıracak mıydı? Yoksa o da bu cefaya ortak mı olacaktı? Yanıtlaması zordu. Kesin olan Cemil'in bu durumlara düşmesiyle çocuğun babasız kalacak olmasıydı.

Eskisi gibi dert etmiyordu çocuğu. Sevgisini tüm çocuklara vermeyi başarmıştı. Mermiyi namluya, parmağını tetiğe sürdüğünde aklında çocuk değil Cemil vardı. Kararlıydı. Niye çekmemişti ki?

Taşıdığı tabanca İstanbul'da açtıkları iş yerinin üzerine kayıtlıydı.

Son on yıldır Almanya-İstanbul-Bingöl arasında mekik dokumuştı. Bu zamana kadar da işleri yolunda gitmişti. Sonra eşi, arkadaşı, ruhu, adıyla sanıyla Bingöllü Cemil aniden ortalıktan kaybolmuştu.

Cemil Almanya'daki işlerinin yanında İstanbul'da da açtığı lokantanın işlerini kısa sürede büyütmüş, en gözde mekanlardan biri haline getirmişti. Bu kadar göze batınca da mafyanın haraç istemesi gecikmemişti.

Kolay olmamıştı gerçi. Hem adı hem de duruşu nedeniyle Cemil Bayık'a benzetildiğinden kimseler kolay yanaşmıyor, cesaret edemiyordu Cemil'i tehdit etmeye!

Gençlik yıllarında onlara kuryelik yaptığını anlatıp övünürdü.

Fakat bütün bunlardan habersiz olan orta çaplı bir çetenin adamları Cemil'e dokunmaya cüret etmişti. Birkaç kez mekânı basıp müşterilerin önünde hakaretler yağdırmalarına rağmen kendilerine ödeme yapmayacağını, yaparsa ancak patronlarına yapacağını söylemişti.

Sonunda patronun yanına davet etmişler. Gitmiş!

Gittiği yer bir birahaneden başka bir şey değilmiş. İçeriye girip patron denilen herifin kafasına silahını dayamış, oradan çıkarıp arabasına atmış ve kaçırmış.

Adamları lokantayı basıp dağıtsalar da Cemilden ve patronlarından bir iz bulamamışlar.

Cemil bu haraççı patronu kimselerin bilmediği bir depoya kapatmış. Üç gün boyunca adamı adeta tokat delisine çevirmiş, ezmiş, gururunu kırmış. Öyle ki adam hiçbir mafyanın bir Bingöllüye sataşamayacağını anlamış.

Sonunda bir daha kendisini rahatsız etmeyeceklerinin sözünü alıp serbest bırakmış.

Ertesi gün lokantaya iki sivil polis gelmiş: "Patrona ne yapmışsın öyle, seni vurabilirler. İstersen seni koruruz." deyip kirbarca haraç istemişler.

Cemildir bu. Boyun eğmek yerine dükkânı satmış. Daha işlek bir yerde ama göze batmayan bir fast food salonu açmış. Kazancı o büyük yerden daha az değilmiş. Burada geçen zaman diliminde kimseler kendisini rahatsız etmemiş.

İşler yolunda gittiği halde bir gün aniden ortalıktan kaybolmuş ve işte sonunda Rusya'dan ölüm haberi gelmişti.

Rusya! Rus mafyası? Ne işi vardı onlarla?

Cenazesi neden bulunmamıştı? Sorular yüreğini yakıyor, cevapsız kaldıkları için bir boşluğa düşer gibi oluyordu.

Camı kapatıp İstanbul yoluna koyuldu. Rusya'ya gidecekti.

Cemil'in kaçırılmış olma ihtimali hiç aklına gelmemişti. Ama belki de olan buydu. Rus mafyasının eline düşmüştü Cemil. Kaçırılmıştı. İstanbul mafyasıyla baş etmesi zor olmamıştı ama Rus'ları hiç tanııyordu. Onların elinden kurtulmasını sağlayan Rus iş çevrelerinde hatırı sayılan bir Kürt olmuştur belki.

Fakat Bingöl'e neden ölüm haberi gelmişti?

Ölüm bazen öldürür bazen harekete geçirir.

Tania işin peşini bırakmayacaktı. Rusya'da akrabaları vardı. Gitti.

Gidiş ki ne gidiş: Laleli'ye el atmış tanınan bir mafya tetikçisiyle başladı işe.

Türlü yöntemler denedi, Cemil hakkında hiçbir bilgi alamadı. Adam sonunda ne dese iyi:

"İkinizi de tanııyorum ama ne sen ne de Cemil dediğin kişi elimden kurtulamayacaksınız!"

Sanki yanlış kişiye yüklenmişti. Ona yaptıklarından sonra serbest bırakamazdı. Tetiği çekerken bu mafya işkencecisinin Laleli esnafına ettiği zulümleri düşünüp vicdanını rahatlatı.

İkincisini, üçüncüsünü akrabalarına öldürttü. Böylece sadece Rus mafyasının değil ülkenin gündemini de alt-üst etti. Tania'ya yardım eden Gürcü akrabaları da az değilmiş hani!

Yine de Cemil'i ne gören ne de duyan vardı. Ne olmuştu bu Cemil'e? Ne dirisinden ne ölüsünden hiçbir iz yoktu. Rus devlet makamları olaylar hakkında kapsamlı bir inceleme başlattığında ucu neredeyse Gürcü akrabalara yetişiyordu ki Tania İstanbul'a döndü.

Cemil kaybolalı bir buçuk ay olmuş ve Tania bu süre içinde elini defalarca kana bulamıştı. Acının gücü kanlı süreçlerde yüreğini kinle ve çılgın bir cesaretle doldurmuştu.

Rus mafyası bir gün adını öğrenecek ve peşine düşecekti. Bunu iyi biliyordu. Umurunda değildi. Yine de acı hatıralar kendinde daha fazla kalmak istemiyordu. İstanbul'daki iş yerlerini satışa çıkardı. Nihayetinde Almanya'ya dönecekti.

Sel suları çekilince dünya sakinleşir ama selin zararları da asıl o zaman ortaya çıkar. Bazen sevdiklerinin hayatta kalması tüm maddi zararları unutturur. Cemil olaydı gerisi olmayaydı. Mal-mülk yine olurdu. Ama Cemil?

Cemil öldü mü?

Cemil nerede?

Cemil ile ilgili tüm soruların yanıtı Cemil'deydi. Ve her zamanki gibi Cemil sevdiklerini yüz üstü bırakmayacaktı!

Cemil aniden ortaya çıkıverdi. Hem de İstanbul'da...

İlkin camın arkasından gördü. Hayal sandı...

Cemil!

Cemil yaşıyordu. Yıpranmış zayıflamıştı. Yaşiyor olmasını da zayıflamasına borçluydu.

Bir ticari taksitle gelmişti Cemil. Dükkânın önünde durup uzun uzun etrafına bakındı. İçeriye girdi. Tania şok olmuş halde ayakta dikilmiş duruyordu.

"Sen ne yaptın Cemil?"

Meğerse Cemil'i rüşvetçi polisler kaçırmış. İnat edince de kendi deposuna kilitleyip arada bir ikna etme fasıllarını sürdürmüşler ve 44 gün sonra kurtulmuş Cemil. Hepsi bu!

Tania Cemil için kimselerin kolay kafa tutamadığı Rus mafyasının kökünü neredeyse kurutacakken Cemil 44 gündür kendi deposunda bir sandalyeye bağlı yaşıyormuş. Rusya'ya kaçırılıp öldürüldüğü haberini de o polisler yaymış.

Şimdi Rus mafyası peşlerinde olacaktı. Korku duvarlarını yıkmışlardı. Tania Cemil'in anlattıklarına bir an tereddütlü yaklaştı.

Polisler Cemil'i ikna edebilmiş miydi? Cemil direnmiş mi bari? Direnmiş olsa belki de ortadan kaldırılırdı. Cemili neden serbest bıraktılar peki? Direnmedi mi yoksa?

Karanlık çökünce depoya gittiklerinde Cemil'in gerçekten direndiği ve tüm bu olaylara değdiği ortaya çıktı. Cemil'i affetti Tania.

Cemil'in sırları olmuştu ama hiç yalan söylememişti Tania'ya. Aralarındaki güven bir kez olsun sarsılmamıştı. Bu defa da tüm anlattıkları doğruydı:

Cemil'i kaçıran rüşvetçi iki polisin cesedi depodaydı!

KIRKLARIN GEYİKLERİ

Ormanda bir kulübede yaşayan ikiz kardeşlerin üvey anneleri onlara hep iyi davranıyormuş. Masallarda tüm üvey annelerin kötü gösterilmesine inanmayın.

İkiz olan bu çocukların annelerinin yüzü, babalarının ise sadece gözleri hafızalarında kalmış. Kocaman, mavi gözleri. Bir de onlardan birinin diğerinden on dakika büyük olduğunu anlatmış!

Üvey anneleri “babanız Yervant’ın göz rengi elaydı” dese de çocuklar mavi olarak hatırlamaya devam etmişler.

Ormanda büyüyen ikizler çok çevik, hızlı ve güçlü olmuşlar. Henüz 12 yaşına geldikleri halde balık tutuyor, keçileri sağıyor, ahırını temizliyor, kışlık odunları topluyor, tüm ev işlerini yapıyorlarmış.

Evin yan tarafında tilkilerden korumak için dört tarafından merdivenle çıkılan küçük bir kulübe yapıp orada güvercin besliyorlarmış.

Üvey anne çocukların güvercinleri tanımada ve onların bakımında bu kadar ustaca davranmalarına hayret etmiş. Başlangıçta sadece bir çift güvercinleri varmış, sonra çoğalmışlar. Her birine bir isim vermişlerdi.

On dakika büyük olanı siyah kazakları, diğeriyse sarı renkli kazakları sevmiş. Bu yüzden biri siyah keçilerle, diğeri sarı keçilerle daha fazla ilgilenirmiş. Bir de isimleri ayırmış: On dakika büyüğü Vizer küçüğü Sison. Onların başkaca farklı bir özellikleri yokmuş.

Halay müziği duydu mu yerinde duramayan ikizlerin uzun kış gecelerinde en büyük zevkleri ise masal dinlemektir. En çok da Yiğit Nazar’ın hikayelerini seviyor ve üvey annelerine tekrarlatıp bol bol gülüyorlardı.

Yağmurlu bir gecede kapıları çalınmış. Güvercinler kanat çırpmış, tavuklar gıdıklamış, keçiler bağırmış, kapıyı açmayın diye!

Hiç misafirleri gelmese de bu yağmurda geleni dışarıda bırakamazlardı. Çocuklar ürkmüşler ve meraklı gözlerle kapının karşısında dikilip beklemişler. Üvey anneleri kapıyı açmış. O an içeriye büyük bir fırtına ve yağmur sularından başka giren olmamış.

Kapıyı tekrar kapatmaya çalışsa da fırtına buna izin vermemiş. Çocuklar da yardıma koşmuş ama kapı bir kapanmış bir açılmış. Fırtına, yağmur, soğuk içeriye doldurmuş. Şöminede yanan ateş de fırtına yüzünden sönmüş. Üşüyüp battaniyelere sarınmaya çalıştıkları an dışarıda bir ışık görmüşler.

O da neyin nesidir? Üvey anne bakmaya gitmiş ama dönmemiş. İki kardeş de ardından çıkmış.

Karanlıkta göz gözü görmüyor. Şimşekler çakıyor, yağmur, fırtına göz açtırmıyor ama karşılarındaki ışık da orada öylece duruyor. Bu durum çok sürmüyor. Fırtına ve yağmur dinince ışık onlara doğru yaklaşıyor; üvey anne ihtiyar bir adamın koltuğu altına girmiş onu adeta sürükleyerek getiriyor.

Elinde kocaman bir fener olan bu ihtiyar kapıyı çaldığı anda fırtına onu geri fırlatmış, bir adım ileri iki adım geri giderken üvey anne yardımına yetişmiş. Bu kadar zorlukla kurtardıkları ihtiyar keçilerini arıyormuş.

Keçilerinin peşinden köyden çok uzaklara dek gelmiş. Ormanın bu bölgesini ilk kez görüyormuş ve bu kulübeye rastladığı için kendini çok şanslı saymış.

Sabah olunca ahırda duran keçileri görmüş ve “bunlar benim keçilerimdir, siz hırsızsınız!” diyerek ev sahiplerine sopasıyla saldırmış. Ne kadar dil dökse de o keçilerin doğdukları günden beri bu ahırda olduğuna ihtiyarı inandıramamışlar.

Keçileri vermezlerse çocukları götürmekle tehdit edince üvey anne alnında düğme gibi yaralar olan korkunç yüzlü ihtiyara keçileri vermiş.

20 tane keçiyi önüne katan ihtiyar köyüne doğru yola koyulmuş. Eve vardığında 20 tane keçinin daha ahırda beklediğini görünce şaşırılmış.

Kaybolan keçileri geri dönmüş ama o kurnazlık yapıp ormandan aldığı keçileri de ahırına koymuş. Böylece 40 tane keçisi olmuş.

Bir gün devletin askerleri köye gelmiş. Ahırdaki keçilerin hepsini kesip yemişler yine de askerlerin yarısı aç kalmış.

İhtiyar ormandaki kulübeye tekrar gidip olup bitenleri anlatmış. Onlardan özür dilemiş ve kendisine yardım etmelerini istemiş.

Onlar da tavukların bir kısmını ihtiyara vermişler. Ama ihtiyar bununla yetinmemiş giderken onlara fark ettirmeden tavukların ve horozların bir kısmını daha götürmüştü.

İlk hatasını kabul etmeyen ikincisini de kabul etmez ve arsızlaşır.

Köye dönünce askerler de dönüş yolundaymış ve köye bir kez daha uğramışlar. Tavukları, horozları görünce hepsini kesip yemişler.

İhtiyar yine ormanın yolunu tutmuş.

Fazladan götürdüğü tavuklar ve horozlar için yine özür dilemiş ve yardım istemiş.

Bu kez kızmışlar, bir daha böyle bir şey yapmaması gerektiğini söyleyip ellerinde kalan son tavukları ve kışlık erzaklarının yarısını da ihtiyara vermişler.

İhtiyar bunları alıp memnun ayrılmış ama kilerde kışlık erzakın olduğunu öğrendiğinden gizliden geride kalanları da eşeğine yüklemiş. Daha da kötüsü güvercinlerin kulübesine girip yakalayabildiği kadarını bir çuvala doldurup gitmiş.

Yoldayken askerlerle karşılaşmış ve tüm her şeyini yine kaybetmiş. O sırada yere düşen çuvalın ağzı açılmış ve güvercinler uçup gitmişler.

Ormandaki küçük aile kilerde kalan erzaklarının da çalındığını görünce paniklemişler. Baharın gelmesine daha aylar varmış ve hiç yiyecekleri kalmamış. En çok da güvercinlere üzülmüşler. Çocuklar ağlamaktan bitap düşmüş.

Üvey anne çocuklara üzüntüyü unutturmak için bu kez istediği zaman görünmez olabilen “Görünmez Çocuk” masalını anlatmış. Masalın sonunda bir mucize gerçekleşmiş ve ahırdan gelen seslere doğru gittiklerinde bir geyik sürüsünün ahırın etrafında toplandığını görmüşler. Meğerse geyikler de masalı dinliyormuş. Sonuna dek seslerini çıkarmamaları bundanmış.

Üvey anne ve çocuklar bu kadar geyiği bir arada görünce önce çok korkmuşlar. Sonra onların soğuktan kendilerine sığındığını düşünüp yardım etmişler.

Ahırlarına ancak 20 geyik sığmış diğerleri ise dışarıda kalmış. Saymışlar tam 40 geyik var! Dışarıda kalanları da kulübenin içine almışlar. O kış geyik sütüyle beslenmişler. Geyikler de keçilerden kalan otla idare etmiş.

Baharda her yer yeşillenince geyikler çıkıp gitmiş. Çocuklar geyikleri takip etmişler. Geyikler bir köyün içine girip gözden kaybolmuşlar.

İkizler merakla ve gizlice köye girmişler. Bir evin bahçesinde daire şeklinde bağdaş kurup oturmuş olan ihtiyarları görmüşler.

Saymışlar 17’si kadın 23’ü erkek tam 40 ak saçlı ihtiyar oturuyor. Karşılarında da boynunu bükmüş bir ihtiyar ayakta duruyor. Onu tanımışlar. Evlerine gelen ihtiyarmış. Heyecandan neredeyse gözleri yuvalarından fırlayacakmış. Sessizce ve gizlice onları seyretmişler.

Kırkların gözleri maviymiş. Geyiklerin de gözlerinin mavi olduğunu anımsamışlar. Onları seyrederken gözlerinin renginin

değiştğini bazen yeşil, bazen kahve, bazen siyaha döndüğünü fark etmişler.

Eve döndüklerinde gördüklerini üvey annelerine anlatmışlar.

O gece ikizler aynı rüyayı görmüş: Sabah olunca ikisinin de gözleri maviye dönüyormuş!

Uyandıklarında aceleyle aynanın karşısına geçmişler ama gözleri mavi olmamış.

Az sonra kışın evlerini erzaksız bırakan ihtiyar gelmiş. Önlerinde diz çöküp kendilerine kırk gün hizmet etmeye geldiğini, buna Kırkların karar verdiğini söylemiş. Beraberinde de kırk keçi getirmiş. Onlar için her gün birini keseceğini söylemiş.

Evdekiler “ama biz seninle beraber sadece 4 kişiyiz. Her gün bir keçiyi yiyemeyiz ki” demişler. İhtiyar ise “sadece beni dinleyin, keçileri sizin için getirdim, itiraz etmeyin” demiş ve o an Vizer’in gözlerinin parladığını görmüş.

İhtiyar orada geçirdiği 40 gün boyunca lezzetli et yemekleri yapmış ve özellikle Vizer’le ilgilenmiş. Onu o kadar çok kendisine bağlamış ki giderken o da peşine takılıp gitmiş.

Arkasından üvey annesi ve kardeşinin ağlamalarına aldırış etmemiş.

Onlar gidince güvercinler geri gelmiş.

Sison güvercinlerle ilgilenmiş, kardeşi gittiği için artık hep güvercinlerle arkadaşlık yapmış, onlarla konuşmuş...

Yaz ayları boyunca Vizer, köyde ihtiyarla yaşamış. Onun özelliklerini kapmış. Avcılığı öğrenmiş ve ihtiyar kendisine bir tüfek hediye etmiş.

Kışın ormana dönmek için yola koyulacağı zaman köyün üstündeki kayalıklarda bir geyik görünmüş.

İhtiyar demiş ki “o geyiği vurursan bu kış ve her kış eviniz geyik etiyle dolup taşacak.”

Vizer aldanmış, yerde sürünerek geyiğin yakınına kadar gelmiş ve av tüfeğini patlatmış. Geyik kanlar içinde yere yığılır-

ken gözünde sadece bir damla yaş olan, ortasından beyaz bir şerit geçen uzun siyah elbiseli ak saçlı bir kadına dönüşmüş.

Yerde cansız yatan kadına bakan Vizer onun yüzünde zar zor hatırlayabildiği annesinin yüzünü görür gibi olmuş. Gözleri dolmuş, boğazı düğümlenmiş.

Durmuş, durmuş, sonra birden ağaçlardaki yaprakları düşürecek kadar büyük bir çığlık atmış. Ama ne fayda!

Büyüklenmek bencilliği doğurur, bencillik de felaketleri! Kanlı yaşlar dökerken kandırıldığını anlamış ama iş işten geçmiş.

Böylece Vizer utancından bir daha eve dönememiş, kayıplara karışmış.

Şimdi nerede bir pınar görse vurduğu o mavi gözlü geyiğin göz yaşlarıdır deyip başında oturup ağlamaktadır.

O gün bugündür ne et yemekte ne de herhangi bir hayvanı avlamaktadır.

Yardıma muhtaç herkesin yardımına koşsa da vicdanı rahat etmemekte, uykusuz geceleri bitmemektedir. Tüm suçlarına rağmen belki Kırkları tamamlayabileceğini ümit ederek çalışmaktadır.

Kırklar ise 39 kaldığından insanlara yardım eden herkesin kırkinci evliya olarak kabul göreceğine inanarak teselliği tüm insanları iyilik yapmaya yöneltmede bulmuşlar.

Belki Kırkinci geyik siz olabilirsiniz.

12 BİN KADIN

Türkçe bilmeyen şoförün yan tarafında oturan gazi arkadaşım Mazlum'un aklına sığacağı unutturmak için bir fikir gelmişti. Türkçe bildiğimden bana dönüp:

"Heval Serdar şimdi bir şaka yapıp serinleyeceğim, siz de gülmekten kırılacaksınız" dedi.

Önce ayak protezini çıkardı. Şoför göz ucuyla ona bakıyordu. Buralarda alışıldık bir durumdu. Nice insan savaşlarda veya mayınlar nedeniyle bedeninden bir parçasını kaybetmişti.

Biraz daha yol gidince bu kez el-kol protezini çıkarıp yan tarafına bıraktı. Şoför bu kez hayrete düşmüştü. Üzüntüsünü ifade eden birkaç kelime söyleme ihtiyacını duydu.

Şimdi tam sırasıydı! Mazlum sağlam elini çenesine attı, diğer yarım koluyla da alttan destek verdi ve başını yerinden çıkarmak ister gibi sağa sola çevirmeye başladı.

Şoför dayanamadı, Kürtçe: "Yeter, dur, dur, yapma!" dedi.

Bizi gülme tutunca taksi şoförü de sakinleşti.

Hapishaneden yeni çıkan Aram'la birlikte arka koltukta oturuyorduk. Nice bedellerin ödendiği topraklardan geçiyorduk. Enfal anmasına katılmıştık. Ben de dayımı o büyük katliamda yitirmiştim.

Köyümüz Hevrê ve Sefin dağları arasında, Şaqlawa'ya bağlı yeşil bir köydü. İki dayımla birlikte 30 kişi köyümüzün savunmasını yapıyordu.

Saddam ordusu her yeri yakmıştı, katliam yapıyordu. Dayım Xelil'in de içinde olduğu bir grup Saddam'ın askerlerine pusu atıyor, ikisini vuruyorlar. Fakat birinin yaralı kaldığından haberleri yoktur. Askerlerin silahlarını almak için üzerlerine gittiklerinde yaralı olanı dayıma ateş edip vuruyor. Tarih 28 Ağustos 1988'dir.

Haber geldiğinde annem Zuhriye’yle birlikte şehirde, teyzemin evindeydik. Henüz 16 yaşındaydım. O gece dayımın cenazesi için annemin dayısı oğluyla birlikte köyümüze doğru yola çıktık. Her yerde helikopterler dolaşüyor, caddeler, sokaklar Saddam’ın askerleriyle dolmuştu. Aralarından geçerek köye yetiştik. Dayımın arkadaşları onu defnetmişlerdi.

Askerler köyümüzden ve komşu köyden 38 kişiyi götürmüş, “Enfal” etmişti, yani bir daha hiç dönmediler. Köyümüz yakıldı. Sonra yapıldı yine yakıldı, tam 7 kez...

“Enfal” Ermeni soykırımından sonra en büyük soykırımlardan birinin adıdır. Kur’an’ın 8. Suresinden alınmıştır; Arapça’da “savaş ganimeti” anlamında kullanılıyordu.

Katliam sadece Kürtlere karşı değil Şia’lara karşı da yapılmıştı.

Irak Krallığı henüz 50 yıl öncesinde de “Simele Katliamı” ile Süryani halkını soykırımdan geçirmişti. İşbirlikçi Kürtler de Süryani Halkının kanına girmişti.

Enfal’in bu soykırımların devamı olduğu açıktı. Şimdi de Saddam’ın yanında yer alan Kürtler vardı ve kendi halklarının soykırımına ortak oluyorlardı.

1987 Şubat’ında başlayıp 1988 Eylül’ünde tamamlanmış olsa da Enfal günü 14 Nisan olarak anılır çünkü sadece o gün 80 bin insan katledilmişti.

O yıllarda yıkılan kentlerin sembolü Qeladizê kasabasıydı. Qeladizê için halk arasında “iki kez şehit” denilir. 5 yıl arayla iki kez katliam ve yıkımdan geçmiştir. Yılları farklı ama günleri aynıydı: 24 Nisan 1983 ve 24 Nisan 1987.

Katliamlara rağmen halkın direngen karakteri birkaç yıl sonra Ranya’da doruğa çıkacaktı. Kandil dağı eteklerindeki Ranya kasabasına ve çevresine “Raperin Bölgesi” deniliyordu. Burası ayaklanma merkeziydi. 1991 yılında halk ayaklanmasıyla Ranya Saddam’ın askerlerinden temizlenmişti.

Halkın direngenliğine karşın doğru siyasi öncülük yoktu.

Varlık göstermeye çalışan Kürt Hareketlerinin yanlışı, sırtlarını İran devletine dayamış olmalarıydı.

İran pazarının peşmergeler eliyle Kerkük'e dek ulaştığı konuşuluyordu. Halepçe de aynı durumdaydı. Saddam bunları da gerekçe yaparak "Kürtleri özel silahlarla temizleyeceğiz" demiş ve bu konuda Kürt partilerine açık mesaj vermişlerdi.

Irak rejimi ilk kimyasal silah saldırısını 16 Nisan 1987'de Xoşnaw aşiretinin bulunduğu mıntıkada, mücadele arkadaşım Xebat'ın annesi Zuhriye ananın köyü olan Şêxwesan'a yapmıştı. Burada 200'den fazla insan şehit olmuş geri kalan kadın, çocuk, genç, yaşlı herkes tutuklanıp götürülmüştü.

Bu saldırıya rağmen halkı koruyacak tedbirler yerine öncü rolüne soyunanlar kendi çevrelerini koruma altına alma politikasından başka bir şey yapmamışlar ve 1988 16 Mart'ında Halepçe saldırısı gerçekleşmiş, 6 bine yakın insan kimyasal silahlarla katledilmiştir.

Katliamların bir ucu da diğer bir mücadele arkadaşım Diyar Xerib'in köyü olan Sêwsênan'a ulaşmıştır. Oradaki katliamı yıllar sonra Sehda anadan dinlemiştik. Katliam aynı şekilde Balîsan'da devam etmiştir.

Şexwesan'da ve ardından Germiyan'da yürütülen Enfal Saldırıları Behdînan'ın Metîna bölgesindeki Gelîyê Bazê'de bitirilmiştir.

Moladan sonra sohbetimiz iyice koyulaştı. Şoförümüz de bize katıldı. O da Enfal'i yaşamış, ailesinden birçok kişiyi yitirmişti. Şimdi Süleymaniye'de oturuyordu.

Konuşurken, arka koltuğa dönüp bize bakmaması için uyardıysak da onda alışkanlık gibiydi ki kaç kez arkasına bakarken neredeyse kaza geçirecektik ama o yine hep aynı şekilde konuşmasını sürdürdü.

Konuşkan ve bilgili biriydi.

Barzan’da daha çok erkekler öldürölürken kadınların hayat-ta kalmasından bahsetti. Meraklandık, acaba başka bir bildiğı var mıydı?

Barzan’ın kayıp kadınlarına ne olmuştu?

Kayıp kadınların varlığından haberdardık ama akıbetleri şüpheliydi.

Barzan mıntıkasında 1983 Temmuz’undan beri katliamlar yaşıanıyordu. İnsanlar topluca göz altına alınıyor, kaçırılıyor ve öldüröldükten sonra toplu mezarlara gömölüyordu.

Temmuz 83’te 8 bin erkek götürölüp katledilmişti. Sonraki yıllarda da erkeklerden katledilenlerin sayısı binleri geçiyordu.

İlk katliamlar ve Enfal bittikten yıllar sonra bu kez kadınlar ölmeye başlamıştı. Yakılan kadınlardı bunlar: “Kendilerini yaktılar, yandılar” denilen...

Sıklıkla evde “töp patlaması” ya da “elektrik çarpması” yüzünden ölen kadınlardan söz edildi, en fazla da kendilerini yaktıkları söylendi. Erkeklerle mucize eseri bir şey olmazken kadınlar her kazada, her olayda ölüyordu.

Yanmış hayaller ülkesiydi burası.

İnsanlar yanıyordu, kadınlar...

1991 sonundan 2003 baharına kadar 12 bin kadın öldüröldü! Ölmediler öldüröldüler. Kabileye tekrar kabul edilmeyen kadınlar mıydı bunlar? Kayıp kadınlar?

Enfal’de katledilmemişlerdi fakat can pazarında hayatta kalabilmek için birçoğı gururlarını yüreklerine gömüp bedenlerini satmak zorunda kalmıştı. Sığındıkları yerlerde hakarete uğramış, ölümden beter zulümlerle karşılaşmış, hayata tutunmak için her türlü zorluğa katlanmışlardı.

Enfal sonrası 12 bin kurban, 12 bin insan, 12 bin kadın! Deniliyordu ki bunların isimleri tek tek tespit edilmiş, “cadı avı” başlamış!

Ne kadarının doğru ne kadarının kent dedikodusu olduğı anlaşılmadı. Söylentiye göre kabilelerinin adı kötölünmesin

diye sessizce ya da kaza süsüyle ortadan kaldırılıyorlardı. Bu iş için özel timlerin kurulduğu bile iddia ediliyordu.

Halk konuşmaya cesaret etmiyor, fısıltıyla söylerken bile etrafına bakınıp tedbiri elden bırakmıyorlardı.

Konuşulmayan acılar, konuşulmayan günahlar, konuşulmayan katliamlar, 12 bin kadının tek tek adının ve nasıl katledildiğinin açığa çıkarılmasıyla son bulabilirdi. Belki bir gazeteci, belki bir edebiyatçı, belki bir sinemacı, belki de bir kadın çözecekti bu bilmeceyi: Vesile!

Vesile çok çalışkan, zeki, cesur bir kadındı. Gerçekten kendini yakan bir kadının cenazesinde:

“Kendimizi değil kadınları yakan zihniyeti yakmalıyız” diye haykırarak konuştuktan kısa süre sonra kayıplara karıştı. Akıbetini kimseler bilemedi. Yaşasaydı çözecekti bu kanlı bilmeceyi...

12 yılda 12 bin kadın! 2003’ten bugüne ölenlerin sayısı ise bilinmiyor. Diyorlardı ki: Yanmaya, yakılmaya aday kadınlar ülkesinde “Gizli Enfal” sürüyor!

Taksi şoförünün havası farklıydı. Bu yaşananlardan dolayı biz hariç neredeyse tüm örgütlere, partilere küfredince uyarlamak zorunda kaldık. Yönümüz Kandil Dağı olduğu için mi böyle yapıyordu? Kendince bize yaranmak istemiş olabilirdi. Eskiden peşmergelik yapmıştı. Uyarılarımızdan sonra peşmerge hakkında genelleme yapmadan ve hakaret etmeden konuşmaya başladı.

Bir süre sonra yine genelleme yapınca bu kez tavır aldık; kendisini dinlemeyeceğimizi söyledik.

“O zaman susayım” dedi.

Susmasını istememiştik. Kastettiğimiz bu değil dedik.

“12 bin kadının katledildiği yalandır!” diyerek bitirdi, bir daha da konuşmadı.

Kandil yokuşunu çıkıyorduk. Hava değişmişti. Serin ve güzel bir hava vardı. Yanımda oturan arkadaşım Aram 12 bin kadının acısını en derinden hissedenlerdendi. O da ailesini Enfal’de

yitirmişti. Enfal'den kurtulmuş kadınlara bugün yapılanları Enfal'den daha kötü görüyordu.

Enfal zamanında Kerkük'e yakın bir köyde yaşıyorlarmış. Saddam'ın askerleri hepsini tel örgülerin arasında toplamış. Henüz küçük bir çocuk olan Aram annesinin yardımıyla tellerin altından kaçıp gitmeyi başarmış, geride kalanlar "Enfal" edilmişti...

Aram 1995 yılında Enfal'in hesabını sorabileceği bir hareketle tanışmış ve hiç zaman kaybetmeden gerilla saflarına katılmıştı.

2005 yılında Aram 8 arkadaşıyla birlikte yerel hükümet koruması altındaki insanlık düşmanı, eli kanlı bir haini cezalandırdıkları için tutuklanmış ve 9 yıl Süleymaniye hapishanesinde tutulmuştu.

Kürdistan'ı özgürleştirdiğini iddia edenler Kürdistan için her şeyini feda eden Aram'ı hapishaneye koymuşlardı. Orada "sara" hastalığı gelişmişti.

Kandil'e yetiştiğimizde Aram yeniden doğmuş gibi olduğunu söyledi.

Yeniden özgür dağlarına kavuştuğunda adeta hapishanenin acısını çıkarırcasına doğaya yöneldi. Hastalığından dolayı hiç yalnız kalmamalıydı ama o dayanmıyor, her fırsatta doğaya kaçıyordu...

2014 Eylül'ünde küçük bir dere kenarındayken sara krizi tuttu ve yüz üstü suya düştü.

Kendisini hiç yalnız bırakmıyorlardı fakat o gün kimseye söylemeden dere kıyısına gitmişti. Arkadaşları fark edene dek çok geç olmuştu...

ZERCAN

**Yiğit dediğin ne dağları omuzlayandır ne denizleri yaran-
dır. Hayır! O kadar kolay değil, yiğit dediğin kendisini taşımayı
bilendir!**

Önceleri kanun ne yazılıydı ne de sözlü; kanun damarlarda akan kanın içindeydi ya özgür akardı ya da hiç! Ceng etmeyen nefes almayı bile hak etmezdi.

Zercan yiğitlerin arasında parmakla gösterilen bir yıldız gibi parlardı. Kabilelerine boyun eğdirmek isteyen yabancılarla tu-
tuşulan savaşlarda yiğitlik göstermişti. Belinde taşıdığı gümüş hançerinden daha keskin gözleri vardı. Düşmanını delip geçen bu gözlere doğrudan bakmaya cesaret etmezlerdi. Hayranı olan ise derde düşer, düştüğü derde çare bulamazdı.

Her yiğidin bir ozanı vardı. Zercan'ın gizli ozanı Çoban Devran'dı.

Devran tek telli bir sazdı. Sazın inleyen nağmesiydi. Zercan'ın gümüş hançerinin kabzasındaki ince işlemeydi. Gözleri sanki Zercan'ın beyaz mendiline ağlamak için yaratılmıştı. Ne var ki aralarına giren gölge bir uçurum kadar çekiciydi.

Zercan yüreğine sordu neden öfkem cehennemden beter? Nedir bu uçurum? Beni böyle delice çeken nedir? Bu ses, bu telden çıkan feryat, bu dağlardan daha ağır olan gam-keder?

Saz kırılır, dil susar, uçurum bağırırsa masal yara alırdı, ölümcül bir yara...

Devran saziyla yanıtladı:

“Bir suç varsa tek telli sazı kırarım amansız. Bulsam uçuruma benzeyen bir tek sözümü, insanlığın hiç duymadığı güzel sözlerimi unuttur keserim dilimi...”

Zaman döndü. Saz kırıldı. Dil sustu. Uçurum çığlık attı.

Zercan'ın hançerinden akan suyla Devranın kanı yıkandı.

O dağdaki öfkeye, savaşçıların yüreğinden eritilen kelepçe vuruldu. Anahtarı Güneşin içine atıldı...

Yılda 365 gün 12 ay 52 hafta 4 mevsimin olduğu dünyaya benzemeyen bir zaman ve mekânda yaşıyordu dağlı kabileler.

Bir gün onlar için 24 saatten ibaret değildi. 24 saat denilen zaman dilimine onlar bazen bir ayın işlerini sığdıracak kadar çok çalışırlardı. Ömürleri bilinen yıllarla, saatlerle ölçülmezdi...

Onlar Güneş halkıydı, Güneşe inanırlardı. Fakat dağın en yakınındaki ova kesimindeki dost Arap Aşiretlerinden etkilenmişlerdi daha doğrusu Arap-İslam kültürüyle kendi kültürleri karşılıklı etkileşim içinde olmuştu.

Şahsuvarın büyük dedesinin zamanından beri onlara Şahan Ailesi denilirdi.

Şahsuvar'ın babasına Feridun Şahan derlerdi. Onun da babasına Evran Şahan derlerdi. Yiğitlikleriyle nam salmış bir kabileydi.

Feridun Şahan'ın dört oğlu vardı. En büyüğü sadece tüm ülkede değil komşu ülkelerde de yiğitliğiyle nam salmış Evran Bey'di. Büyük dedesinin adını almıştı.

Evran Bey kendisinden beş yaş küçük olan kardeşi Şahsuvar yüzünden aşiretinden ayrılacaktı.

Şahsuvar'ın Leylixan'a vurulduğu zamandı. Bu yüzden aşiretler arasında kavgalara sebep olmuştu. Son olay ise bardağı taşıran damlaydı.

Abisi Evran Bey'in düğününe Leylixan da ailesiyle birlikte gelmişti. Şahsuvar düğün sırasında gençlerden birini Leylixan'a baktı diye bıçakla yaralandı, kendisini öylesine kaybetmişti ki araya giren abisi Evran Bey'e de el kaldırdı.

Evran Bey yiğitlerin en yiğidi olarak tanınırdı. Kendisine kalan kardeş eline karşılık vermedi.

Tüm bu olayların sebebi olarak gördüğü Leylixan'a görülmemiş bir öfkeyle bakarak düğün yerini terk etti ve düğün orada son buldu.

Aile içine düşen huzursuzluk birden alevlendi. İki kardeş kanlı-bıçaklı düşman haline geldiler.

Leylixan'ın etrafındaki kavgalara yeni ailesini bulaştırmak istemeyen Evran Bey evini kayınbabasının uzak topraklarına taşıdı. O günden sonra Şahsuvar'la konuşmadı, üç yıl sonra gerçekleşen düğününe bile gitmedi.

Leylixan yeryüzüne düşmüş ilk Güneşti. Şahsuvar gibi bir delikanlı ise Yusuf Peygamberden beri dünyaya gelmemişti. Yine de Şahsuvar'ın yiğitliği olmasa Leylixan dönüp ona bakmayacak kadar güzeldi. Böyle bir güzellik Güneşten başkasında bulunmazdı.

Yıllarca süren aşiret kavgalarının ardından Leylixan ile Şahsuvar'ın birlikteliğine tüm kabileler sevinmiş, onların mutluluğu sayesinde dağlarına bereket geleceğine, sürülerinin çoğalacağına, ağaçlarından bal, pınarlarından süt akacağına inanmışlar.

Fakat Leylixan'ı kendi oğluna istemiş olan Arap Habir aşiretinin reisi Ebu Tumadir, Şahan ailesine kin beslemişti çünkü Leylixan'ın gönlünü almayı başaramayan genç oğlu intihar etmişti.

Oğlunun ölümü üzerine umutları, hayalleri, dünyası yıkılan Ebu Tumadir o günden sonra her fırsatta Şahan'ların arazilerine, ormanlarına, ekinlerine, sularına, hayvanlarına hatta fırsat buldukça insanlarına zarar vermişti.

Habir aşiretinin ne zaman Kürdistan topraklarına yerleştiği tam bilinmiyordu. Fakat Kürtçe'yi neredeyse Arapça kadar iyi konuşmalarından ve bir de Kürt Aşiretler üzerinde yarattıkları kültürel etkilerden anlaşıyordu ki buradaki varlıkları çok eskiye dayanıyordu. Aralarında husumet yoktu ta ki genç aşık Leylixan için kendi canına kıyana dek.

Leylixan'ın evliliğinden önce de onun üzerine Kürt aşiretleri arasında defalarca kavga çıkmıştı fakat Leylixan kendisi için yapılan savaşların tümünü kınamış, asil duruşuyla hepsine sırt çevirmişti. Ama şimdi bu savaşçı Arap aşireti doğrudan Leylixan ve ailesini hedef alıyordu. Bunu durdurmanın bir yolu olmalıydı.

Leylixan henüz evliliğinin üçüncü ayındayken iki erkek kardeşini Habir aşiretiyle görüşmeye gönderdi.

İki kardeş prensler gibi karşılandı ve Leylixan'a hürmetli övgüler dizilerek barış mesajlarıyla gönderildiler. Fakat aradan çok zaman geçmeden Ebu Tumadır'ın en büyük kızından olma torunu Ömer yanına aşiretinin savaşçıları olarak bu iki kardeşi birlikte avlanma bahanesiyle tuzığa düşürdü ve öldürdü.

Ömer "ceylan" anlamına gelen Tumadır'ın oğluydu. Aşiret içinde konuşulanlar kinlendirmişti onu. Fakat Şahan'ların genç savaşçıları, henüz iki kardeşin cenazesi gömülmeden Ömer'i öldürdüler.

Bu olaydan sonra Habir'lerle Şahan'lar arasında fırtına öncesi sessizlik denilebilecek sessiz bir dönem yaşandı.

Leylixan Zercan'a hamileydi. Öç almanın bitmesi için çok çabaladıysa da sonuç alamadı. Sessizlik sürdü. İyiye alamet değildi.

Sonunda Habir aşireti çevrelerindeki başka aşiretlerden de destek alınca büyük bir savaşçı gücüyle Şahan'lara saldırı düzenleyip köylerini kuşatmaya aldılar.

Bu kadar büyük bir kuşatmayı göze almalarının en büyük sebebi Şahsuvar ile abisi Evran Bey'in birbirinden ayrılmış, küs ve hatta kavgalı olmalarıydı. Köyü tümünden yok etmeye gelmişlerdi ama köyün yiğitleri buna fırsat vermedi.

Köy etrafındaki savaş bir haftasını doldurmuştu ki kuşatmanın halen sürdüğünü haber alan Evran Bey kişisel gururunu yıktı; her zaman aşireti için, ana-ata toprakları için onurla sa-

vaşmaya ant içtiğini belirterek ailesinin iznini ve hayır dualarını aldı. 7 yaman savaşçı arkadaşıyla birlikte yola çıktı.

Ata topraklarına henüz varmıştı ki Habir aşireti onun gelmekte olduğunu duydu. Habir'lere eşlik eden bazı Kürt aşiret savaşçıları çekip gittiler. Geri kalanları ise korku sardı. Kuşatma gevşedi. Haber köyde de duyuldu.

Akşama doğru Evran Bey atının üstünde, eli kılıcının kabzasında olduğu halde bir at boyu ardından gelen savaşçılarla göründü.

Henüz kılıcını bir karış kadar çekmişti ki onu görenler arkalarına bakmadan kaçmaya başladı. Çelik ışıltısı ve sesiyle düşman korkutan kılıcını yerine yerleştirdi. Canını seven kaçtı, kuşatma dağıldı.

Evran bey savaş olmaksızın köye girdi. Şahsuvar'ın konağının önünde atından indi. Büyük avluda kendisini Şahsuvar ve Leylixan karşıladı.

Evran Bey Şahsuvar'a hiç bakmadan doğrudan Leylixan'a yöneldi. Yanına vardığında Leylixan'ın önünde bir dizini kırarak neredeyse yere kadar eğildi ama o an Leylixan ani bir hareketle Evran Beyi omuzundan tutup kalkmasını sağladı.

Ayağa kalkan Evran Bey Leylixan'ı alnından ve başının tepesinden öptü. Leylixan da Evran Bey'in elini öpmek için eğildi fakat Evran Bey de buna fırsat vermeyip elini çekince Leylixan onun omzunu öptü.

Ondan sonra Şahsuvar'a döndü Evran Bey. Olduğu yerde tek kelime etmeden sevecenlikle kardeşinin gözlerine bakarak iki kolunu açtı. Duygulanan Şahsuvar abisinin yanına gitti. Asırlardır birbirine hasret suyla toprak gibi, gözle kirpik gibi, iki dağ gibi birbirlerine sarıldılar.

O günden sonra da kavgalar, savaşlar oldu ama kimse Şahan'ları bir daha kuşatmaya alma cesaretini göstermedi.

Güneşin iki kardeşin üzerinde parladığı günler geri gelmişti ama Leylixan'ın kaderi yüzünden bu güzel günleri çok sürmedi.

Leylixan kendisi gibi bir Güneş parçasını dünyaya getirirken hayata veda etti.

Köyde uzun süre kimse gülmedi. Ta ki Zercan bebenin yüzünde Leylixan'ın yüzü belirinceye dek...

Leylixan Güneşe geri dönmüş olsa da gül cemali doğurduğu kızı Zercan'ın yüzünde yaşadı.

Ondan sonra Şahsuvarı kızının adıyla andılar: “Zercan'ın Babası” ya da “Zercan'ın Şahsuvarı”

Güneşin kızı olarak dünyaya gelmişti Zercan. Büyüdükçe herkesi kendisine hayran bıraktı.

Leylixan'ın güzelliğiyle Şahsuvar'ın yiğitliğini almıştı. Her yiğit gibi at binerdi ama kılıç yerine anasından yadigâr gümüş işlemeli bir hançer taşırdı.

Zercan Siver Yaylasının düzünde at koştururken, iki parça kor koşuyor sanılırdı. Kızıl-Kahverengi atına Nazê adını vermişti. Bazen eliyle bazen diliyle yön verirdi ona. Kendi yemenisine işlediği Güneş figürlerinin aynısını nakşettiği sırma şeritli bir çuhayı Nazê'nin sırtına atmıştı. Çoğu zaman onunla konuşur ve o da anladığında adeta gülümser gibi hafifçe kişnerdi. Akşam serinliğinde keçiler sağıldıktan sonra at yarışı yapılır, ona yetişen olmazdı.

Zercan'ın hayranları çoktu ama içlerinden sadece bir tanesi istediği gibi yansın diye ruhunu serbest bırakmıştı. Ruhu serbest lakin dili şifreliydi. Başkası hayranlığını gizlemezken o söylediği şarkılarda inlerdi:

“Şen şarkısın ben abdal” diye başladığı şarkısını güttüğü keçilerden başkasının duymasını istemezdi.

Yetenekli söz ustasıydı. Tek telli sazıyla ünlenmişti. Yalnızca keçilere çalarken şöyle derdi:

“Sazı söze getiren ben beni dize getiren sen”

Sakin bir karakteri vardı. Ruhundaki yangın ise onun elinde değildi. Bunu da yalnızca keçilere seslenirdi: “Sen Güneşin sırrısın ben sırrın esiri...”

Çoban Devran sadece keçilerin değil tüm hayvanların dilinden anlardı.

Zercan sadece bir kez atından düşmüştü. Bunu da Devran'ın uzaktan Nazê'ye seslenmesi sağlamıştı.

Pişman olmuştu ama bir şeyi de iyice öğrenmişti. “Şşşşıt Herreee!” diye birden bağırdığında bu sestten korkmayan hayvan yoktu. Zercan onun yüzünden yere düştüğü halde Devran'ın ilgisi nedeniyle adeta buna sevinmişti.

Zercan onu hep merak ederdi. Sessiz, sakın bu çobanı uzaktan gözlediği gibi akıllı konuşmalarını hayranlıkla dinlerdi.

Devran herkesin takdirini kazanacak kadar akıllı olmasına akıllıydı ama insanın insana yapabileceği kötülükleri bilmeyen bir aklı vardı. Bilirdi de bu aklı sadece halkına düşmanlık yapan devletin zalim askerlerine, memurlarına karşı kullanırdı. Onun sırrı da buydu.

Devran'dan yaşça küçük olan Zercan savaş görmüş hatta bir aşiret kavgasında teke tek meydan dövüşüne çıkmış, rakibini atının ayakları altına almıştı. Düşmanlarına ve kötülöklere karşı keskindi.

Yüreğı ne kadar katı olsa bile Devran'la göz göze gelince yüreğindeki kıpırdayışı hissederdi ama çobanın ne hissettiğini bilmezdi.

Dağılı kabilelerde kız mendilini kime verse onda gönlünün olduğı ve bunun için açıkça konuşmak istediğı anlamına gelirdi. Mendili alan ise kızla konuşuncaya kadar kimselere göstermez, bahsetmezdi.

Devran bir gün ağaçtan yaprak toplarken Zercan etrafta kimselerin olmadığını görünce ağırbaşlılığını bir tarafa bırakmış; ona bir şaka yapayım derken yay gibi çekip bıraktığı ağacın dalı Destan'ın yüzüne sertçe çarpıp yaralanmasına yol açmıştı.

Destan'ın yarılan kaşından kan adeta fışkırarak çıkmıştı. Zercan beyaz mendilini ona uzatmıştı. Devran mendili almış ama kanını serbest bırakmıştı. Mendili göğsüne bastırınca Zer-

can gözyaşlarını tutamamıştı. Aslında ağlıyor mu gülüyor mu belli değildi. Hem ağlayıp hem gülüyordu.

İlk kez o gün Devran duygularını Zercan'a açık etmişti. Sazıyla baş başayken dili çözülüyor, Zercan'ın karşısındayken tutuluyordu. O gün davranışlarına birkaç kelime eklemeyi başarıp yüreğini göstermişti.

İnsanlarla ve keçilerle rahat konuşuyordu ama bir periyle nasıl konuşulacağını bilmiyordu. Devran Zercan'ın Güneş Perisi olduğuna inanırdı. Onun hakkında o kadar saf düşünürdü ki sanki ona hayran olan herkes aynı şekilde safmış gibi de aldanırdı.

Oysa köyün gençleri arasında Zercan'ı elde etmek isteyen garip biri vardı. Hayalinde ona türlü tuzaklar kurar, ele geçirdiği gibi istediği her şeyi yapardı. Ondan korkmuyordu. Savaşsa o da savaşlara girip yiğitlik göstermişti. Fakat kimseler onun savaşındaki yiğitliğinden bahsetmiyor, ağaçlara, hayvanlara verdiği zararları anıyordu. Bu kadar kötü karakterli olmasının sebebini kimseler bilmiyordu. Anasından işittiği azarlar bile onu zararlı biri olmaktan çıkarmamıştı. Ki o dağda bir ananın oğlunu azarlaması ölümden beter sayılırdı. Ana hatırını kırmış denilir, ayıplanırdı.

Güneş halkı örf-adetlerine doğa kuralı gibi sıkı sıkıya sarılıydı. Şahin her gün yuvasındaki yavrularını kontrol eder. Güneşe bakarken gözleri kamaşan, kapatan olursa kendisinin değildir diye yuvadan atar. Aşiret içinde kötü huylu biri kolay kabul görmezdi ama anasının hatırına onu koymuyorlardı.

Güneş Perisini Peri değil yenilecek bir ceylan gibi gören, ana duasından mahrum bu hayırsız insan evladının adının sonuna "o" eklenmişti. Bu bazen bir sempati bazen de bir dışlama, küçümseme işareti sayılırdı. Kişiye ve ses tonuna göre anlam kazanırdı.

Bu dağda bir tek bu arsız çocuğa Şefo diyorlardı. Oysa adı Şevki'ydi. Devran ruhsal açıdan ne kadar narin ve safsa Şefo da

o kadar ruh yoksunu ve kurnazdı. Bir kez olsun Zercan'ın gülümsemesini hak etmemişti.

Bir gün fark ettirmeden yanaştığı Devran'ın elinde tuttuğu beyaz bir mendille konuşur gibi yaptığını ve Zercan üzerine şarkılar söylediğini görünce onun Zercan'a ne kadar hayran olduğunu anladı. Zercan'ın da bundan haberi var mıdır, o mendili Zercan vermiş olabilir mi diye merakından çatlamak üzereyken çıktı Zercan'ın karşısına:

“El alemin diline düşmekten utanmıyor musun? Seni herkeşe rezil edeceğim!” dedi ve yere tükürüp gitti.

Zercan bu hareketten hiçbir şey anlamasa da gururuna dokundu, çok zoruna gitti. Bu işin peşini bırakacak biri değildi.

Gitti çadırlarının önünde Şefo'nun yakasını tuttu, bir elini de hançerinin üstüne koyup doğru konuşması için uyardı.

Şefo bu işi bir fırsata çevirdi, çobana iftira etti. Hakkında her yerde kötü sözler ettiğini söyledi.

Karanlık gölgeler Zercan'ın başında toplandı. Gölgeden bir çığ koptu. Zercan kar altında kaldı. Dondu, yandı...

Zercan “Devran öyle bir şey yapmaz” dese de Şefo anasının başı üzerine söylediklerinin doğru olduğuna yemin etti. Anadan büyük yemin yoktu. Zercan yine de şüpheyle bakınca:

“Yalan söylemeye ne mecburiyetim var, beyaz mendilini herkese gösterip seni elde edeceğini söylüyor” dedi.

Beyaz mendili duyunca Zercan'ın elleri çözöldü, adamın yakasını bıraktı. Öfkeden deliye döndü. O an demir çıksa karşısına kızgın gözleriyle eritirdi.

Nasıl olurdu Devran gibi saf, temiz bir genç öyle kötü sözler ederdi. Devran'a gidip sorardı ama adının kötüye çıkmasından korkup durumu babasına anlattı.

Görmüş geçirmiş kalender insandı Şahsuvar. Çoban Devran'ı severdi; yanına çağırıp kızıyla ilgili niçin kötü konuştuğunu sordu.

Çoban çoban olalı hiç bu kadar utanmamıştı. Yer yarılısaydı da içine girseydi.

“Ben hiç kimse hakkında kötü söz söylemem. Sen büyüğümüzsün sana yalan söylemem. Yiğitlerin sazını taşırım. Kötü söz söylersem dilimi keserim. Hele ki Zercan gibi bir yiğit hakkında...”

“Yiğit” dedi mi, yiğitliğini kabul etti mi mesele biterdi onların adetlerine göre. Şahsuvar Şefo’nun boş boğazlık yaptığını düşündü. Konunun kapanmasını istedi.

Zercan bu sonuçtan memnun olmamıştı. Şefo’nun bir işler karıştırdığından şüphelenmişti. Fakat mendilden nasıl haberdar olmuştu, neler oluyordu?

Gizliden çobanı gözetlemeye başladı.

Devran her günkü gibi sürüsünü otlatıp dinlenmeye çekildiğinde tek telli sazını eline aldı:

“Söyle sazım tatlı dillerim mi yalan, yanan yüreğim mi yalan

Söyle sazım sen mi yalan ben mi yalan yoksa bu dünya mı yalan”

Zercan çobanın hiçbir şarkıyı bu kadar içli, bu kadar yana yıkıla söylediğini duymamıştı. O an çobana karşı yeniden içinde bir sıcaklık uyandı. Onu gizliden dinlediğine utandı. Yine de dinledikleri içini ferahlattı. Gözleri dolup taşı.

Devran’ın onun yiğitliğinden bahsetmesi sırf kendisini kurtarmak için değildi. Yiğitliğine çok kez şahit olduğu Zercan’a bir kez olsun kötü gözle bakmamıştı, kötü söz etmemişti. Hakkında hiç kimseyle konuşmamıştı. Kötü söz söylediğini nereden çıkarılmışlardı? Bu kimin iftirası olabilirdi? Zercan böyle bir şeye nasıl inanırdı?

Sazıyla konuşmayı sürdürdü. İlkinde kendisinin suçunu sormuştu şimdi de sazın suçunu soruyordu:

“Söyle sazım akan gözyaşın mı yalan, beyaz mendilin mi yalan

Söyle sazım sen mi yalan, ben mi yalan yoksa bu dünya mı yalan”

Sazı cevap verdi:

“Sen şarkısın dedin ben abdal

Sazı söze getiren ben beni dize getiren sen

O Güneşin sırrı dedin, ben de sırrın esiri

Haşa kötü söz çıkmadı ne senden ne de benden.”

Sazına teşekkür edip öptü.

“Tek şahidim sensin bahtsız sazım. Kötü söz sahibinindir. En güzel sözlerim, en güzel şarkılarım Güneşin parçası yanında sönük kalıyorken nasıl kötülerim, kötü sözler ederim.”

Bunları duyan kulakları kızardı Zercan’ın. Daha fazla dayanamadı, saklandığı yerden çıkıp çobandan af diledi. Olup biteni ona anlattı.

Çoban çoban olalı hiç bu kadar mutlu olmadı. Zercan gidince coşkusunu serbest bıraktı, oynaya zıplaya keçilerinin başını öptü. Pınara düşüp ıslandı, çimlerde yuvarlanıp sırt üstü uzanıp Güneş’in dağın arkasında kaybolmasını seyretti. Karanlığa kaldığı için keçiler sağa sola dağıldı. Toplamak için onları korkutması gerekti.

Sabaha doğru Şefo’nun köy yolunu tuttuğunu gördü. Yüksekçe bir yerdeydi Devran. Şefo’nun geçtiği yolları görebiliyordu. Aşağıya doğru daralan bir vadiye gireceği zaman etrafını atlılar sarıyordu ama Şefo bunun farkında değildi. Devran bunu görünce atına atladığı gibi onun yardımına yetişti.

Şefo her şeyden habersiz yoluna devam ederken Devran bu atlıların Arap aşiretinden olmadığını, devletin adamları olduğunu anladı.

Çevrede onlara husumet besleyenler köydeki olayları devlete haber etmişlerdi. Devletin bir çete gurubu devreye girmiş, Şefo’yu öldürerek Devran’ı hedef haline getirecek ve aşireti birbirine düşüreceklerdi.

Fakat Şefo'nun peşindeki atlılar kim olduğunu bilmeden kendilerini kışkırtan Devranın peşine düştüler. Az sonra neye uğradıklarına şaşırarak ama bunu kimselere anlatacak kadar uzun yaşamayacaklardı!

Devran devletin üç atlı çetesini yok etmişti. Atlar kaçarken cenazeler sır olarak kalacaktı. Aşiretin gizli kahramanıydı Devran.

Şefo kendisini kurtaran yiğitlikten habersiz köyün yakınlarında Zercan'ın yolunu gözlemeye başladı.

Siver yaylasından köye döndüğü bir akşam üstü atının önünü kesti. Zercan korkusuzdu lakin Şefo çok kurnazdı. Konuşup özür dileme yalanıyla atın başını tutup önünde yürümeye başladı. Mezarlığa gelince atı yolundan çıkardı. Etraf ıssızdı. Zercan'ı kolundan tutup yere çekti.

Zercan Şefo'nun nasıl bir kötülük tasarladığını anlayınca hançerini çekip Şefo'nun boğazına dayadı. Öylece elinden kurtulup hızla yoluna devam etti.

Zercan'ın tekrar yaylaya döndüğünü öğrendiğinde Şefo önce Zercan'a şöyle bir uzaktan göründü ve o gece çadırına girmeye kalktı. Zercan onu kovarken bir daha gelirse öldürmekle tehdit etti.

İstedığı buydu işte. Şefo alacağı cevabı almıştı. Zehirli tohumlarının meyve verme zamanı gelmişti. Gidip çobanı buldu:

“Zercan’a ilgim vardı. Bu yüzden senin hakkında yanlış düşündüm. İstemedim sana kötülük yaptım. İstersen beni vur. Lakin Zercan’a sırrımı açmak isteyince anladım ki o seni seviyor. Boynumu büktüm, artık bacımsın dedim. O da eğer gerçekten bacınsam git çobandan affını iste dedi. Şimdi affını istemeye geldim.”

Devran saftı, bir zamanlar oluk oluk akan kanı bile durduran bu tür değerli sözlere kolay inananlardandı. Kıyısında duranı uçurum nasıl çekerse bu tuzak da onu öyle çekiyordu. Yalnız önünde bir uçurum olduğunu bilmiyordu.

Şefo ayrılırken duyulur duyulmaz bir sesle Zercan'ın kendisini görüp konuşmak istediğini de söyledi. Çoban'ı asıl heyecanlandıracak ve çekecek uçurum havası buydu işte...

Bir karanlık gölgeydi Şefo, bir dipsiz uçurumdu, uçurumun kapkara yüreği. Bir ozanın, bir çobanın hayal edemeyeceği kadar derin bir çukurun en dip noktasıydı Şefo. Buna rağmen Devran Şefo'yu çetelerden kurtardığına yeniden sevindi.

Devletin çeteleriydi bunlar; ortalıktan kaybolduklarından şüphelendiklerinde işin peşine düşüp oralara kadar gelebilirlerdi.

Devran bunları düşününce artık Zercan'la konuşmasının zamanı geldiğine karar verdi. Zaman geçirmeyecek, bu akşam Zercan'a niyetini açık edecekti.

Akşamları sürüyü çeperli alanda topluyor ve kalabalık hangi çadırdaki toplanmışsa onların sohbetine katılıyordu. Fakat Zercan'a neler söyleyeceğini düşünmek için o akşam yalnız kaldı.

Sürüyü topladıktan sonra bir kayaya sırtını dayayıp oturdu. Saatlerce düşündü, karanlığa bakıp aydınlık hayaller kurdu, Zercan'ı görünce neler söyleyeceğini bir bir tasarladı ve sonra çadırların arasına girdi.

Halen uyumamış olanlar, çadırlarında sohbet edenler vardı.

Zercan'ların çadırının önüne gelince adını seslenmeden önce heyecanını bastırmak için derin derin soluklandı, nefesini dengelemeye çalıştı. Bu bir-iki nefes sesi zaten tetikte olan Zercan'ın yerinden şimşek gibi fırlamasına yetti.

Bir çığlık atarak hançerini salladı.

Herkes Zercan'ın savaşçı çığlığına koştu. O çığlık, o hançer darbesi gecenin karasını kızıla çevirdi.

Zercan'ın ikinci çığlığı ise acı acı inledi. Gökteki ay aniden yere düşüyormuş gibi geldi baygın yere düşen Zercan'ın gözlerine...

Şefo ne olduğunu tahmin ederek pis pis sırtırken Devran'ın yerde göl olan kanına gümüş bir parıltı düştü...

Zercan'la Devran için tek telli sazla bir şarkı yakıldı. Zercan
ahu gözleriyle, Devran tatlı sözleriyle anıldı:

Zercanım dağlar güzeli
Devranım onun yüreği
Yüreğini diller kırdı
Canı cananına kıydı

*Yarası bende
Dağlıdır yüreğim
Yarası bende*

Zercanım sazın tek teli
Devranım onun mızrabı
Mızrabını eller kırdı
Canı cananına kıydı

Zercanım sevda destanı
Devranım onun ozanı
Ozanını felek kırdı
Canı cananına kıydı

KAYIP EFSANE

Yine İran-İrak sınırındayız. Bayram gelip kapıya dayanmış ama bizde kaçığa çıkmak alışkanlıktır.

Yaz kış demeden sınırı geçen biz kaçakçılara burada “Kolber” deniliyor.

Kervancımıza “Olakdar” kervan sorumlumuza ise “Serker-van” diyoruz.

Kervancılığın kendine has kuralları var. Buna uyulmadığın-da büyük facialara yol açılabilir.

Örgütlü sayılırız, sürekli hareketli ve tetikteyiz, partizanlar gibiyiz.

Önden gidip yolları kontrol eden, pusu veya başka bir tehli-ke olup olmadığını kervana haber edene “Peşkervan” diyoruz. Sondan gelen de rast gele değıldir, belirlenmiştir, görevlidir.

Atla veya sırtla olsun en zor işi aramızdaki taşıyıcılar yapı-yor. Hiçbirimizin işi kolay değıl. Bu işten en çok kazanç elde edenler ise tüccarlar oluyor.

Hep birlikte hareket etsek de her an kopacaktık gibi her birimizin kendi tedbirimiz de vardır. Fakat bu şahsi tedbirler günlük yaşantımızı da etkilemiş, her birimizin kendi dünyamızı kurmamıza yol açmış. Yemeklerimizi sırt sırta verip yiyoruz mesela. İstisnalar dışında niye birlikte yemediğimizi biz bile anlamış değıliz ki başkası anlasın.

Altı kişilik bir gurubumuzun konakladığı yerde altı ateş ya-nar, ateşlerin üzerinde altı ayrı çaydanlık bulunur.

Uyuduğumuz zaman ortalıkta sadece “uvallar” görünür. Oysa o çuval görünömlü tulumların içinde bizler uyuyoruz. Bizi soğuktan ve yağışlardan koruyan özel yapım tulumlarımıza “kefen” diyoruz.

“Kefenimizi” her an beraberimizde taşıyoruz!

Irak'tan İran'a taşıdığımız kaçak malların başında içki çeşitleri geliyor: Viski, votka, bira! Biz sınırdan aşırıyoruz ama sonra bunlar Tahran'ın ortasına kadar götürülüyor.

En büyük kâbusumuz sınırı geçememektir. Sınırı geçeceğimiz sırada pusuya düştük mü atlar bir yana, mallar bir yana, biz bir yana, ortalık savaş alanına dönüşüyor.

Bu gibi durumları kendisi için fırsata çeviren bir kişi var aramızda: Seydin! Avcılığıyla ve at hırsızlığıyla meşhur olmuş.

Kervanlarımız pusuya düşünce yaşanan kargaşadan yararlanıp en az bir atı kaçırıyor, sonra saçlarını kesiyor, kuyruklarını kınalıyor, boyuyor ve tekrar bize satıyor.

“Seydin belki de aslen Kayserilidir” diyenler var. Fakat ben onu doğduğundan beri tanıyorum. Ailesini, sülalesini tanıyorum. Buralıdır yani Güneyli.

Seydin'i at hırsızlığından caydırmak için ne yaptıysam kar etmedi. Aksine bana karşı kinlendiğini hissettim. Üstelik “siz de pusuya düşmeyin, pusuya düşüyorsanız da atlarınıza sahip çıkın!” diyerek bizi suçluyordu.

Bayram öncesi son seferimizdi.

Gece mal gelmeyince uyuduk.

Elindeki geniş yüzeyli Hewraman bıçağıyla bir gölge gibi bana doğru yanaştı. İnce uzun bıyıkları çenesinden aşağıya doğru sarkmış, başındaki siyah bere yana kaymıştı. Önceden de yüzü karaydı, şimdi iyice kararmıştı.

Seydin yanaştı, yanaştı ve üzerimdeki tulum başlığını sol eliyle kaldırdı, sağ elindeki bıçağı savurdu. Tulumun başlığı koptu.

Yerimden öyle bir hızla fırladım ki adeta bir şahin gibi Seydin'e saldırmaya hazırlandım. Seydin bıçağının ucuyla yerdeki sopa gibi bir şeyi işaret etti. Biraz daha dikkatlice bakınca bunun kocaman bir yılan olduğunu anladım.

Seydin hayatımı kurtarıırken bense onun hakkında en kötü şekilde düşünmüş, beni öldürmeye geldiğini sanmıştım. Arka-

sını dönüp gittiğinde ben halen yılandan daha çok başımın üzerinde savurduğu bıçağı düşünüyordum. Soğukkanlı ve hızlıydı.

Sabah gün doğmadan Olakdar'dan haber geldi. Malların bize ulaşmasında biraz gecikme yaşanacaktı. Bu durum hepimizi kızdırdı. Bayramda evimizde olmak istiyorduk.

Yola çıkmamıza bir gün daha vardı. O gün de bayram arife-siydi. Kurban Bayramı'na girecektik. İşimizi bir an önce tamam-layıp dönmek istiyorduk.

Arife gününde sabırsızlığımız iyice arttı. Nihayetinde bekle-diğimiz mallar geldi. Arabalardan boşaltıp fazla beklemeden atlarımıza yükledik. Serkervan yükümüzün önemli olduğunu söyledi. Her zamanki mallardan değildi anlaşılan.

Sınıra vardığımızda hiç karşılaşmadığımız kadar çok sayıda İran askeriyle karşılaştık. Komutanlarının çirkin suratı karanlıkta bile belli oluyordu, alnında düğme gibi yaralar vardı ve korkunç görünümlüydü.

Bize pusu atmamışlar, açıkça karşımızdaydılar ve saldırmı-yorlardı. Peşkervan da ortalıkta yoktu. Bizi haberdar etmedi-ğinden askerlerle neredeyse burun buruna gelmiştik. Garip bir durum vardı. Yolumuzu kesmişlerdi. İçimizden bir-iki kişi geri dönmeye yeltendiyse de Serkervan bırakmadı.

Mallarımızı burada indirip döneceğimizi söyledi. Aramızda yaşanan kısa bir tartışmadan sonra onun dediğini yapmaya karar verdik. Olakdar haber göndermiş, tüccarların isteği bu sefer buymuş.

Bizim işimize gelen bir durumdu. Sınırı geçme zahmetine katlanmayacaktık. Malları hızla indirdik. Dönüşte aramızdan bir kişinin eksik olduğunu fark ettik: Seydin!

Sınırdan epeyce geriye gelmiştik. Seydin yine bir hinlik pe-şindedir diyenler oldu. Yine de içimiz rahat etmedi. Seydin'in akıbetini öğrenmeden dönecezdik. Konakladığımız yerde gö-nüllü olarak Kebir ve Muhlis Seydin için döndü.

Neredeyse akşam olduğu halde gidenler de geri dönmedi.

Geceyi ışıtan ay ışığının düştüğü ağaçlar arasından bize doğru yanan gölgeleri görünce onları karşılamak için dikildik.

Gölgeler bir süre daha gölge olarak kaldı ve kayboldu. Atlarımız bir şeylerden ürkmüş gibi kişnerken silah sesleri geldi. Uzak değildi ama yakın da sayılmazdı. Sınır tarafından gelen sesler bizi kaygılandırdı. Arkadaşlarımızı pusuya mı düşürdüler, orada neler oluyordu?

Gölgeler neden görünüp kayboldular? Kimdi onlar? Aramızda bu soruların cevaplarını ararken hararetle bir tartışma çıktı.

Hep birlikte dönecek durumda değildik. Serkervandan izin aldım. Ben ve üç yeğenim birlikte dönmeye karar verdik.

Önceden gidenlerden Kebir ailemizdendi. Muhlis de köylümüzdü. Onları öylece bırakamazdık.

Dört kişi dört silah ve dört atla yola koyulduk.

Sınıra yanaştığımızda küçük çalılar arasında bir İran askerinin cesedini gördük. Atlarımızdan indik.

Yeğenlerimin her biri benden daha girişken ve gözü pek olduğu için askerinin cesedini benden önce kontrol ettiler. Ne yaşanmışsa yeni yaşanmıştı. Sessizce ve dikkatlice etrafımızı kolaçan ettik. Başka cesetlerle de karşılaştık.

Seydin'in her zamanki öfkeli sesiyle durduk. Yanımıza geldiğinde ilkin onun için gönderdiğimiz iki arkadaşımızı sorduk. Saldırıya uğramışlardı...

Seydin olup bitenleri anlatırken yeğenlerim ağlıyordu. İran askerlerine teslim ettiğimiz yüklerin her zamanki mallardan olmadığını anladığında Seydin bizden ayrılıp gizliden İran askerlerini izlemeye başlamış.

Onu aramaya gönderdiğimiz Kebir ve Muhlis'i pusuya düşürüp taramışlar. Seydin bu olaya tanık olunca tuzak kurmuş ve İran askeri kılığındaki gruptan 5 kişiyi öldürmüş, diğerlerini kaçırmıştı.

Kebir ve Muhlis'in cenazesini alıp döndük.

Seydin çatışmada dağılan kolilerden yere düşen bir kitabı cebine koymuştu. Dönüşte o kitabı gösterip Serkervan'ın yakasına yapıştı, malların ne olduğunu sordu. Kolilerin içinde sadece kitapların olduğunu öğrenince hayret etmeyenimiz kalmamıştı. İlk kez kitap taşımıştık.

Seydin elinde tuttuğu feneri kitabın kapağına tuttu. Farsça "İNCİL" yazıyordu. Neler olup bittiğine anlam veremedik.

O gece etrafımızda dolanan gölgelerin ne olduğunu hiç anlayamadık.

Cenazelerimizle, acılı yüreklerimizle geri döndük. Bayramımız kana bulanmıştı.

...

Kaçakçı Seydin artık kaçağa gelemezdi. Kayıplara karıştı. Her kayıp gibi o da efsane oldu...

DİLSİZ ACILAR

Bugün Maxmur mülteci Kampında kalan Botan halkı bundan önce Etruş Kampında kalıyordu. Oradayken sürekli olarak bazı yerel güçlerin saldırıları ve tacizlerine maruz kalmışlardı.

Mülteci kampına yapılan bu saldırılar sadece Kürdistan tarihinin değil insanlık tarihinin en büyük kara lekelerinden biriydi ve asla unutulmayacaktı.

Mülteci kampına hiç benzemeyen, hiçbir imkânı olmayan bu kamptaki halkın yardımına koşan Sivas'lı Jiyan Zeynep Erdem bu saldırılardan birinde katledilmişti.

Saddam'a yönelmesi gereken kurşunlar Türk devletinin zulmünden kaçan masum halka yöneliyordu. Komplolarla, ambargoyla, salgınla örülü çok zor bir yaşam vardı.

Mülteci kampının en büyük zorluklarını çocuklar yaşırdı. Ölümün ardı arkası kesilmezdi.

Etruş çocuklarından 5 yaşındaki Demhat Spêrtinin çok sevdiği bir tavuğu vardı.

Demhat 5 yaşında şirin bir çocuktı. Tavuk da kendisi gibi şirindi. Onu öyle çok severdi ki çok zor koşullardaki mülteci kamp yaşamını ona duyduğu sevgiyle unutturdu.

Kampa gelirken halkın yanında getirdiği koyunları ve tavuklarından başka yiyecekleri bir şeyleri yoktu. Tavuklar da tükenmiş geriye bir tek Demhat'ın tavuğu kalmıştı.

Ambargonun yarattığı mecburiyetten dolayı geçim kaynakları olan koyunları kesiyorlardı. Herkes et yerken minik Demhat sadece o tavuğun yumurtalarıyla besleniyordu. Et yemiyordu.

Saldırılarından birinde kamp sakinlerinden biri vuruldu ve hayatını kaybetti. Bu saldırıda Demhat'ın tavuğu da parça aldı ve öldü.

Vurulan kamp sakini için yapılan cenaze töreninde “Şehit Namırın” sloganlarının atıldığını duyan Demhat ölen tavuğu için kendi yaşlarında bir grup arkadaşını topladı.

Tavuğu bir çift ağacın üstüne yatırıp omuzlarına aldılar ve çocuk grubuyla beraber yürüyüşe geçtiler.

Az önce defnedilen kamp sakininin mezarına doğru yanasırken kalabalık henüz dağılmamıştı.

En önde yürüyen Demhat “Şehit Namırın!” sloganını atmaya başladı ve arkadaşları da tekrarladı.

4-6 yaş grubundaki çocuklar avazları çıktığı kadar bağırarak, slogan atarak yürüyüş yapıyordu ve omuzlarının üstünde cansız bir tavuk vardı.

Demhat’ın annesi hayretler içinde kalarak ne yaptığını sordu.

Demhat gözyaşları içinde hıçkırarak:

“Tavuğumu öldürdüler. O da şehittir!” dedi.

Dili bu kadar dönmüştü Demhat’ın, acısını bu şekilde ifade edebilmişti.

Demhat’ın halkının ve ailesinin yaşadığı acıların dili anne ve babasını dengbéj yapmıştı.

Dengbéjlerin güzel sesli kızları yani Demhat’ın ablası Tekoşin ise başka bir dil ile konuşmayı tercih etti: Gerilla dili!

Dağa çıktı Tekoşin gerilla oldu.

Düşmanlarına ve tüm gericiliklere karşı savaştı. Sonra bir gün bir Êzidi kızıyla tanıştı. Sessizdi, konuşmuyordu, belki de lal olmuştu!

12 yaşındaki bu kız çocuğunun dilsiz ve sağır olan annesi tecavüze uğramış, hamile kalmış ve aşireti tarafından “utanç” duyguları altında bir Arap aşiretinin himayesine verilmişti.

Çok onurlu davranan bu Arap aşireti hakarete uğrayan kadını içlerine kabul etmiş, doğum yaptıktan sonra çocuğuyla birlikte korumuşlardı.

Fakat Êzidi kadın içine kapanmış, hep bir odada çocuğuyla yalnız yaşamayı tercih etmiş. Çocuk da annesinden başkasının yanına gitmediğinden hep onun gibi mimiklerle, el-kol işaretleriyle kendini ifade etmiş. Annesiyle aynı dili konuşmasından başka bir dili konuşmamış. Etrafında duyduğu Arapça ve Kürtçe konuşmalar hafızasında yer etse de o hiç konuşmamış.

Tekoşin 12 yaşındaki bu çocukla karşılaşana dek çocuk kim-selerle konuşmamıştı.

Tekoşin bir gerillaydı. Çocuk onu gördüğüne sevinmişti. Mimikleriyle sevincini belli etti. Tekoşin'in sorduğu sorulara el-kol işaretleriyle cevap verdi.

Tekoşin hayretler içinde kalmıştı. O kadar büyük acılara tanık olduğu halde en çok bu trajediden etkilenmişti.

Çocuğa dilsiz ve sağır olmadığını, konuşabileceğini söyledi.

Çocuk kendini zorladı, mırıldanır gibi sesler çıkardı ve sonunda ağzından ilk kez bir kelime çıktı: "Annem!" dedi.

RUH İKİZLERİ

(Heval Xalide Engizek'in Gabar anısından)

**Gözündeki yaş bana sel olur
Sendeki tebessüm bana gül olur
Hasretle büyürken ayrılık narı
Kışta bahar olur ölümde hayat**

Hogır ismini paylaşan iki arkadaşımız vardı. Biri Kobanê'li, diğeri Efrin'liydi. İkisi de Halep'in Şex Maqsut semtinde büyümüştü.

Önderliğin "dünyanın en güzel kenti" dediği Halep sıcak ve sosyaldi. Şam gibi bürokrasi kokmuyordu.

Memleketlerinin sıcaklığını aratmayan bu tarihi kentte birlikte büyümüşlerdi.

Birlikte aynı okula gittiler, aynı atölyede terzi oldular. Beraber Başkan Apo'yu gördüler, beraber dağa çıktılar, adlarını Hogır yaptılar ve beraber Gabara ulaştılar...

Heval Cemal'e göre Kürdistan'ın en güzel yeri Gabar. En güzel yer bağrında çok derin acıları da taşıyordu.

1996-97 kışına girerken Efrinli Hogır'ın da içinde bulunduğu grup Pervari tarafında erzak almaya gitti.

Dönüşte mola yerinde nöbetçiler yorgunluktan uyumuştı. Baskın olduğu fark edilmedi.

Yoğun bir ateş altında kaldılar ve Efrinli Hogır ve Aldar arkadaş ilk anda yaralandı. Grubun kurtulması için sonuna dek çatışıp bombalarını askerlerin arasında patlattılar. Böylece grubun kurtulmasını sağladılar.

Bu olaydan bir yıl sonra ise Kobanê'li Hogır arkadaş hareketli taburla Besta'ya geçmişti. Murat operasyonunda yaralan-

dı ve askerler üzerine gelirken bombasını onların arasında patlattı.

Hayat yolunu birlikte döşemişlerdi. Onların ortak hikâyesi tüm gerillalar arasında büyük bir maneviyat kaynağı haline geldi. Birbirine benzeyen ağaçlar, birbirine benzeyen pınarlar, birbirine benzeyen kayalar, birbirine benzeyen insanlar bağlılık timsali Hogır ruhunu taşıyordu.

Gabar'da ruh ikizlerinin anılarıyla yeni bir döneme, daha güçlü hazırlanıyorduk. Fakat Demhat ve Rênas arkadaş arasındaki bağın iki Hogır arasındakine benzediğini fark ettiğimizde onlar adına gizliden kaygılanmıştık.

Demhat arkadaş Raco'ya bağlı bir köyden Rênas arkadaş ise Mabata'ya bağlı bir köydendi. Birbirlerine çok bağlanmışlardı. İki bedende tek ruh gibiydiler.

Hareketli olduğumuz bir dönemde ayrı alanlara geçmiştik.

Çiyayê Bızına tarafındaydık. Meydin tarafından bizi çağırdılar. Parola olarak iki arkadaşın adını verdiler:

“Demhat-Rênas!”

Böylece o ruh ikizlerinin şehit düştüğünü öğrendik.

Ayrıntılarını ise alana yetiştığımızde öğrenecektik.

Bir askeri kolun alandan geçmekte olduğu bilgisini alıyorlar. Gidip vuralım diyorlar. Demhat arkadaş da bu gurubun içinde dir.

Bir kol geçiyor ama diğer bir kol oradaki bir ziyaret yerinde saklanmış. Onları görmüyorlar. Sadece yoldakileri görüyor olduklarından ziyaretteki askerlerle aniden iç içe giriyorlar. Çatışıyorlar.

Demhat sadece ayak bileğindeki ceviz kısmına bir fişek alıyor. Ayağından akan kanı görünce Herdem onun yaralı olduğunu anlıyor. Koluna girip birlikte yürüyorlar.

Bir süre sonra Demhat:

“Oturalım, ben şehit düşeceğim” diyor.

Oturduklarında Herdem:

“Sadece ayağından bir fişek almışsın, bir fişekle bir dağa bir şey olmaz” deyince Demhat:

“Öyle değil, şehit düşeceğimi hissediyorum, radyomu Rênas arkadaşına ver!” diyor ve daha fazla yürüyemeyeceğini anlatıyor.

Ruh ikizliği böyledir; aralarındaki bağ bilimin kavramlarıyla açıklanamaz. Yaşamı ve ölümü birlikte paylaşırlarken hiç sözünü etmeden sözleşmiş, telepatiyle ruhlar aleminde birbirine bağlanmışlardır adeta.

O anda telsizden “yaralı var, takviye gelsin” deniliyor. Rênas o grupta Demhat’ın da olduğunu biliyor. Kendisi de takviyeyle gidiyor.

Yetişir yetişmez ruh ikizi Demhat’ı omuzuna alıp yola çıkıyor. “Yaran derin değil, iyileşeceksin!” deyip teselli ediyor arkadaşını. Ne var ki yoldayken obüs atışları onları yakalıyor...

İkiz ruhun cansız bedenleri birbirine sarılmış halde bulunuyor.

DANS VE KILIÇ

**“Gerçeğin dağlarına umutsuzlukla çıkılmaz”
(Nietzsche)**

Satranç bilmeceleri zevkli bir tutku işidir fakat insanı içine çekerek eziyet ettirebilir...

Satranç tahtasına 8 veziri birbirini kesmeyecek şekilde yerleştirmenin bir yolu olduğunu çocukken bilirdik fakat bunun 92 ayrı yolu olduğunu duyduğumuzda ezberci olmamak gerektiğini öğrendik. Bu 92 çözüm, birbirine benzeyen döndürme ve yansıma gibi simetrik yer değiştirmelerle elde ediliyor.

Daha da şaşırtıcı olanı çözümün 12 eşsiz yolunun olmasıydı. Bu da Ortadoğu kaosunda birbiriyle kesişen ve karmaşıklaşan yollara rağmen en azından bir adet çözüm yolunun bulunduğu hususunda umutlandırıcıdır.

Yol her zaman bulunur; önemli olan her seferinde yeniden bulmak ve hep yürümektir. Bıkmadan, usanmadan yürümek...

64 karesi olan satranç tahtasında ihtimaller milyonlarca, milyarlarca olsa bile sınırsız değildir. Kesişen, ayrışan yollar ve bağlantılar matematik denklemleriyle çözümlenebiliyor. Fakat kaos durumu bu kadar kesinlik sunmuyor. Ortadoğu bir kaosun içindedir ve kaosta sağlam duranlar kazanabilir.

“Canlı Kalkan” eylemcisi olarak Kandil dağına çıkanların karşılarında gördükleri gerilla komutanının verdiği esprili yanıt kaya gibi sağlam durmayı hatırlatır:

“Siz canlı kalkansanız ben de Duran Kalkan’ım!”

Sağlam durulmazsa bu kaos dünyasında kimin nereye savrulacağı belli olmaz. Matematik hesaplarıyla da işin içinden çıkılmaz. Önce sağlam duruş sonra...

Sonrası daha önemli ve asıl çözülmesi gereken bilmece oluyor.

Yeni yüzyılın kaosu imralı duvarları örülerek yaratılmıştı. O duvarların ardında geliştirilen çözüm akli tüm duvarları yıkıp özgür bir yaşamı inşa edecek akıldır fakat ona karşı örülen tuzaklar Ortadoğu kaosunu kördüğüm haline getirmiştir. Matematiksel çözümler bu kaosu çözmeye yetmiyor.

Sadece ardışık bir-iki yılın olaylarını sıralayınca bile hayatın matematiği eriyen sıcak lastik gibi derimize yapışıp kalıyor.

Matematik ve anlam iç içedir, ayrılmazlar. Sağlam duruş, sağlam matematik ve sıcak lastik!

Sıcak lastik ve deri yapıştı mı ayrılmazlar fakat o deri parçasında canlı hücre kalır mı meçhuldür!

Zor bir bilmece kolayca çözülebilir mi?

Kolay denklemlerin çözümünün bile karmaşık denklemlerle mümkün olduğunu anlatan bir profesör vardı. “Bugün” cehenneminde yaşayanların zebanisi olan, her yerde hazır nazır bir profesör: Bernd H.

Profesör Bernd H. eski zaman cihatçılarına benzemek için altı aydır sakalını kesmemişti. Alnında düğme gibi yaralar vardı ve yüzü korkunçtu.

Gerginliği giderek artıyordu.

Orada çok oyalanmıştı. Hedefi esmer, kırçıl saçlı, orta boylu, 45 yaşlarında Alevi bir erkekti!

Görünce patronuna hak verdi. Kendisine benzemeyen biri olduğu kesindi. Alt dudağını bile kapatan bıyıklarıyla adeta “ben Aleviyim” diyen hedef avucunun içindeydi işte. Gerginliği geçmişti.

Gözleri bağlı halde kameranın karşısına oturttu. Eski Aramiceye benzeyen harflerle anlamı belli olmayan yazının bulunduğu siyah bandajı alnından dolayıp arkadan bağladı. Uzun siyah

elbisesini giydi. Dağınık bir Ninjaya benzemişti. Fazla zamanı yoktu, kamerayı açtı, elektrikli testereyi ensesinde çalıştırdı...

Kamerayı topladı. Görüntüyü internet adresine yükledi. Patron memnun olacaktı. Her şey 1-2 dakikada bitmişti. Kolay olmuştu. Sakindi. Postanedeki pul yapıştırıcının günlük rutin işini yaptığı gibi rahattı.

Sakalını makinayla kesti. Uzun siyah elbiseleriyle birlikte poşete koyup yanına aldı. Çantasından çıkardığı spor elbiseleri giydi. Kapının önündeki arabasına bindi. Yolda poşeti bir çöpe attı. Cesedi başka bir ekip halledecekti. 20 dakika sonra Frankfurt hava alanındaydı.

Patron mesajı alınca sayfaya baktı. İş tamamdı. Gecikmiş de olsa istediğı gibi olmuştu. Görüntüler Suriye’de çekilmiş gibi arka planda Beşar Esad resimleri gösteriliyordu.

Yeni bir dönem başlıyordu. Büyük işler için düğmeye basmıştı. Bu görüntünün etkisi uçakla vurulan İkiz Kulelerin görüntülerinden daha büyük bir dehşet saçacaktı. Ondan sonrası kolaydı...

İlk bomba haber Musul’dan geldi. Musul düşmüştü! Hemen akabinde kanlı bir ittifakın mizansenini sahneye konuldu.

11 Haziran 2014: Türk konsolosluğı işgal edildi!

12 Haziran 2014: FIFA Dünya Kupası başladı! İşgalin zamanlaması isabetliymiş...

Üç ülkenin üç çarşısına saldıran intihar komandoları büyük katliamlar yaptılar.

Üç kasaba kimyasal silahlarla vurularak adeta haritadan silindi.

Üç gazeteci sokak ortasında öldürüldü.

Aynı anda üç ülkede, üç otelde, üç ceset bulundu: Üçü de diplomattı!

İşler yolunda gidiyordu! Türkiye sokakları Musul konsolosluğunun işgal edildiğı, 49 kişinin rehin alındığı haberleriyle çal-

kalanıyordu. Üzerine Türk kamyoncuların öldürüldüğü haberleri de geçince sorgulanacak bir şey kalmamıştı.

Borsalar alt-üst oldu. Kışlalar hareketlendi. NATO Olağanüstü toplandı.

BM Genel Sekreteri: “Yaşadığım şoku anlatamam!” dedi.

AB Sözcüsü daha garip bir açıklama yapıp Konsolosluk işgalinin Viyana Sözleşmesine aykırı olduğunu söyledi.

Alevler Musul’dan sonra Hewler’e sıçradı. 20 Peşmerge’nin başsız bedeni yol üzerinde görülünce bir anda kent boşaldı. Kaçışlar TV gündemine oturdu. Peşmerge Maxmur kasabasını boşalttı. Maxmur mülteci kampına saldırı düzenlendi. 2 Temmuz’da Kobanê’ye kapsamlı bir saldırı yapıldı. Silahlar Musul’dan taşınmıştı.

Tahran sokaklarında çarşaflara bürünmüş kadın bir doktor, polislerin işkencede öldürdüğü bir kadının gizliden otopsisini yapmaya gidiyordu. Rejim güçlerinin önemle gizlediği bu işkenceli katletme olayının açığa çıkarılması ölen kadının siyasi kimliğinden dolayı çok daha fazla önem kazanmıştı. Siyasi sonuçları olacaktı. Sokaklarda küçük çaplı protestolar başlamıştı. Doktor başka bir ülkeden oraya gizlice girmişti.

O sırada Cidde ve Doha’daki bankalardan Türkiye’ye; Utah-Salt Lake City’deki bir bankadan da Ürdün’e para transferi yapılıyordu. Ürdün’deki parayı Bernd H. çekerken yanında bankanın Genel Müdürü vardı. Müdürle sıklıkla görüşüyordu. Fakat müdür bile profesörün göz renginin maviden siyaha dönmüş olduğunun farkında değildi!

Para dolu çantalar arabasına zor sığmıştı. Genel Müdür kendisine Ürdün sınırına dek eşlik etti.

Irak topraklarına girdiğinde kendisini bekleyen Duhok’lu Osman K.’yı arabasına aldı. Onunla Musul’un devredilmesi anlaşmasının yapıldığı Ürdün toplantısında tanışmışlardı. Şimdiki istikamet Felluce’ydi.

Parayı Türkiye’de çeken ise tam bir hafta sonra Başbakanlık koltuğuna oturacak olan Davutoğlu’nun kabinesine girmeye çalışan Erdoğan Yalçiner’di. Profesör onunla telefonda Türkçe konuşuyordu. Türkçe’yi Erdoğan Yalçiner’den bile daha düzgün konuşması bazen kendisini şüphelendirse de umurunda değildi, önemli olan parayı almasıydı.

Para trafiği Şengal dağlarının eteklerine dek yayıldı.

Hızla yapılan hazırlıkların ardından dünyanın gözleri önünde büyük bir Êzidi soykırımı başladı. Yaşanan trajedi karşısında Kürdistan Federe Hükümeti sorumlulukları altında olduğu halde kılını kıpırdatmıyordu. Halkı korumak için Şengal kasabası, köyleri ve dağları resmen KDP koruması altındaydı. IŞİD saldırısı sırasında yukarıdan gelen emirle terk edilmiş, halk büyük bir soykırımla karşı karşıya bırakılmıştı. Genç, yaşlı, çoluk çocuk herkes katliamdan geçiriliyor, kaçırılan kadınlar için köle pazarları kuruluyordu.

Bu durumda hiçbir güç gerillaların harekete geçmesini engelleyemezdi.

Katliam karşısında 12 süvari benzetmesiyle bir gerilla birimi halkı dağlara çıkarmış ve Rojava’ya geçişleri için koridor oluşturmuştu. Rojava’dan da YPG-YPJ Birliklerinin desteği gelmişti. Öte yandan asıl büyük destek dağlardan yola çıkarılacaktı.

Önlerinde uzanan ovanın sonunda Musul’un soluk ışıkları görünüyordu. 3 Ağustos’ta kapkara gecenin sessizliğini bozan sloganlar, tilili sesleri eşliğinde gerillalar çağın son umut kervanı gibi Şengal’e doğru yola çıktılar.

20 Ağustos 2014: ABD savaş uçakları ilk kez Irak’taki IŞİD hedeflerini vurdu.

Sınır kapısından geçen cephane dolu tırlar ve ağır silahları taşıyan Türk treni Suriye tarafında yükünü boşalttığı sırada Musul Konsolosluğundan çoktan çıkarılmış olan göstermelik rehine gurubu Suriye üzerinden ülkelerine dönüyordu. 16 Eylül günü Kobanê Batı ve Güney yönünden tamamen kuşatıldı. 20

Eylül’de Musul’daki 49 “rehine” Türkiye’ye giriş yaptı. Türk basına göre MİT sessiz sedasız bir operasyonla tüm rehineri kurtarmıştı!

Ekim ayında Kürt kentlerinde 50’den fazla sivil insan Türk devleti eliyle katledildi.

24 Ekim: Mısır’da askeri kışlaya saldırı yapıldı. 25 asker öldü.

18 Kasım: Kudüs’teki bir sinagoga saldırı düzenlendi. 4 Yahudi öldü.

23 Kasım: Afganistan’da bir intihar saldırısı yapıldı. 55 kişi öldü.

1 Aralık: Türkiye’de bir F-16 savaş uçağı düştü.

4 Aralık: Yunanistan’da bir F-16 savaş uçağı düştü.

7 Aralık: İsrail savaş uçakları Şam’a saldırdı.

Son altı ayda yaşananlar Ortadoğu kaosunu kördüğüm haline getirmişti. Hiçbir güç bu kördüğümü çözecek durumda değildi.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın direniş çağrısı halka ve savaşçılara zafer emri gibi yeni bir ruh kazandırmış; Kobanê direnmiş ve adeta bir mucizeyi gerçekleştirmişti.

1 Kasım Dünya Kobanê Günü ilan edilmiş, dünyanın her yerinde Kobanê için destek eylemleri yapılmış, özellikle kadınların öncülüğünde Afganistan’ın 7 ayrı kentindeki destek gösterileri dikkat çekmişti. Gelecek adına, kadınlar ve tüm insanlık adına önemliydi...

Oradaki direnişi tüm dünya takdirle karşılarken Türkiye’de Kobanê için yapılan halk eylemlerini destekleyen HDP’nin Eşbaşkanları, milletvekilleri ve yöneticileri hedef tahtasına oturulacak ve sonrasında bu bahaneyle tutuklanacaklardı.

Kobanê direnişine halkın desteğini gölgelemek için kanlı bir senaryo devreye konulmuştu. Protestoları fırsat bilen özel eğitimli istihbaratçılar devreye girmişti. Protestocu gençler ara-

sında takım elbiseli biri telefonuna mesaj geldiğini söyleyecek ve mesajı gösterip yüksek sesle okuyacaktı:

“Çeteler içeride bir anne ve bebeğini rehin almış, az sonra ikisinin de boğazını kesecekler!”

Oysa içeride öyle bir şey yoktu. Galeyana getirdikten sonra gerçeklerin ne olduğu önemli değildi...

Tüm saptırma çabalarına rağmen halk sınırları aşip Kobanê'yi sahiplenmişti.

26 Ocak günü Kobanê işgali sona erdirildi, tüm insanlık büyük bir dehşetten kurtarıldı.

Baş döndürücü trafiğin akışı değişti. Utah, Amman, Bağdat, Tahran, Felluce, Tikrit, Halep, Riyad, Moskova, Ankara ve Avrupa merkezlerindeki tüm “proje” patronları o geceyi ateşli tartışmalarla geçirdiler. “Proje” darbe almıştı. B planını devreye koyma zamanı gelmişti.

Türkiye’de seçimden iki gün önce 5 Haziran’da Amed İstasyon meydanındaki HDP mitinginde bombalı patlama oldu. Buna rağmen seçimde AKP tek başına hükümet kuramayacak bir düşüş yaşadı. Sonucu kabullenmeyip 1 Kasım için yeni seçim tarihi belirledi.

20 Temmuz: Suruç’ta patlama oldu, büyük bir katliam yaşandı.

22 Temmuz: Evinde uyuyan iki polis öldürüldü. Bernd H. o sabah Ceylanpınar kasabasında görülmüştü. Olayın hemen ardından BBC’ye konuşan PKK Dış İlişkiler yetkilisi, polisleri kendilerinin öldürmediğini açıkladı.

Bu olayların ardından Bernd H. Pensilvanya’ya uçtu ve dönüşünde Ankara’ya indiği gibi Osman K.’yı yanına çağırdı. Osman K. görüşmeye sivil giyimli çiçeği burnunda bir Türk Generalle birlikte gitti.

Bernd H. beklediğinden daha hırslı bir generalle görüştüğüne sevinmişti.

Görüşmede siyaset değil ticaret konuşulduysa da AKP hükümetinin devrilmesi üzerine bolca espriler yapıldı. Türk esprilerini bu kadar iyi yapan bir yabancı hiç görülmemişti. General şüphelenmişti ama yine de önemli olan paraların akması, savaş çarkının dönmesiydi. İşler yolunda giderse Bernd H. Türklere istedikleri kadar çete elemanı temin etmede yardımcı olacaktı. Bunun için onları ve ailelerini yerleştirebilecekleri bölgeler oluşturmalarını istedi. Bu da ancak savaşla mümkündü.

24 Temmuz: Lozan anlaşmasının yıldönümünde Türk savaş uçakları dağları bombalamaya başladı. Paris katliamına rağmen başlatılan diyalog tartışmaları bitti.

İp koptu!

Ağustos sıcaklarında halkın öz yönetim ilanları peş peşe gelmeye başladı.

10 Ekim: Ankara Gar'ı önündeki mitingde bombalar patladı. En büyük sivil katliamlarından biri yaşandı.

Öz yönetim ilanlarına karşılık Osman K. Ankara kulislerini karıştırmaya başladı. Kürtlerin kafası da karışmalıydı, bunun için Kürt kimliğini kullanarak siyasi temsilcilere yanaştı...

Öz yönetim ilanları ilkin sivil yerel meclislerin basın açıklamalarından ibaret olsa da bazı yerlerde halkın kendini korumak için kazdığı hendekleri ve kurduğu barikatları bahane yapan devletin belli kademeleri tankları, topları, uçakları hazırladı!

Bu hendekler ve barikatların çok fazla askeri değeri yoktu ama devletle halkın arasındaki siyasi sınırdı.

Şehir direnişleri dönemi başlamıştı. Halkın mesajı açıktı. Buna karşılık soykırım planı yeni bir aşamaya geçti:

Şehirler vurulacaktı!

Sembol hedef Baro Başkanı Tahir Elçi!

Tarih: 28 Kasım 2015

Arin ve Nazenin'in babası Dört Ayaklı Minarenin önünde, çatışmaların ortasında, tarihi değerlere zarar verilmemesi için basın açıklaması yaparken polis kurşunlarıyla katledildi.

Kılıç çekilmişti.

Buna karşın tarihi şehir direnişleri en eşitsiz güç koşullarına rağmen büyük bir cesaret ve iradeyle büyütüldü.

Koalisyonun askeri yardımları karara bağlandıktan sonra Bernd H. Şam aktarmalı kargo uçağıyla Qamışlo'ya indi. Çantasında NGO Dosyaları vardı. Hükümet dışı yardım kuruluşlarının Rojava'ya girmesinin zamanı gelmişti.

Dans başlamıştı.

Bernd H. bu dansla bir gün Amerikan, bir gün Avrupalı, bir gün Rus kılığındaydı. Fakat tüm hesaplarını boşa çıkaracak bir yanılgısı vardı:

Kürt Halkının dansları tek ya da iki kişilik değildir. Geleneksel dansları kolektif olup katılımcıları için din, mezhep, milliyet, cinsiyet, sayı sınırı bulunmaz. Kol kola girerek hep birlikte dans ederler!

MÜZİSYEN ÇOCUK

Kejê'nin babasının müziğe karşı yüksek bir ilgisi vardı. Albüm çıkaracağını ve klip yapacağını hayal edip dururdu. Bir gün 10 tane şarkı hazırladığını söyler.

Kejê şarkılara bakar:

-Ama baba bu şarkıların hepsi aynıdır. Aynı şarkıyı 10 ayrı sayfaya 10 defa tekrar yazmışsın, böyle olmaz ki?

-Olur kızım, niye olmasın ki? Ben her birini farklı şekilde okuyorum!

Olmaz olmaz dememek lazım, sanattır bu!

Sanat dünyasının kendine has yöntemleri ve kavramları vardır. Derler ki;

Bizim Azer stüdyoya girmiş, albümü için şarkı okuyor.

Aranjör, şarkının bir yerini detone okuduğunu söyler.

O sırada sponsor İhtiyar Kurt da oradadır. Niye tartıştıklarını sorup durumu öğrenince, der ki:

-Oğlum Azer, betona okuma, mikrofona oku, bak kızıyorlar, mikrofona oku!

Bu aralar betona okuyanlar çoğalmış.

Bazen yanlış anlamalar olsa da işi kılıfına uydurmak gerekirdi. Bağlama ustamız vardı, adı Yılmaz, güzel çaldığı gibi güzel de söylerdi. Fakat bazen şarkının sözlerini unutturdu. Yine bir gün şarkının sözlerini unutunca seyircilere çaktırmadan, yanındaki darbukacıya sordu:

-Ferit şarkı nasıldı?

-İyi abi, çok güzel!

-Ya unuttum unuttum, şarkı nasıl devam ediyor?

Yine darbukaya kafasını gömmüş hiç bakmadan cevapladı Ferit:

-Güzel abi, çok güzel devam ediyor!

İnsanı koparacak kadar şakacı oluyor darbukacı milleti ama bizimkisi olayı anlamamış da ondan böyle şaka gibi konuşmuştu. Meseleyi anlayınca da bu kez gülmekten darbuka çalamadı. Ritmi tekrar yakaladığında halen akli olaydaydı!

Tıpta ani ve geçici şuur kaybı olarak tanımlanan “senkop” diye bir kavram vardır. Müzikteki anlamı ise ritim kaybı veya beklenmedik yerde ritim koymadan kaynaklı müzik etkisidir. Daha çok ilgi çekecek ani bir ritm atma olayı olarak tanımlanır. Kendinden geçme ya da trans hali olan kopma olayına benzer yani.

Bağlama ustamız Yılmaz izleyicilerin ilgisini toplamak için Ferit’e fısıltıyla “senkop” dedi.

Ferit darbukaya bir başka asılmaya başladı. Kopacak ya!

Yılmaz bir daha aceleyle “senkop” dedi.

Bunun üzerine kendinden geçercesine vurmaya başladı darbukaya, resmen koptu, transa geçti.

Usta yanındakinin ne yapamaya çalıştığını anlamayınca: “Ya sen ne yapıyorsun böyle? Senkop, senkop!” diye bir daha fısıldadı ve kendisini de koparacak cevabı aldı:

“Vallahi benden bu kadar. Ben kopamıyorum, sen kop abi!”

Yeryüzünde hiç kimse bir müzik aletini çalarken Kejê kadar kopmuyordu!

Her çocuk şarkı söylemeyi severken siyah gözlü siyah saçlı küçük Kejê ise müzik aletlerini çalmayı daha çok seviyormuş ama hiç müzik aleti olmamış çünkü ailesi yoksulmuş. Babasının müzik ilgisi ona da geçmiş. Bir albüm çıkaracakken hastalıktan kaybettiği babasının onda derin etkileri olmuştur. Müziğe tutkuyla sarılmıştır.

Onun müzik aletleri tencereler, kaşıklar, bardaklar, taşlar, süpürgeler, bidonlar ve sopalardı. Kendini ritme kaptırdığında adeta uçup gidiyor, öyle bir kopuyordu ki etrafını hiç göremez oluyordu. Zaten o anda etrafında da kimseler kalmıyor, herkes

kaçıp gidiyordu. Çünkü çıkardığı sesler tam bir felaketti, korkunçtu. Ama o bunu müzik sanıyordu.

Sokaktaki Pirê hariç herkesi bıktırınca evin içinde çalmaya başlamış ama annesi buna izin vermemiş. O da her gün evlerinden biraz uzakta olan bahçeye gidip “müzik aletlerini” çalmaya başlamış. O çaldıkça yaprakların döküldüğünden haberi yokmuş.

Pirê bir gün bahçe yolundan onu alıkoymuş. “Benim için çalar mısın? Diye sormuş. Kejê çok şaşırmış bu işe. İlk kez bir ondan böyle bir istekte bulunuyormuş.

Duvar da kocaman harflerle “kiralık oda müracaat: Pirê” yazısı vardı. O yazının altında yaşlı kadının yanına oturdu. Tenekesine bir-iki vurmaya başlayınca Pirê’nin boynunda asılı olan kocaman kolyeye gözü takıldı:

-Bu da nedir böyle? O resimdeki kimdir?

-Oğlumdur!

-Senin bir oğlun mu var? Gelen giden misafirler oluyor ama onlar akrabalar değil ki? Oğlun da geliyor mu?

-Oğlum var ama nerde olduğunu bilmiyorum.

-Niçin?

-Bilmiyorum işte. Çok küçükken benden aldılar. Bir daha da ne gördüm ne de bir haberini aldım.

-Belki bir gün döner.

-Belki...

-Anladım, burada onu bekliyorsun!

Kejê her zaman tenekeye sertçe vururken şimdi hafifçe vurup hüznünü, üzüntüsünü bu şekilde anlattı.

Etrafta teneke sesini duyanlar yine kaçıştı.

Günler boyunca bahçede alıştırmaya yapmaya devam etti. Sokakta çalamadığından Pirê’yi de bahçeye götürmek istedi ama ikna edemedi.

Evinin önünden hiç ayrılmıyor. Hiçbir yere gitmiyordu. Gün boyu zamanını o kapı önünde oynayan çocukları ve gelip ge-

çenleri seyrederek geçiriyordu. Tek umudu oğlunun bir gün dönmesiydi. Bu yüzden dua ederken hep oğlunun bu sokağı, bu evi unutmamış olmasını diliyordu.

Kejê bir gün bahçede tenekeye vurmak üzereyken başının üzerindeki kocaman ağaca konan renkli bir kuşun ötüşünü duydu. Kuş o kadar güzel ötüyordu ki çalmaktan vazgeçip kuşu dinlemeye başladı.

Kuş ötmüyor, şarkı söylüyordu. Üstelik bu bir kuş değildi, kelebek de değildi; tıpkı insana benziyordu, el kadar küçük kanatlı bir insan...

Bir süre sonra “ben de ona eşlik edeyim” diye düşündü ve tenekeye vurduğu gibi o renkli kuş uçuş gitti. Kuş uçunca ağaç konuştu:

-Her gün buraya gelip benim kafamı şişirdiğin yetmiyormuş gibi perimi de kaçırttın. Yeter artık!

Kejê kulaklarına inanamadı. “Nasıl olur da konuşursun? O gerçekten peri miydi?” diye sordu.

Ağaç iyice sinirlenip hışımla dallarını salladı: “O tenekenin dili olsa da o da konuşsa. Sen ne diye öyle rastgele tenekeye vuruyorsun? Uyum perisini kaçırttın?”

Kejê adeta dilini yutmuş gibi bir süre sustu. Sonra ağaçla kavga eder gibi konuşmaya başladı:

-Sen müzikten anlıyor musun?

-Oo küçük hanım rüzgâr estiğinde dallarımla, yapraklarımla yaptığım sesleri hiç dinlememişsin galiba!

-İşte söyledin, rüzgâr olmasa müzik yapamazsın ki?

-Ya teneken olmasa sen yapabilir misin?

-Ama tenekeyi istediğim zaman çalabilirim ya sen istediğin zaman rüzgârı getirebilir misin?

-Bak şimdi haklısın, rüzgârı getiremem ama uyum perisi sayesinde rüzgâr geldiğinde uyumlu oluruz. O zaman ortaya müzik çıkar. Ya sen tenekenle uyumlu musun?

Kejê ne cevap vereceğini bilemedi. Uyumun ne olduğunu bilmiyordu.

Ağaç “bak” dedi:

-Rüzgâr çok sert eserse dallarım kırılır, yapraklarım dökülür. Ama usulca eserse ben de ona uyum sağlarım, dallarımı, yapraklarımı onun esintisine göre bir o yana bir bu yana sallarım. Ortaya uyum çıkar. Müzik çıkar. Uyum perisi böylece ortaya çıkıp şarkı söylemeye başlar. En iyi uyumu yakalamak için çok çalışman lazım. Sadece istemek yetmez. Bir şeyi çok istersen olur ama çok çalışarak olur.

Bak rüzgâr nasıl çalışıyor. Uyum çocuk, uyum!

-Şu uyum dediğin şey olmasa müzik olmaz mı? Ama benim tenekem hiç hareket etmez ki? Bana nasıl uyum sağlayabilir ki?

-Teneke değil sen yaratacaksın uyumu! Hiç korku filmi seyretmedin mi? O korkutucu sesler, uyumsuz tonların bir araya getirilmesiyle oluşturuluyor.

-Yaa dedi Kejê sustu. O an esen rüzgarla birlikte ağacın çıkardığı sesleri dinledi. Adeta büyülenmişti. O zamana dek hiç bu şekilde kulağını verip dinlememişti.

Güneş batmak üzereyken tenekesini alıp evin yoluna koyuldu. Uyumadan önce uyumu nasıl yaratacağını düşündü. Düşündükçe heyecanlandı ve gözüne uyku girmede. Sabırsızlıkla sabahın olmasını bekledi. Sabaha doğru uyuduğunda rüyasında bir bahçede dans eden ağaçları gördü. Onlara müzik çalan ise kendisiydi.

Ertesi gün bardak, kaşık, teneke, bidon ve daha ne bulabilirse hepsini bir torbaya doldurup gitti bahçeye. Konuştuğu ağaca bir sürpriz yapmak istedi ama ağaç yerinde yoktu.

Gözlerine inanamadı. “Ama ağaçlar yürümez ki?” diye düşündü. Sonra dün olanları anımsadı. Ağaçlar konuşmazdı da...

Yoksa rüya mı görmüştü. Ağacı yerinde görmediğine üzüldü. Bahçedeki en büyük ağaç yerinde yoktu. Diğer ağaçlara sordu, cevap veren olmadı.

Üzüntülü halde getirdiği enstrümanları yan yana yere dizdi ve yavaş yavaş bir tempo tutturdu.

Uzun süre başını hiç kaldırmadan çalmaya devam etti. Birtirdiğinde büyük bir alkış tufanı koptu. O farkında olmadan etrafına toplanmış ve sessizce onu dinlemekte olan büyük kalabalık “bravo” diye bağırıyor, çılgınca alkış çalıyordu.

Uyandığında annesi “günaydın” dedi. Kejê ise “uyum” dedi.

-Ne uyumu kızım ne diyorsun diye sordu annesi

-Uyum anne uyum!

Kejê televizyon izlerken memleketlerinde parasız müzik dersleri veren bir yerin açıldığını öğrenmişti. Televizyonda müzikten başka bir şey dinlediği de yoktu zaten. Gördüğü rüyalarından sonra orayı daha fazla merak eder oldu ve günün birinde sora sora orayı buldu.

Müzik hocasını sordu. Yanına gitti. Sadece ona bakakaldı. Konuşamadı.

Hoca başını okşayıp nerden geldiğini sorup onu konuşturdu. Rahatlayınca müzik öğrenmek istediğini söyledi.

Hoca ondaki bu isteği görünce sevindi. Ailesini sordu. Ailesiyle birlikte gelmesi gerektiğini ve bunun nedenini anlattı. Fakat Kejê “bizimkileri öldürsen gelmezler” dedi. Hoca oraları bilmiyordu. Adana’dan gelmişti. Yanındaki öğrencilere sordu, onların mahallesini bilenler vardı.

“Tamam sen git, ben gelip ailenle konuşurum” dedi.

Kejê oraya gittiğini sır gibi sakladı ve her gün o da Pirê’nin yanında oturup müzik hocasının gelmesini bekledi. Beklerken Pirê ona masallar anlattı. Her gün dinlediği güzel masallara rağmen Kejê’nin aklı müzik hocasındaydı.

Pirê’nin masallarına mahallenin tüm çocukları alışmaya başladı ve neredeyse tüm çocuklar etrafına toplanmışken çocukları iyice masallara bağlayacak olan ceylanların masalını anlattı. İğne atsan yere düşmezdi. Yere düşse iğnenin sesi duyulurdu.

Pirê bir-iki öksürdükten sonra başladı anlatmaya:

Bir gün ormandaki tüm ceylanlar toplanıp peşlerine düşen avcıyı yakalamaya karar verdiler. Sonra da bunun için ne yapmaları gerektiğini tartıştılar.

Hızlı Ceylan: Avcının gelmesini bekleyelim ve görür görmez kaçalım dedi.

Güçlü Ceylan: Ama kaçarsak avcıyı yakalayamayız ki. Yakalamak için avcıyı Ayı Dayının bölgesine çekelim. Onu görünce ödü kopacaktır. Avcı kaçarken biz onu kovalayalım dedi.

Yaşlı Ceylan: Ya ödü kopmazsa ya kaçmazsa diyerek güçlü ceylana itiraz etti.

Küçük Ceylan girdi araya: Avcıyla konuşalım o halde. Bu kadar da olmaz ki yani vicdan denen bir şey var, peşimizi bırakmasını söyleyelim dedi safça.

Ceylanlar arasındaki tartışmalar böyle sürüp gitti ve hepsinin aklı karıştı. Tartışma böyle devam ederse neredeyse yanlışlıkla hep birlikte gidip avcıya teslim olacaklardı. Ceylanlar hep av olmuştu. Avlanmaktan anlamıyorlardı. Avcıyı yakalamanın nasıl mümkün olacağını ise hiç bilmiyorlardı.

Yaşlı Ceylan: Bu iş böyle olmayacak gidip ineklere danışalım onlar insanları yakından tanıyorlar deyip toplantıyı bitirdi.

İneklerle uzaktan akraba sayılırlardı. Ceylanlar gibi hızlı koşamadıklarından insanlarla uzlaşmışlardı.

İneklerin en akıllısı Mongela'ydı.

Mongela bir gün yeni doğan bir ineğin kendisine çok benzediğini gördü; büyümesini yakından izledi ve ona tüm bildiklerini öğretmeye çalıştı. Bu yeni inek Mongela'nın kardeşiydi. Adı da Congana'ydı.

Congana büyüdükçe ablasına benzedi ama sadece rengiyle. Çünkü ablası ona ne öğrettiyse o hep tersini yaptı. Rengiyle herkese hava atıp üstünlük tasladı, yapayalnız biri haline geldi.

Mongela gibi narin bir ineğin nasıl böyle kaba bir kardeşi olabilirdi. Bu işte bir yanlışlık vardı.

Congana büyüdüğünde meseleyi anladılar: O inek değil bir öküzdü!

Congana yanlış yaptığını anladığında iş işten geçti: Yine bir gün yalnız dolaşırken kurt sürüsü onun etrafını sardı. Ablası Mongela'nın öğrettiklerini düşündü ama kurtlardan nasıl kurtulacağını bir türlü hatırlayamadı...

İşte bu olaylar olurken ceylanlar gelip ineklerle görüştüler. Mongela onlara kendilerinin de avcılıktan anlamadıklarını, hat-ta en son olarak kardeşi Congana'nın kurtlara yem olduğunu söyledi.

Mongela en iyi avcıların kurtlar olduğunu söylediyse de ceylanların da aynen kendileri gibi kurtlarla görüşemeyeceklerini biliyordu. Aklına başka bir fikir geldi:

“İnsanlar bizim yavrularımıza bayılırlar. Siz de o avcının yavrularınızı görmesini sağlayın! Belki sizi avlamaktan vazgeçer!”

Ceylanların kocaman gözleri daha da kocaman oldu. Bu fikir onları ürküttü. Hemen oradan uzaklaşıp ormanlarına döndüler. Mongela'nın son söylediklerini birbirlerine hatırlatmak bir yana kendi akıllarından bile geçirmediler.

Kimisi rüyasında avcının yavru ceylanların boynuna ip bağ-layıp götürdüğünü gördü.

Rüyalarını bile anlatmaya korktular. Böylece her zamanki hayatlarına dönüp okulda tüm öğrenci ceylanlara avcıdan nasıl kaçılacağını derslerini vermeye devam ettiler.

Okul bitince tüm ceylanlar piknik yapmaya gittiler. Kimisi pınarın sularında zıplıyor kimisi otlardan yaptıkları topla yakan topu oynuyordu. Kimisi eski anılarını anlatıyor; bir zamanlar avcılarının olmadığını ve yine böylesi zamanları göreceklerini söylerken herkesi keyiflendiriyorlardı.

Nöbetçi Ceylanın kayalıklardan aşağıya doğru nefes nefese koştuğunu görünce alarm durumuna geçtiler. Avcı geliyordu!

Acil kaçış planını uyguladılar. Fakat hiç beklemedikleri bir olay oldu. En küçükleri olan Yavru Ceylanın ayağı taşların arası-

na sıkıştı, kaçamadı. Diğer ceylanlar giderken bir tek anası kaldı. Ana Ceylan avcıyla neredeyse burun buruna geldi.

Avcı tüfeğini doğrulttuğu sırada Yavru Ceylanın inlemesini duydu. Bir Ana ceylana bir Yavru ceylana baktı. Tetiği çekmek üzereyken bir ses duydu:

“N’olursun anneme zarar verme!”

Avcı kulaklarına inanamadı. Yavru Ceylan konuşuyordu. Bunun üzerine silahını indirdi. Ceylanların kutsal olduğunu anladı. O zamana dek vurduğu ceylanları düşündü. Çok günah işlemişti.

Yavru Ceylanın yanına gitti, ayağını sıkıştığı yerden kurtarmasına yardım etti. Ana Ceylan yavrusuyla birlikte uzaklaştı...

Akıllı ve güzel Mongela haklı çıkmıştı. Fakat onun yüzünden ceylanlar insanlara yakınlık duymaya başladılar. O günden sonra inekler kadar olmasa bile evcilleşmeye eğilim gösterenler oldu. Fakat yine de insanlardan ve insan eli değmiş yerlerden uzak durmak ceylanların asaletinden sayıldı. Mesela ceylanlar insan eliyle açılmış bir toprak yoldan, bir caddeden karşıya yürüyerek geçmez, o yolu adeta uçarcasına atlayıp geçerler.

Avcılık hastalıktır ama bizim avcı başına gelen olaylardan ders çıkardı; evine döndüğünde küçük kızını kucağına aldı ve başını okşarken bir daha ceylanları vurmayaacağına yemin etti.

Ceylanlar tekrar toplandıklarında tecrübeli olanları hepsini uyardı, sonunda kaderlerini avcıların merhametine bırakmaya karar verdiler.

Bunun için zıplama, yüksek atlama, uzun atlama, coğrafyayı kullanma, duyma, hissetme, avcılarını tanıma eğitimlerini çok ileri düzeyde geliştirdiler. Bütün bu fiziki ve bireysel gelişim eğitimlerine rağmen sürü psikolojisi ceylanların fark etmediği bir zaafıydı. Öğretmenleri onlara tek formül sunmuştu: “Birlikte hareket etmek!”

Ceylanların bilgisi ise onlara altın bir öğüt verdi:

“Öğretmen doğru söylese de eksiktir. Birlikte hareket etmezsek yaşayamayız. Fakat birlikte hareket edelim derken sürü haline gelmeyelim.

Sürü psikolojisi yüzünden avcılar bizi yalnız buldu mu ne yapacağımızı bilemez oluyoruz. Sırrımız, birlikte hareket etmektir ama sürü psikolojisini aşarsak yalnızken bile birlikte olduğumuz zamanki gibi güçlü oluruz!” dedi.

Böylece ceylanlar avcılarını avlamayı bilmeseler bile kendilerini nasıl koruyacaklarını öğrendiler.

Masalın mutlu bitmesine sevinen çocuklar masalın bitmesine üzüldüler. Bir tane daha istedilerse de Pirê “olmaz” dedi, bir günde bir taneden fazla masal anlatmıyordu.

Kejê masal anlatırken Pirê’nin mutlu olmasına çok seviniyor, dinlediği masaldan çok onun mutlu oluşuna mutlu oluyordu.

Masallar günleri güzelleştirse de günler geçiyor ama gelen olmuyordu. Pirê ona bir gün “Hızır’a dua et yardımına gelir” dedi.

O gün beklediği müzik hocası çıkageldi. Kejê kanat takmış uçuyordu adeta.

Hoca yaşlı kadına da selam verdi, eğilip elini öperken boyunda asılı kolyeyi gördü. Birden heyecanlandı, sesi titrek hale geldi: “Anne!” demeye çalıştı ama sadece “an...” deyip dondu. Kendini toparladığında kelimesini tamamlayabildi.

Kejê’nin hali görülmeye değermiş. Önce yaşlı olduğu için Pirê’ye anne dediğini sandı, sonra Pirê’nin gözyaşları ve sarıllıklarını görünce şaşkınlıktan iki elini birden ağzının üstüne bastırdı.

Pirê yıllar sonra oğluyla karşılaşmanın şoku içindeydi. Onun ellerini tutup okşadı, bu eller oğlumun elleridir deyip öptü, kokladı, bağrına bastı. Kejê ikisinden bile daha fazla şaşırmıştı.

Hırsızlık çetelerinin Adana’ya kaçırdığı çocuk yani Hoca bir süre sonra oranın hızlı hırsızlarından biri haline gelmiş. Anasız-

babasız sokaklara alışan Hocanın hayatı Adana'nın en iyi müzisyeni olan Çingene Yaşar'la tanışınca değişmişti.

Uzun hikâye. Onunla tanışınca bir daha hırsızlık yapmamış. Zamanla ondan çok şey öğrenmiş, o da bir müzisyen olmuş ve sonunda sokak çocuklarını toplayıp müzik dersleri vermeye başlamış.

Hocanın bu çabasını Mezopotamya Kültür Merkezi takdir etmiş ve salonlarını onun hizmetine sunmuş. İşte şimdi de onların isteğiyle buradaydı, buradaki çocuklara eğitim vermeye gelmişti. Annesini bulacağını hiç ummuyordu. Ne annesini ne de o sokağı hiç hatırlamıyordu.

Pirê'nin oğluna kavuşmasına vesile olan Kejê'yi o Hoca eğit-ti. Pirê'nin sabırlı bekleyişinden inancını ve umudunu koruma-nın ne kadar önemli olduğunu öğrendi. Sabrı öğrendi. Sabırla müzik derslerini çalıştı.

Kejê büyüdüğünde ünlü bir sanatçı oldu, verdiği sayısız konserlerine hep "en büyük sanatçılar doğa ve annelerdir" di-yerek başladı.

Mahallesini aştı memleketinde tanındı, memleketini aşınca dünya çapında konserler vermeye başladı. Onun bir sırrı vardı.

Çalmaya başlamadan hemen önce başını çevirip sol omu-zunun üstünü öpüyordu. Kimseler görmese de Kejê görüyordu: Sahneye her çıktığında sol omuzunun üstünde minik bir uyum perisi kanat çırpmaya başlıyordu. Bir de şartı vardı. Konserini dinlemeye gelen herkes bir ağaç dikecekti! Annelere adadığı tüm konserlerinin tek şartı buydu.

Kejê parasız konserlerini boş arazilerde verdi, böylece o arazilerin hepsini ağaçlandırdı. Tüm doğa müzik çalmaya baş-ladı.

Kejê'nin ektirdiği ağaçlar kırk yaşına geldiğinde sahneleri bı-raktı.

Halen bir akademide müzik dersleri vermektedir....

GÜVERCİNLERİN EFENDİLERİ

Nenem Derdê'nin kızıl örüklerinden
Tüm kızıl zamanlara...

Bazalt taş döşeli avlunun etrafına dizilmiş olanlardan daha fazlası, kıyılarında çimen ve papatya açmış kahverengi toprak damlarda toplanmıştı.

Herkesin gözleri avlunun uzak ucunda görünen Eyüp'e odaklanmıştı. Birazdan çıkacaktı meydana. Düğünün en heyecanlı anıydı.

Müziğin girişinde seyirciler öylesine sessizdi ki mızrap sazın değil de yüreklerinin tellerine değiyormuş gibi hepsini titretmişti. Müzikten önce oluşan bir anlık o sessizlikte duvardaki minik kertenkelenin tıslama sesi bile duyulmuştu.

Aniden üst üste iki defa yapılan "ki zava" seslenişi ardından uzun bir tilili koptu ve siyah şalvarıyla aynı renkten kundurasının topuklarına basarak gelen Eyüp öne çıktı.

Bu tililiyi kimin çektiğini biliyordu Eyüp. Yüreği sevinçle doldu.

Gözlerini kapadı ve ellerini yanlardan yavaşça havaya kaldırdı, avuç içleri birbirine bakacak şekilde yelpaze gibi salladığı ellerinin ve mendillerin ritmiyle ipek beyaz gömleğinin dalgalarını ahenk içindeydi.

Halay müziğiyle avlunun ortasında bir-iki döndükten sonra ortaya Haydara çıktı ve asıl kıyamet o zaman koptu. Alkışlar, zılgıtlar, ısıklar...

Haydara çıkınca müzik Çepik oyununa döndü ve yerinde oturan tek kişi kalmadı, herkes ayakta alkışla tempo tutmaya başladı.

Çepik oyununu bu Ermeni kız kadar güzel oynayanı yoktu. Eyüp'le karşılıklı birkaç tur döndükten sonra oyuna Eyüp'ün halası Güldane Hoca'nın dernekteki profesyonel ekibi de katıldı.

Sur içi sokaklarında yankılanan düğün sesine komşu mahallelerden gelenler de olmuştu. Hepsi halay halkıydı; halayın çalındığı yerde her zaman hazır ve nazır olurlardı.

Kadınların yaptığı yemekleri gençlerin dağıtma zamanı gelince Eyüp dama çıkıp güvercinlerini havalandırdı. Yemek dağıtacak yeterince genç vardı.

Güvercinleriyle düğüne renk katacaktı. Islıklarıyla yön verince yüzlerce güvercin düğün evinin üstünde dans etmeye başladı.

Hava kararmaya yüz tutmuşken polisler düğün evini basıp çalgıcıları götürdüler. O anda tüm gençlerin gözlerinde oluşan çelik öfke yeryüzündeki hiçbir fabrikada üretilemeyecek kadar sertti.

Sur'daki toplumsallık çelikten bir ağ gibiydi, kolay koparılmazdı. Adeta doğa kanunlarıyla iç içe geçmiş bir yaşam gerçekliği vardı. Doğanın ve toplumsallığın dilini en çok anneler bilirdi. Onlarca odası olan, taş duvarlı, avlulu evlerde yılan, akrep eksik olmazdı. Biz çocuklar da onların dilini bilirdik.

Önce hayvanlara karşı efsunlu olduğumuzu söyleyip yüreklendirmişlerdi bizi. Sonra sokaklarda çatışmalar yaşanırken kurşunlara karşı da efsunlu olduğumuzu söylemişlerdi.

Efsunlanmış insan neden korksundu ki! Gerçekten efsun var mıydı bilinmez ama hem anadiliyle hem de kuşdiliyle bize anlatılanlar yeterince efsunluydu zaten.

Çocukluk merakı ya, peşini bırakmaz insanın. Evimizin güvercinleri vardı. Toprak damda tahtalardan yapılmış pin denilen yuvada yaşarlardı. Onları havadayken seyre doyum olmazdı.

Dicle’de yüzmeye giderken içinin oyulup çocukların sığdırıldığı büyüklükteki karpuzların nasıl yetiştirildiğini görmüştük. Güvercin evleri vardı oralarda. Karpuz yetiştirmede güvercin gübresini kullanırlardı. Sonraları güvercin evleri kaldırıldı ve bir de Dicle suyu kirlendi de o yüzden karpuzların ne tadı kaldı ne de büyüklüğü.

Sur sokakları dardı. Evler bitişikti. Komşuluk için ortam vardı. Gündüzleri herkes evinin önünü tertemiz yıkardı, kuyulardan çekilen sularla. Ondan sonra orada otururlar, çocuklar orada oynardı. Kadınlar evlerde toplanıp şehriye keserdi. Birlikte yemekler yapıldı. Herkes herkesin dert ortağıydı. İnançlara saygı vardı.

Komşumuz Süslü Bacı Ermeni’ydi. Anneler öyle derdi ona, adı Süslü’yü. Hafif kıvrıcık saçından yana düşen kakülü beyazdı. Tanıdığımız tüm Ermeniler gibi güzeldi ama o mahallemizin son Ermeni’siydi. Bazen gözleri dolup taşarken kendi kendine söylenir “son kişiye kadar...” deyip dururdu. Kimse anlamazdı ne dediğini ya yine de onunla birlikte hüzünlenirler, bazen de sebepsiz ağlarlardı...

Anzele’nin üstü betonlandığı gibi o da ailesini alıp önce martıların kentine oradan da bilinmez yerlere göçtü.

Göç kapanmaz bir yaradır. Ne zaman ki o insanlar ya da hatıraları dönerse o yara birazcık kapanır belki...

Göçlerin acı hatıralarına dayanmak için kadınlar birlik olmuştu. Sanki bir daha göçler olmasın diye sıkıca sarılmışlardı birbirlerine.

Belki başka zaman başka yerde olsa ayıplanacak birçok davranış orada olağandı. Kapı önlerinde, sokak ortalarında sofraya kurup kısır yapan kadınlar gelen geçenlere de yemeklerinden ikram ederlerdi. Bunu yapmak değil yapmamak ayıptı.

Cinayet sebebi ayıplar sonradan icat edildi. Mahallenin bir hamamı vardı. Çardaklı Hamamına bir anne oğlunu götürmüş-

tü. Kadınlar şakacıktan da olsa döverek kovalamışlar çocuğu. Annesine de bağırılmışlar:

“Bari kocanı da getirseydin!”

Mahallede anlatılıp gülündüğü halde bizi de götürmüşlerdi Çardaklıya.

Ortakdaki göbek taşının etrafında kovalanırken can havliyle koşan çocuğu düşünüp korkmuştuk ama muhtemelen esmer güzeli Eser sayesinde kimse bizi kovalamamıştı. Onun şirinliği olmasa iki kardeş sırtımıza yediğimiz orijinal tahta takunyaların tadını bugün birbirimize anlatıyor olacaktık.

Yemek kültürüyle de orijinal bir yerdi. Her köşe başındaki ciğerci, Hevsel’de yetişen göbekli yağlı marul ve kara höbür (karadut), meyan köküyle yapılan ava susê şerbeti, meftune, içli köfte, kelle paça ve Bingöllü ustaların elinden çıkan kadayıf damak tadını anlatmaya yeterdi.

Anzele’deki sakatatçılar fakirin ve zevk sahiplerinin uğrak yeri idi. Japon Pasajında elektronik eşyalar, Borsa Hanında hububatçılar bulunurdu. Çarşıya Şeviti yani Yanık Çarşı ise her keseye uygun alış-veriş yeri idi. Gazcı Memed gaz ocakları için gaz satardı. Ulu Caminin yan tarafında ayakkabı boyacıları dizi liydi. Burası Sur içi’nin içiydi, tam göbeğiydi...

Balıkçılarbaşı’ndan geçen caddenin kestiği mahalle hatlarındaki sosyal manzaranın aynısı Melik Ahmet, İskender Paşa ya da Ali Paşa’da bulunurdu. Merkez ise çarşının bulunduğu yerdi.

Çarşının önünde muhtar çakmaklarına benzin, gazlı olanlarına gaz dolduran, ayakkabılara pençe-topuk çakan küçük tezgâhlardı. Berber ise güzel şişelerde hoş kokulu kolonyalar satardı. Adı Celal’di.

Karşısındaki Yoğurt Pazarında satılan yoğurdun ve peynirin tadı hiçbir yerde bulunmazdı. Yarış atları olan Şeref amcanın dükkanına kamyonlarca karpuz yığılırdı. Fikri amcanın ekmek şubesine gençler renklerinden dolayı “Galatasaray” derdi,

dengbêj Mahmut Kızıl sürekli oraya gelirdi. 1965 bandrollü plak kayıtlarını dinlerdik. Hüseyiné Faré ve Ayşe Şan'ın 45'likleri el-den ele dolaşırdı.

Faili meçhule giden Uzun Zülküf köşede gazete satardı. Yuvarlak tablasında sadece limon satan Veli kale gibi yükselttiği limonların arkasında oturup Şiraz'lı Sadi'nin Bostan ve Gülis-tan'ını okurdu. Gün aşırı parlattığı ve özenle dizdiği limonları gibi ten rengi temiz ve sarıydı. O limonlardan bir tanesini her gün delilerin en sessizi olan Alişan'a verirdi.

Yüz metre aşağısındaki çiğ köfteci İsa'nın ise mezesi meşhurdu.

Kahvehanelere gitmedikleri halde satranç ve dama oyunu onlardan sorulurdu.

Çarşının müdavimleri yıllarca hep aynıydı.

Köyden getirilen sebze-meyveler de o çarşıda satılırdı. Hayvanlarını Sülüklü Han'ın bahçesine bağlarlardı. Üst katları yıkılmadan önce yatma yeri olarak kullanılırdı. O zamanlar orası gerçekten handı ve adına kimse Sülüklü demez Kazancılar Hanı ya da sadece Han derdi.

Her kentin bir kimliği, kişiliği vardır. Bazı caddelerin hiçbir özelliği olmaz, mesela Paris, Bursa ya da Elazığ'da aynı caddeyi görebilirsiniz. Her kentin otantik kimliğini eski yerleşkeler temsil eder. Sur içi hem bunlara benzer hem hiçbirine benzemez. Onun kişiliği buradaki örnek ayrıntılarda ve tüm ayrıntıları birleştiren bazalt taşları gibi dayanıklı ve toplumsal yönü çok güçlü olan insanlarındadır. Sadece örnek kabilinden ayrıntılarla yetinilmezse ciltler dolusu yazılması gerekir. Bir tek Han'dan bahsetmek bir kitap eder.

Han'la aynı sokakta olan Demirciler Çarşısının ritmik sesi Dört Ayaklı Minarenin aşağısındaki çerezçilerden bile duyulurdu. Mis gibi kavrulmuş çerezlerin kokusu sokak aralarına yayılırdı. Onların arasında dükkânı bulunan turşucu dede neredey-

se tüm ömrünü evinin avlusunda toprak küplere bastığı lezzetli turşulara vermişti.

Daha aşağı gidince pazar günleri kurulan Pazar yerine ulaşı-
lırdı. Kurşunlu Camiinin avlusundan başlayan bu pazarın neşesi
hiçbir pazarda bulunmazdı. Güvercinler ve keklikler de orada
alıcıya çıkardı. Pazarın diğer ucu Kúpeli ve Dingilava havuzları-
na yetişirdi. Burası artık Arbedaş'tır.

Daha aşağılara doğru gidince halk arasında Mexleya Kotika
denilen Kore Mahallesine gelinirdi. Uzak paraleli sayılan Xan-
çepek'ten de oraya inilirdi. Yani birkaç koldan gidilebilirdi. Ora-
da tatlıcı İzzeddin vardı. Sabah dörtte giderdik tatlı almaya. O
tadı bir daha hiçbir yerde bulmak mümkün olmamıştır. Yine de
korkarak giderdik çünkü bizim payton dediğimiz faytonların
durup acayip kılıklı yabancı adamları indirdikleri demirden ko-
caman bir kapının önünden geçmek zorundaydık. O kapıya
gelince koşardık. Kapı büyüktü, bitmek bilmezdi. Koş ha koş! Ya
kapı açılırsa? O an sanki dünyanın en büyük günahkarları ola-
caktı gibi korkardık. Orası bir eski zaman geneleviydi. Kim
getirip o sokağa yerleştirmişse mutlaka çarpılacaktı. Bu cesare-
ti Sur Fedailerinin yaşadığı bir yenilgi ardından aldıkları belliydi.
O demir kapı biter, tatlıcı İzzeddin'i de geçip gider ve Surlara
yetişirdik. Surlara çıktığımızda Hevsel'in yeşili, Dicle'nin serinli-
ğiyle karşılaşırdık. Devletten başka hiçbir soğukluk yoktu bura-
larda.

Aslında bu kentin devleti de yoktu. Müslümanı, Hristiyan'ı,
Süryani'si, Yahudi'si vardı, herkes Allah'ını ve birbirini sever,
sayardı. Onların ortak meclisi vardı: "Kırklar Meclisi" derlerdi
adına.

Devlet ise karakollardaydı: Çarşı, Fatih Paşa ve Mardin Kapı
Karakolları! Sur içindeki bu üç karakoldan ikisini şehrin süvari-
leri ortadan kaldırıldılar, yerlerine yenisi yapılmadı.

İçeride halkı koruyan güvercin bakıcıları vardı. Herkes mahallesini savunurdu. Kırık denilen kültürün öncesine gidince gerçek o zaman daha iyi anlaşılırdı.

Bir zamanlar devlet tamamen Sur dışındaydı. Sur halkının koruyucu gücü Pêxas'lardı.

Onlara bugünden bakıp "ayakkabısız" diyenler vardır, belki Fransa'daki "baldırı çıplaklara" benzettiklerindenidir. Bazıları "işsiz, aylak, boş gezen" anlamlarını yüklemiştir. Bazıları daha da ileri gidip "çete" demiştir.

Gerçi büyükler çocuklardan ismini bilmediklerine seslendiğinde "çete" diye çağırırlardı. Babalar erkek çocuklarından bahsederken "ellerinden öperler üç çetem var" derlerdi. Bu kadar sempatik kılınmıştı yani.

Pêxas gerçeği sonradan çarpıtıldı. Gerçekte anlamı "hakikatin peşinde olan, hakikatin koruyucusu, saf, temiz, sağlam insan" demekti. Bu gerçeklikten haberdar olanlar, birinin yiğitliğini övdüklerinde "Amed'in Pêxasları gibi savaşçıdır!" derler.

Onlar güvercinlerin dilini bilirlerdi.

Damda besledikleri güvercinlerle ilgilenirken mahalleyi kontrol altında tuttuklarını çaktırmazlardı bile, tıpkı sevdiklerine bunu çaktırmadıkları gibi.

Bir olay yaşanırsa müdahale eder, haksız olana karşı güç kullanmaktan çekinmezlerdi. Bu anlamda savaş dışında ne kimseye dokunur ne de kimse onlara dokunabilirdi. Ciddiyet ve disiplinlerini bozmazlardı. Onlar halkın koruyucuları, ilkeleri olan, örgütlü öz savunma gücüydü. Bir arkadaşlık, kardeşlik örgütü gibiydiler. İhanet nedir bilmezlerdi.

İnanışlarında ana-kadın tanrıça kültürünün izleri vardı. Her yıl Newroz akşamı Büyük Star'a şükranlarını sunmak için Dicle kıyısında toplanır, muazzam bir seremoni gerçekleştirirlerdi. İçi boşaltılmış karpuzların kenarlarını yıldız şeklinde oyar, ortasına yanan bir mum koyar ve nehrin akıntısına bırakırlardı.

Yaşlanıp da savaş gücünden düşene dek evlenmez, sonrasında ise arkadaşlarının sağladığı olanakla kahvehane, hamam, lokanta, fırın vb. bir yeri işletirlerdi.

Çok sonradan ne olduysa, kırıldılar, dağıldılar. Geride örgüt-süz, dağınık kalanlarına “kırık” denildi. Aslında ne olduğu bel-liydi.

Devlet Sur’a giremeyince paralı işbirlikçilerini soktu. Onlar dost görünümüyle Pêxaslara yanaştı ve zamanla türlü oyunlarla kendi çıkarları temelinde kullanılacak hale getirip dağılmalarına yol açtılar.

Sur gerçeğini ve güvercin dilini bilmece hangi anne 6-7 yaş-larındaki çocuklarına şöyle bir öğüt verebilir:

“Bir silah, bir bıçak insanın karnını deşebilir. Karnı boydan boya yarılsa bile insan korkmamalı. Bağırsaklarını toplayıp, te-miz bir bez varsa onunla yoksa eliyle tutunca bir şey olmaz! Sonra dikilir ve kurtulur!”

Baskın yiyen düğünün ardından yaşanan sessizlik bir gün sürdükten sonra mahalle tekrar şenlenmişti. Mahallenin mü-davimi olan bohçacı, avluda toplanmış kızların el falına bakı-yordu.

-Zerdali!

Bohçacı kadın orta yere serdiği rengarenk kumaşlarından sarı olanına yumuşakça dokunarak tekrarladı:

-Zerdali memleketinden biri gelecek kız Haydara!

-Orası da neresidir, söyle de bilek hele?

-Orası kayısıları acı çekirdekten olan bir memlekettir. Bak şu avucunu ortadan kesen iki çizginin arasında bir sarılık var. Zer-dalidir bu. Kismetin oradadır. Acı var ama. Acı dedim ablası. Yazılık...

Acı lafını tekrarlamasına, üstüne güzel söz etmemesine içerledi, rengi sarardı. Doğuştan beri saçından alınaya dökülen bir tutam beyazlık vardı, o da sarardı. Gözlerinin mavisi bile sarardı. Hoşuna giden sarı kumaşı almaktan vaz geçti. Yarısı

yeşil yarısı bordo, çiçek desenli alacalı olanını çekip çıkardı. Onu bacasına ayırdı. Kendisine de ortasında boydan boya tek bir beyaz şerit olan siyah kumaşı ayırdı.

Çingene güzeli bohçacı giderken halen söyleniyordu:

-Yazıık, çok yazık...

Ayakları ileriye başı geriye dönüktü: Gönül kaptırdığı Eyüp damdan bir kere görünsün yeterdi!

Sadece bohçacı değil niceleri onun rüzgarına kapılmıştı. Bohçacının sıklıkla o sokağa uğramasının nedenini herkes bilir de Eyüp'ten korktukları için söylemezlerdi. Haydara da onun hayranlarındandı fakat abisi gibi severdi. Düğünlerde ve piknik için mahallece gittikleri Hevsel Bahçelerinde karşılıklı oynamaları ve huyları nedeniyle onları birbirine yakıştıran çoktu da bu söylentiler kadınların kendi arasında kalırdı.

Haydara'nın aklında evlilik yoktu, fala da inanmazdı. Hem eğlenmek için hem de sevdikleri bohçacıyı kırmamak için fala inanır gibi yapardı.

Aynı gece rüyasında kendisini bir kayısı bahçesinde ağaçlar arasında yürürken görünce içine bir şüphe düştü. Faldan bu kadar etkilenmiş olmasına şaşıtı.

Zerdali memleketi neresiydi acep? Kim gelecekti ki, ne olacaktı ki yazık deyip durdu bohçacı?

Sokaktan gelen “bulgur çeken!” sesi kapılarının önünde durdu. Kapı güm güm çalındı. Tokmak varken kapının yumrukla sertçe çalınmasına kızdı.

Kapıyı açar açmaz buğday öğütme makinasının arkasında dikilmiş duran alnında düğme gibi yaralar bulunan, korkunç yüzlü adama: “bizim destarımız var, bir daha kapımızı çalma!” deyip kapıyı sertçe kapattı.

Güne gergin başlamıştı ya da kapıda karşılaştığı yüz onu gerginleştirmişti.

Haydara'nın bacısı el sanatları öğrencisi Melek Hülya ablasını böyle görünce dün falcının söylediklerini mırıldandı: "Zerdali memleketinden gelecek... Acı çekirdekli..."

Ablasının gülmesiyle o da rahatladı. Sonra da hiçbir şey alacakları yokken sırf gezinmek için çarşıya gitmeye karar verdiler.

Mantolarını giyinip çıktılar. Çarşı her zamanki gibi kalabalıktı. Mahallenin sütçüsü Ayşe teyzelerine bol düğmeli, bol işlemeli sarı bir yelek, çocuklara da şekerli beyaz leblebi aldılar.

Kunduracıların önünden geçerken bir adam elindeki tabancayı hemen önünde yürüyen adamın ensesine dayayıp tetiği çekti.

Adam düşüverdi!

Saniyeler içinde her şey nasıl da olup bitti. Kalabalık içinden atılıp saldırganı tutmak isteyenler olduysa da etraftaki polisler havaya ateş açarak kalabalığın dağılmasını ve saldırganın kaçmasını sağladılar.

İlk kez bir insanın öldürülmesine tanık oluyorlardı. Melek Hülya ilk kez ölü bir adam görüyordu. Ayakları yere çakılmış hareket edemiyordu. Ablası olmasa orada öylece kalakalacaktı.

Panik halinde ara sokaklardaki en kestirme yoldan hızla eve döndüler. Yelek paketini de leblebileri de yere düşürmüş olduklarını ancak avluya girdiklerinde anımsadılar.

Akşama doğru komşuların kapı önlerinde birikip tartışmasından, vurulan kişinin komşu mahalleden bir genç olduğunu öğrendiler.

Haydara, tetiği çeken adamın yüzünü bir yerlerde görmüş gibiydi. Hafızasını çok zorlamasına gerek kalmadan onun daha o sabah kapılarını yumruklayan bulgur çeken arabasını getiren kişi olduğunu hatırladı. Birden ürperdi. O katille bu sabah yüz yüze gelmiş hatta onu terslemişti. Annesi Süslü'ye olup biteni anlatınca annesi de ürperdi. "Aman kızım" dedi ve sadece eliyle sus işareti yaptı.

Haydara bu işi içine sindiremedi. Birileriyle paylaşmalıydı. Taziye evine gitmeyi düşündü ama tek başına gitmesi yakışık almazdı. Olanları o aileye anlatması için Ayşe teyzeyi göndermeye karar verdi.

Ayşe teyzenin taziyeeye gidip dönmesi bir oldu. Bulgur çeken adamı taziye evinde görmüştü. Ne kadar da soğuk kanlıydı bu adam. Öldürdüğü gencin taziyesine gelmişti. İşe bak hele! Aileye hiçbir şey anlatamadan geri dönmüştü. Sanki anlatırsa katil bunu fark edecekmiş gibi bir hisse kapılıp Fatiha'sını okuduktan sonra kaçarcasına çıkmıştı.

Gece damdan gelen ayak sesleriyle avluya çıktılar. Japon Pasajından aldıkları pilli feneri damın kenarlarında gezdirirlerken birinin damdan sokağa atladığını ve koşar adım uzaklaştığını seslerden takip ettiler. Aynı avluyu paylaştıkları Ayşe teyze de uyanmıştı. O gece okul arkadaşının evinde kalan Eyüp'ün evde olmamasına içerledi.

Sabah ilk iş olarak kızlar, anaları ve Ayşe teyze birlikte dama çıktılar. Korkmuşlardı. Damda Ayşe teyzenin oğlu Eyüp'ün beslediği güvercinlerin pini vardı. Pinin kapısı açıktı. İçine baktıklarında dün gece oraya kimin geldiğini anladılar. Birçok güvercinin başı koparılmıştı!

Süslü bu olaydan daha fazlasını kaldıramayacaklarını söyleyip İstanbul'daki akrabalarına telefon etmek için postanenin yolunu tuttu.

Yeni bir şehir, yeni bir hayat, her şeyi yeniden kurmak zor olacaktı. Geride bıraktıkları anılar onlar için çok kıymetliydi. Sütçü Ayşe teyzeyi, Eyüp'ü, kalaycıları, bohçacıyı, Çardaklı Hammamını, çarşılarını, kışın damdaki karı küreyip sonra da üstüne atlamalarını, yazın kuyudan çektikleri suyla birbirlerini ıslatmalarını, avluda kurulan upuzun sofraları, her şeyi özlüyorlardı. Her şeyden bahsediyor, bir tek o katilden ve güvercinlerin başına gelenlerden hiç konuşmuyorlardı.

Haydara büyük bir giyim mağazasında işe başlamıştı. Melek Hülya ise okula kayıt yaptırmıştı. Akrabalarıyla aynı apartmana yerleşmişlerdi. 1900'lerin başında yapılmıştı, giriş kapısında halen o dönemki tabela asılıydı: "Rassam Apartmanı"

Zaman çok şeyi eskitmişti ya da yaşananlar zamanı çok eskitmişti. İstanbul'da fazla kalamazlardı. Buradaki anılar çok daha fazla acı veriyordu. Kanada ya da Amerika'ya gideceklerdi. Haydara iş yerinde tanıştığı Yervant isimli bir gençle nişanlanmıştı. İstanbul'da kalmayı tercih etti.

İkiz bebeleri olduğunda birine Vizer diğere Sison adını verdiler. Vizer göç ettikleri mahalleden çat-pat öğrendikleri Zazacada "dün" anlamına geliyordu, Sison ise Haydara'nın babasının adıydı.

Birkaç yıl mutlu yaşadılar. Kötü anılar geride kalmıştı. Fakat bu mutluluk uzun sürmedi. Haydara, İstanbul'un en kalabalık yerlerinden biri olan Taksim'in ortasında, elindeki naylon poşetten uyuşturucu madde çeken bir çocuğun saldırısına uğradı...

Bir süre hastanede yattı. Boğazındaki derin bıçak darbeleri nefes almayı bile eziyete dönüştürmüştü. Çok acılar çekti Haydara. Rüyalarında o çocuğun tekrar tekrar kendisini bıçakladığını görüyordu. Her seferinde çocuğun arkasında duran bir adamın gözleriyle karşı karşıya geliyordu: Alnında düğme gibi yaralar bulunan, korkunç yüzlü bir adam...

Haydara'nın ölümünden sonra hayata tutunmak zor oldu Yervant için.

Çocuklar küçüktü, babaları bir anne olmadan onlara bakamayacağını anlayınca yeniden evlendi. Evlendiği kadının ailesi kayısı bahçeleri olan güzel bir köyde yaşıyordu. Yaz tatilinde oraya gittiler. Orayı çok sevdiler. Üvey annenin adı Gülnaz'dı ve çocuklara çok iyi davranıyordu. Tatil uzayınca babaları iş için İstanbul'a dönerken yolda arabasıyla kaza yaptı ve yuvarlandığı uçurumdan bir daha çıkmadı.

Babalar bu kadar kolay ölmemeliydi ama uçurumun dibinden cesedinin çıkarılması bile günler s rm  t . Kolay  lmemi ti ya, sadece öyle g r nm  t . Oysa uçurumun dibinde yaralı halde geçirdiği anlarda kurtulmak için çok  abalamı  ama ba aramamı tı. Cesedinin arabadan uzakta bulunmasından ve yerdeki sürünme izlerinden bu durum anla ılmı tı. Fakat yardıma ilk gidenler arabanın etrafında başka ayakka ı izlerinin olduğunu gözden ka ırmı lardı!

Gülnaz  ocuklara analık-babalık yaptı. Onları çok iyi yeti tirdi.

Lakin kader onlara gülmedi, yıllar yılları kovaladı. Vizer ortalıktan kayboldu. Sison ise memleketi birbirine katan bir olayın   phelisi olarak hapishaneye girdi. Avukatlı ını annesinin memleketinde tecrübeli olan bir avukat üstlendi. Bu kişi Haydara'nın manevi abisi eski ku  u Eyüp'ten başkası değildi!

Kayısı bahçelerinin içinde ya lı bir adamın cesedi bulunmuştu.

Ne günahı vardı, kim, ne istemişti bu zavallı ya lı adamdan? Ulu biridir diyenlerden kötülük kaynağı olduğunu iddia edenlere dek ihtiyarın kimliği hakkında bolca spe  lasyon atıldı ortaya.

Kayısı bahçesi de çok güzeldi. Adam öldürecek başka yer mi yoktu,  u bal akıtan kayısılara yazıktı...

Belki bir fanati in içi, belki devrimcilerin içi, belki de hırsızların içi olabilir diye yorumlar yapıldı. Hiç kimse Sison'un onu  ld rm   olabileceğine ihtimal vermedi.

Kimi kimsesi olmayan bu yaşlının gazetelerde bir resmi yayınlandı:

Alnında d  me gibi yaralar vardı ve yüzü korkunçtu...

İKİ DAĞIN BULUŞMASI

Ur Kekliğini bilir misiniz? Bir hindi kadar vardır büyüklüğü. Ötüşü ezgili bir ısıklık şeklindedir. Munzur Dağlarında yaşar. Dersim'in şifalı sarımsağıyla beslenir. Kanseri bile iyileştirdiği rivayet edilen bu alacalı, beyazlı kekliğin etinin peşine düşenler çok olur. Havada uçarken avcı tarafından vurulsa başı önüne düşer ama kanatları kapanmaz. Öldüğü halde uçmaya devam eder. Uçar, uçar, uçar... Avcının bulamayacağı bir uzaklıkta kaybolup gider...

Birbirine benzeyen coğrafyalar vardır; birbirine benzeyen denizler, çöller, dağlar...

Birbirine kavuşmaya çalışanlar vardır: Nehirler denizlere, denizler dağlara, dağlar ovalara, çöllere...

Kürdistan'da en büyük duygular dağların birbirine kavuşmasıyla ortaya çıkar, bir de dağlara benzeyen insanların...

Buluşmak güzeldir, hele ki dağda olunca...

Dağlar hakkında bilinen her şey eksiktir, her dağın sırları vardır kendine sakladığı. Hele ki soykırım karşısında direnenlerin mekânı olunca...

Soykırımdan kurtulmak için dağlara sığınanların hikayeleri insanlığın dimağında hep saygın bir yer edinirken söz konusu Kürtler olunca akıllar tutulmuştur.

Ancak akıllara durgunluk veren direnişlerden sonra Kürt halkının dağlardaki varlığının saygıyla hatta minnetle karşılanması mümkün olabilmıştır.

Dağların sırrına ermeyi mümkün kılan anlar vardır: Ayrılık ve buluşma anları!

17 yaşında bir Kürt kızının dağa çıkmasıyla başladı sırlı yolculuk.

1994, Haftanın.

Dağlarla buluşmanın yarattığı büyük öz güvenle dolmuş, birden büyümüştü.

Komutanları Ahmed Rapo'ydu. Kürdistan gibi her yerinden yaralanmış, Kürdistan için her yerde savaşmış, şehit olduğunda "tüm Kürdistan'da şehit oldu" denilen Ahmed Rapo!

Rapo adını Arnavut yazar Dritero Agolli'nin 1970'te yazdığı "Komiser Memo" romanında geçen bir karakterden almıştır. Romandaki Rapo duygusal ve babacan olduğu kadar faşizme karşı mücadelede sıkı ve sert duruşludur. Çantasında taşıdığı eski bir kerpeteni vardır; dişi ağrıyan nice yoldaşının dişini o kerpetenle çekmiştir. Acıya dayanıklıdır, herkesin de öyle olmasını ister...

Ahmed Rapo da sıkı bir gerilla komutanıydı. Gerilla eğitimi ve pratiğini birlikte yürütüyordu. Komutan Agit'in öğrencisiydi. Şimdi de kendi öğrencilerine ondan ve pratikten öğrendiklerini aktarıyordu.

Savaşın çok fazla kızıştığı bir yıla girilmişti.

Ahmed Rapo çok yoğun çalışır, sadece akşamları yorgun düşerdi. Öğrencileri, günün yoğunluğundan değil bedenindeki onlarca yaradan dolayı böyle yorulduğunu düşünürlerdi.

Ağır bir askeri eğitim veriyor, gerillaları en sert koşullara hazırlıyordu. Bir gün eğitim sonrasında aniden hasta düştü. Öyle ki doktor çağırmak zorunda kaldılar.

Gerillalar onun durumuna üzölmüşlerdi ama ertesi gün eğitim olmaz, dinleniriz diye de sevinmişlerdi.

Fakat sabah içtimada rojbaş diyen yine oydu!

"Heval sen hasta değil miydin?" dediler.

"Hayır, çalışmadığım gün hasta olurum!" dedi.

Beklentilerini anlamıştı. Bunun üzerine "hasta olanlar öne çıksın, geri kalanlar göreve!" dedi.

Yaklaşık bir takımılık güç hasta diye öne çıktı.

“Tamam, hasta olmayanlar gidip istirahat etsin, hasta diye çıkanlar ise göreve: Bir at ölmüş, suya atıp geleceksiniz!” dedi.

Böylece o günden sonra kimse artık hastayım demedi...

Her günü, her anı eğitim amaçlı değerlendirirdi.

“Silah sesi duyunca kendinizi yere atın” demişti. Bir gün un taşıyorlardı. Sırtlarındaki un 25'er kilo. Silah sesi geldi. Sırtlarındaki unlarla beraber yere yattılar. Aralarında en disiplinli olanlarından biri 17 yaşında, uzun gür saçlı, dağ ruhlu genç bir kadın gerillaydı.

O an bir yılanın ona doğru geldiğini gördü. Yılanla konuştu “gelme” dedi “gelirsen ayağa kalkmak zorunda kalırım. O zaman da heval Ahmed beni eleştirir.” dedi. Adeta büyüledi yılanı. Koca yılan yanından geçip gitti. Bu olayı heval Ahmede anlattı. Heval Ahmed gülererek “O kadar riske girmeseydin” dedi. O da “kural kuraldır” diye cevap verdi komutanına.

Fazıl Botan'ın Önderlik Sahasından yola çıkardığı gruba verdiği talimat da aynısıydı. Silah sesi duyar duymaz kendilerini yere atacaktı. Yolculukları ülke dağlarında son bulduğu gün geldikleri kampta bir anma yapılmıştı. Onlar da törene katılmışlar. Anma için silah sıkıldığı anda tören sıralarından bir grup kendini yere atmış: Heval Fazıl'ın grubu!

Bir gün eğitim için asker ve gerilla şeklinde iki grup oluşturular. Uzun, güzel saçları dikenlere takıldı. Sevdiği saçlarını dikenler aldı, geri vermedi. Gidemedi...

Teslim ol dediler.

Heval Ahmed “ne olursa olsun silahınızı teslim etmeyin” demişti.

Ağlamamak için zor tutuysa da kendini gözleri dolup taşı. Kendini kayalıklardan atmak istedi. Asker rolündeki diğer arkadaşları kollarından tuttular “esirsin!” dediler...

Tekmil verildiğinde Ahmed Rapo “öyle intiharvari olmaz” dedi.

Böyle başlamıştı dağ gibi bir gerilla olma yolculuğu...

1995 yılında Bakur’a geçtiler, Garisa alanındaydılar.

Operasyon bilgisi gelmişti. Önce gizlenecektiler, askerler geri çekilirken de saldıracaklardı. Alan kayalıktydı, küçük ormanlar da vardı ama çember içine alınabilecek bir alandı, riskleri çoktu. Ayakkabısı yırtılmış olanlar vardı. Yürümekte zorlanıyorlardı.

Diğer bir grup da Kalender tarafından geliyordu. Operasyondan haberleri yoktu. Yanlarında ayakkabı da getiriyorlardı. Pusuya düştüler. Ayakkabılar da ele geçti...

Bir manga kadın, iki manga da erkek gerilla birliğı olarak hareket ediyorlardı. Askerlerin geldiğini görünce en uygun yerlerde görünmeyecek şekilde uzandılar. Askerler çok yakınlarına dek gelse de onları göremediler. Öğlenden sonra bir haber aldılar, pusuya düşenler olmuştı. Kendileri de çemberde kalmıştı.

Komutanları: “Hazırlanın çatışacağız, çemberi yarıp pusuya düşen arkadaşları kurtarmalıyız” dedi.

Henüz harekete geçmemişlerdi ki askerlerin komutanı bir kayanın üstünde ihtiyacını gördü. Hay aksi! Boyu devrilesi, o kayanın altında gerillaların olduğundan haberdar olsa kalbi dayanmayabilirdi. Onlara o kadar yakındı ki döktüğü su kayanın altındaki gerillalara sıçramıştı.

Bu kadar kendine hakimdi ve doğayla bir olmayı biliyordu gerilla. Kayanın üstünde ihtiyacını görüp gitmişti. Fakat onları fark etmese bile etrafta bazı ayak izlerini görmüştü. Askerlerinin yanına döner dönmez helikopter çağırdı.

Gerillalar kendilerini daha aşağı bir yere bıraktılar. Geldikleri yerde sohbet edebilecek kadar uzun kaldılar. Daha aşağılara gidemiyorlardı. Orada da askerler vardı.

Duyduğu bir olayı fısıltıyla anlattı:

Mardin’in Yeşilyurt köyünde askerin Kürt köylüsüne dışkı yedirdiğı olayın üzerinden çok geçmeden Amed’deki bir mahal-

lenin esnafı unutamadıkları, unutulmayacak bu olayın intikamını kendilerince almışlardı.

Mahallenin tüm apartmanlarında kiracı asker ve polisler vardı. İlk başlarda kendilerine kardeş gibi davranılmış ama zamanla bunların her birinin operasyonlara çıktığını, işkencelere katıldığını öğreneceklerdi. Mahallede kuzu gibi görünmeleri sadece ailelerini koruma amaçlıydı. Üstüne Yeşilyurt olayı da yaşanınca esnafın sessiz ittifakı eyleme dönüştü:

-Cengiz Bey az önce buradan topallayarak geçen bir genç, işkencecinin sana benzediğinden bahsetti. Çok ayıp!

-Erkan Bey çocuklarınız caddeye çıkıp oynuyor, Allah muhafaza bir kaza filan olur, araba çarpar, dikkat edin!

-Hüsmen Bey siz memursunuz, veresiye olmaz, kusura bakmayın!

Böylece mesajı alan kiracılar bir bir mahalleden taşınmaya başlamıştı. En son kendine çok güvenen, halkla ilişkisinin süper olduğuna inanan İlhan Bey kalmış hatta kahve dükkânı açmıştı. Bir gün bağlama satan komşu esnafın dükkânındaki rafta kahve kavanozunu görünce sitem eder:

-Aşk olsun, komşuluk hakkı nerde kaldı, kahveyi başka yerden almışsın!

-Ama bu daha kaliteli!

-Ya öyle mi? Tadına bakabilir miyim?

-Ne demek, buyurun İlhan Bey!

İlhan Bey çay kaşığı daldırıp ağzına attığı şeyin ne olduğunu anlayıp püskürterek geri attığında ağzı köpük içinde kalmıştı.

Komşusu çiçekler için aldığı gübreyi ona yedirmişti! Olacak şey miydi? Sinirleri tepesine çıkmıştı. Ağzına geleni söylerken komşusu onu susturacak lafı söyleyiverdi:

-Hep siz mi bize yedireceksiniz!

Son konuşmalarıydı. Ertesi gün diğerleri gibi kamyonu çekmişti evin önüne...

Gergin bekleyişte olan grubu biraz olsun güldüren bu anlatımlardan sonra saçını açıp tekrar sıkıca toparladı. Biksici olarak rolünü oynayabileceği bir yere geçmesi gerektiğini düşündü.

Kürdistan dağları gibi o da bir yaş daha büyümüş ve biksici olmuştu. Biksiciler yamandı. Savaşta çok etkiliydiler.

Pusuya düşen arkadaşlarını sadece biksisiyle bile koruması mümkün olabilirdi fakat tüm gurup tehlikedeydi. Çemberden çıkamadan yerlerinin belli olması kaldıramayacakları kadar büyük bir riskti. Komutanları müdahale etmişti.

Duygusal davranamazdı. Henüz aralarındaki fısıltılı tartışma sürerken acıların en ağırı hemen gözlerinin önünde yaşandı.

nce seslerini duydu. Kulaklarına inanamadı.

Daha alt taraflardan iki gerilla bağırış çağırışlarla kendilerine doğru gelmeye çalışıyordu. Cephaneleri tükenmiş olan bu iki gerillayı kurtarma koşulları kalmamıştı. Gözlerinin önünde sağ ele geçtiler.

Nasıl bir acıydı, nasıl bir yangındı anlatılamaz. O an hepsi birden atılıp arkadaşlarını kurtarmak istese de komutanlarının emriyle yerlerinde durmuşlardı. Yorgun, aç halleriyle bu çemberde hareket etseler hepsi imha olacaktı. Henüz grlmemişlerdi. Böylece iki arkadaşlarının acısı yüreklerine çökmüş halde akşama dek konumdan konuma geçerek sonunda çemberden çıkmayı başardılar.

Onlar çemberden çıkmışken helikopter geldi ve etrafı rast gele taradı.

Durumu eyaletin genel komutanı olan heval Cemal'e ilettiklerinde eleştiri aldılar. Böylesine büyük risk taşıyan bir durumda hiç hareket etmemeli, saklanmalıydılar... Onlar da diğer grup gibi kayıp verebilirlerdi.

Kendisi gibi biksici olan heval Selcan diğer grupla hareket ederken sonuna dek çatışmış, arkadaşlarını korumuştu. Askerler cenazesini yakmışlardı. Bunu öğrendiklerinde dönüp intikam almak için yürekleri alevlendi. Fakat heval Cemal cihazdan

kendilerini çağırđı, onları karşılamak için de bir grup gönderdiğini söyledi.

A, susuz kalmışlardı. Bir su birikintisi bulduklarında saldırılar ama suyun kirli olduğunu fark edene dek neredeyse hepsi tadına bakmıştı. İçtikleri bu su a-yorgun bedenlerini daha fazla germişti.

Harekete geçerken Garısa'dan gelen başka bir grupla birlikte iki bölük olmuşlardı. Bir an önce kendilerini karşılayacak grupla buluşmaları gerekiyordu. Bir süre daha yürümüşlerdi ki havan sesleri geldi. nce rast gele atılan havanlara benzettiler. Çünkü Pervari tarafındaki bir karakol korkudan her zaman etrafına havan atıyordu. Buna alışmışlardı. Fakat şimdi durum farklıydı, pusuya düştüklerinin farkında değillerdi!

Sesler daha yakın gelmeye başladığında komutanları dereye yakın yrmemeleri için uyardıştı ki kızıl bir ateş neredeyse ayaklarının dibine düştü. Hızla vadinin derinliklerine doğru inmeye başladılar. O sırada bisiving atışlarına hedef oldular.

İkinci gllede kendini yerde buldu. Boylu boyunca aniden devrilmişti. Başından ayaklarına dek tüm vücudunun kanadığını hissetti. Her gerillanın son nefesindeki sloganları haykırdı. Tiz sesi güçlükle çıkmış, çatallaşmış olsa da son sözlerini tamamlayabildi. Gözleri karardı ve kapanmak üzereyken:

“Ah annem, şehit düştüm!” dedi.

Gözkapakları ağırlaşıp kapanırken dünya alt-st olmuş, gökyüzüyle yeryüzü yer değiştirmiş haldeydi. Başı yana kayıp omzundan aşağı düştü, toprağa, tere, kana bulanmış halde öylece hareketsiz kaldı...

Yakınındaki heval Tekoşın iki ayağından yaralanmıştı. Dağ gibi arkadaşından artık ses çıkmadığını görünce yüreği parçalandı. Kendi yaralarını unuttu. Onu kaybetmenin acısı adeta beyinde koca bir ateş topu oluşturdu.

Koçer olan heval Rojda da arkadaşının slogan sesleriyle irkilmişti. Savaş arkadaşlığını, içtenliğini, doğallığını düşündü, gözleri doldu...

Fakat ikisi de çok geçmeden sevinecekti, çünkü o sadece bayılmıştı.

Gözlerini açtı fakat ağzına dolan kan yüzünden konuşamaz hele gelmişti. Boğazından ayağına dek 9 yerinden yaralanmıştı. Halen yaşadığına inanamıyordu.

Saldırı ateşi sürüyordu. Arkadaşlarına gitmelerini söyledi. Öylesine ısrar etti ki yaralı boğazı adeta patlayacak gibi oldu. Daha fazla beklemedi, biraz doğrularak silahını aldı, bir kayaya doğru giderken ateş açıldı ve tekrar düştü. Sürünerek kayaya dek yetişti.

Asker ve korucuların sesini duyuyordu: “Teslim olun!” çağrısı yapıyorlardı. Bombasını hazırladı. Sesleri takip etti. Yakınlaşan bir ses yoktu. Oradan uzaklaşmak için tüm gücünü toparladı.

Yarım saat yürüdükten sonra bir hışırtı duydu. Bombasını tekrar çıkardı. Birkaç adım atmıştı ki “heval” sesiyle durdu.

Sesi tanıyamadı, belki askerlerdir ve onu sağ ele geçirmek için böyle sesleniyorlar diye düşündü. Bombasının pimini çektiği an karşıdaki ses adını söyledi.

Arkadaşının adını duyunca öteden gelen, küçük bir sevinç çığlığıyla ağaçların arasından öne doğru fırladı. Tek eliyle sarıldı, diğer elinden yara almış, kolu kırılmıştı. Karşılıklı birbirlerinin yaralarını sardılar. Diğer gruba ancak ertesi gün yetişebildiler.

İlk sorduğu arkadaşı Tekoşin oldu. Üzüntülüydüler. İki ayağından yara alan Tekoşin sağ ele geçmişti. Bunun nasıl bir şey olduğunu hayal edince gözleri doldu. Rojda’dan da haber yoktu. Şehit düştüğünü sonradan öğreneceklerdi. Onlardaki yoldaşlık ruhu, sıcaklık, samimiyet yüreğinin derinlerine işlemişti. Bu yürek onların anılarıyla dağ gibi büyüyecekti.

Şimdi 9 yerdeki 9 yarayı temizleme ve sarma zamanıydı. Henüz 18 yaşında olsa da dayanıklıydı. Fakat bir yara saçlarının arasındaydı ki bu onu çok endişelendirmişti, bir şey olacağından değil de saçları yüzünden...

Büyük hatırı olan sözler kulaklarında yankılanırken elinde iki tutam saç vardı. Toparlayıp topuz yaptığı sık yere şarapnel parçası gelmiş, saçını koparmış ama canını kurtarmıştı. Sağlıkçı arkadaşına saçını kesmemesini rica ettiyse de mümkün değildi. Çok zoruna gitmişti.

Başkan APO'nun yanından hatır isteyip ayrılırken kendisine saçlarını kesmemesini söylemişti:

“Birçok kadın arkadaş saçını kısa kesip erkeklere benziyor, sen öyle yapma, saçlarını kesme!”

11 yıl sonra bunları düşünürken çok şeyin değişmiş olduğunun bilincindeydi. Nice fırtınadan geçmiş, dağlarla bütünleşmiş, büyük tecrübeler kazanmıştı.

2006 yılıydı. Dersim'e gidecekti.

Sağlık sorunlarını gerekçe göstererek gitmesini engellemek isteseler de ısrarları neticesinde 11 kişilik bir grubun sorumlusu olarak yola çıktılar.

Haftanın'den Dersime 3 ay sürecek yolculukları başlamıştı.

Yola çıkmadan dış sorunlarını gidermek için Doktor Ferzen-de'nin yanına gitti. Tedaviden sonra karpuz kestiler. Fakat doktor 2 saat hiçbir şey yiyemeyeceğini söyledi. Çok sevdiği halde karpuz yiyemeden yola çıktı.

Zap'ta da yemek yedikten sonra yine karpuz kesilecekti ama aniden yola çıkmak zorunda kaldılar.

Komutan Reşit Serdar'ın misafiri oldular. Heval Reşit misafirinin karpuz sevdiğini biliyordu. Fakat getirilen karpuzların tümünü savaşçıların önceden yiyip bitirdiğinden haberi yoktu!

Dış ilişkilerde heval Ferman'a misafir olduklarında ise kamyon dolusu karpuz geldiği halde beklemeden geçmek zorunda kalmışlardı.

Karpuz kaçıyor, onlar kovalıyor ya da tersi oluyordu.

Vedalaşmak için heval Leyla'nın yanına gittiğinde dilimlenmiş kırmızı karpuzlar masada hazır duruyordu ama maalesef bozulmuşlardı.

Heval Abbas ve heval Rengin tören hazırlamışlardı. Tören-de konuşmasını istediler. O arada, yakın bir yerde karpuzların toplandığı haberini aldı. Tören bitmeden karpuzların olduğu yere gitti. Nihayetinde kocaman bir karpuzu alıp grubunun yanına döndü ve hep beraber intikam alırcasına yediler.

Heval Ruken Garzan'ın başına da bir karpuz olayı gelmişti. Operasyon içinde tepeye kadar çıkardıkları karpuzları tam da tepenin üstüne varmak üzereyken düşürmüşlerdi. Yuvarlanan karpuzlar parçalanıp araziye dağılmıştı. Sorumlu arkadaşın kızmasına anlam verememişlerdi. "Bir karpuz için insan arkadaşlarını incitir mi?" diye sitem etmişlerdi. Sorumlu arkadaş karpuzun kırılmasına değil yerlerini deşifre etmesine kızdığını söyleyinceye dek sitemleri devam etmişti.

Dersim yolcularının karpuz macerası bir karpuz yemekle bitmemişti.

O gün yola çıktılar...

Yolda kısa sürede çok enerji kaybettiler. Karpuz, üzüm buldukları yerde keyifleri yerine gelirdi. Serhat'a yetiştiklerinde "aa Serhat'ta da karpuz var!" diyerek neşesini belli etmişti. Serhat'ta halen anlatılır, orda da karpuzun olduğunu söylemesi...

Serhat havası ölüyü diriltirdi fakat midesindeki rahatsızlıklar onu hasta düşürmüştü. Doktora götürün dediler, Başur'a geri dönsün dediler; hepsine olmaz dediyse de hastalığı yürümesini çok zorlaştırdığında Urmiye'de doktora gitmeyi kabul etti. Grup sorumlusuydu, o gitmezse grup kalır diye diğer beklemede olan gruplar devreye girmiş kendilerinin gitmesi gerektiğini iddia etmişlerdi. Hatta heval Savaş'ın grubu hızla kendini hazırlamıştı bile. Fakat Rojhilat halkı yakından ilgilenmiş ve kısa sü-

rede kendisini iyileştirmişlerdi. Böylece grubunun yanına döndü ve yola çıktılar.

Akşama doğru termal için ölü denilen saatte yolu kesip Tendürek Dağı'na ulaştılar.

Kurye olan Çiya pat diye avuçlarını birbirine vurdu "3. Grubu da geçirdim" dedi. Kurye yorulmuştu, biraz yolları karıştırdı. Bunun üzerine öne geçti. Kurye şaşkınlıkla sordu, yolu nasıl bulabildiğini anlamamıştı. "Ayak hissiyatıyla" diye cevap verdi.

Tendürek çok soğuktu, tüm grup adeta buz tutmuştu. Bu yüzden temizliklerine de fazla önem vermemişlerdi. Yeni bir alana geldiklerinden grubuyla toplantı yapacaktı.

Erkeklerin saç sakalları birbirine karışmıştı. Onları topladı, ciddiyetle ama gülerek:

"Böyle olmaz, temizlik yapmasanız toplantı yapmam" dedi.

Kısa sürede temizlenip geldiler. Hepsi pırıl pırıl olmuştu.

Disiplin içinde yollarına devam edip Muş alanına geçtiler.

Muş'un kuryeleri heval Hozan ve heval Bahoz'du. Muş ovasına dek herhangi bir sorunla karşılaşmadan geldiler fakat Erzurum'dan heval Azad haber gönderdi: "Bir kurye teslim olmuş, dikkatli olun!"

Cihazı dinlediklerinde heval Sidar "geçebilirsiniz geçin yoksa dönün!" demişti. İkisi de tehlikeliydi. Yola devam etmeye karar verdiler.

Karlıova'ya yetiştiler. Bir hafta yürüdükleri halde Karlıova bitmedi. "Bu şehir de bizimle yürüyor" dediler!

20 gün daha yola devam ettikten sonra bir köyden yükselen düğün sesini duydular. Hangi köy olduğunu anlayamadılar.

"Sabah keşfe göre gideriz" dediler.

Tanıdıkları köy çıkınca sevinçten adeta havalara uçtular. Erzak sorunları vardı. Köy yakınlarında bir çobanın sesi geldi. Köpeği havladı. Çoban hissetti. Köpeğine seslenip "gel ayıdır!" dedi. Tekrar saklandıkları yerin yakınından geçerken "rojbaş

gerilla” şarkısını mırıldanıp geçti...Kendisini tutmasınlar diyeydi...

Çoban gittikten sonra yerlerinden çıkıp devam ettiler. Yaylak yerdeki inek dışkısı güneşte parlıyordu. Öyle güzel şekil almış ki sanki bir mendil gibi duruyor. Önünde yürüyen kuryenin düşürdüğü mendil sanıp almaya kalkınca olan oldu. Of! Su da yoktu ki elini yıkasın. Bir süre daha öylece yoluna devam etmek zorunda kaldı.

O gece oraları iyi bilen Hozan’ın arkasından yürüyorlardı. Mayın riski vardı, zikzaklar çizerek yürüyordu, nereye adımını atsa hepsi aynını yaparak devam ediyordu. Heval Zılan dedi ki “heval Hozan sanki uyumuş!”

Gerçekten de bir kayaya çarpıp durdu. O kadar virajlı giderken sanıyorlar ki mayın var da o yüzden böyle yürüyor. Meğerse uyukladığından öyle yürüyormuş...

Bingöl arazisindeyken yolu karıştırdılar. Grup sorumlusu olarak “sabah keşif yapıp öyle devam edelim” dedi. Sabah gördüklerine hayret edeceklerdi.

İyi ki araziyi karıştırmışlardı, devam etmiş olsalar pusuya düşeceklerdi. Aralarında en fazla 20 dakikalık mesafe kalmışken durmuşlardı. Arazi de çatışmak için elverişsizdi. Üstelik grupta sadece üçü tecrübeli diğerleri yeniydi.

Öğlenden sonra 3’e dek yere uzanmış halde askerleri izlediler. 75 askeri tek tek saydılar.

Bazen kendilerine doğru bakan oluyor, görüldüklerini sanıyorlardı. Henüz Dersim’e yetişmeden böyle bir anla karşılaşmak ağır gelmişti. Gerginleşmişlerdi. Erzurum gücü de eylem yaparsa kendilerinden haberleri olmadığından daha fazla sıkıntıya düşebilirlerdi. Alanı tanısalar sorun olmayacaktı.

Bir helikopter geldi, tarama yaptı. Başka helikopterler ise askerleri toplayıp gitti. Böylece rahatladılar...

Sabah bir çoban gördüler, para verip koyun aldılar. Yorulmuş, yıpranmışlardı. Yemek sayesinde birazcık kendilerine ge-

lebilirlerdi. Pişirip yemeye başladıkları sırada bir ses duyular. Gaflet halinde yakalanmışlarsa Dersim hayalleri suya düşecekti. Henüz tedbirlerini almamışlardı ki karşılarına Erzurum gücünden heval Kahraman çıktı. O da kendilerini önce asker sandığı için gizliden yanaşmıştı.

Buluştuklarına sevindiler. Fakat orada fazla kalamayacaklarını söyledi. Ayakkabısı yırtılan, ayağı yanan vardı. Fakat heval Kahraman'ın anlattığına göre orada duramazlardı, etrafta halen askerler vardı. Harekete geçip Erzurum gücüyle ve komutanları heval Azad'la buluştular. Bir-iki gün istirahat etmek isteseler de alandaki hareketlilik buna uygun değildi. Bu nedenle Dersim'e doğru yola çıktılar.

Heval Fırat (Birhat) ve heval Baran Dersim büyük sevinçle onları karşıladılar: "Dersim'e hoş geldiniz heval!"

Onları yolcularken "Dersim toprağına varınca öp ve avazın çıktığı kadar bağır" diyenler olmuştu. Fırat'a sordu "toprak senin ama sakın bağırma, arazide ne var belli değil" dedi.

Güçlkle ayakta durabiliyordu. Toprağı uzandığında tekrar kalkması zor oldu. Gönlünce çığlık çığlığa bağırarak ise başka zamana kaldı.

Munzur suyuna yetiştiklerinde de "Munzur'dan bizim yerimize iç" diyenlerin isteğini gerçekleştirecekti.

Pusu ihtimaline karşılık suyu çabuk geçmeleri gerekiyordu. Heval Sozdar Tori'ye "arkadaşlara sözüm var, içmeden geçmem" dedi.

Söz verdiği her bir arkadaş yerine adlarını anarak birer yudum içti. Munzur suyundan içtikçe dizlerine derman geldiğini hissetti. Hastalık, yorgunluk, halsizlik bitti. Dersim'e ulaşmak ona yetti. Doğanın kendisi ve moral en büyük iyileştiriciydi...

Nihayetinde büyük buluşma anı gelince çok dinç, heyecanlı ve coşkuluydu. İyilik sembolü olan Munzur kıyılarında dağların Delal'ı Delal Amed'le buluştular.

Sevinçleri, coşkuları, heybetleri ikiye katlandı. İki yürek yoldaşı iki dağ buluşmuştu.

Biri adını Hemrin dağından, diğeri uğruna destansı savaşlar verilen büyük bir aşktan almıştı.

Dağların buluşmasıyla Dersim her zamankinden daha güzel hale geldi...

CİZRE’Lİ İBRAHİM

Çok özel bir gündü. Kaymakamın arabasına el koyup hapis-hane kapısına gitti. Meydan okuyordu!

Tahliye olacak iki siyasi tutsağı alacaktı. Kullandığı araba nasıl bir meydan okuma içinde olduğunun göstergesiydi.

İbrahim’in görünümüne bakanlar 20’li yaşlarda sanırdı fakat henüz 16-17 yaşlarındaydı. Cizre’de çocuklar erken büyüyordu.

Didar 9 yıldır hapisshanedeydi. Tahliyesine az bir zaman kalınca Cizre hapisshanesine getirilmişti. “Basın açıklaması” nede-niyle ceza almış Ulaş’la beraber aynı gün tahliye olacaklardı. Çıkışta kendilerini karşılamaları için dışarıdaki arkadaşlarına haber göndermişti. Arkadaşları da Cizre’nin en yaman gençle-rinden olan İbrahim’e bu görevi vermişti.

İbrahim tahliye olanları değil de sanki firar edecek tutsakla-rı karşılayacakmış gibi heyecanlanmış ve hazırlıklarını da buna göre yapmıştı!

Hapishane kapısında önce Didar göründü. Uzun boylu, hey-betliydi. Ardından arkadaşı Ulaş da çıktı.

“Geçmiş olsun!” deyip arabaya aldı onları.

Didar önde oturmuştu. İbrahim’in bu genç yaşta direksiyon hakimiyeti dikkatini çekti.

İbrahim Didar’ın saçlarındaki beyazlara atıfta bulunup:

“Galiba uzun süre içeride kaldın değil mi heval?” diye sor-du.

Didar “yok o kadar uzun değil, 9 yıl!” dedi.

İbrahim bir of çekti.

“9 Yıl! Vay be! Şimdi çok öfkelisindir değil mi? İstersen he-men intikamını alalım!” dedi ve kaymakam aracının içki konu-lan kutusunun kapağını açıp içindeki silahları gösterdi.

“İstersen çarşıya dalalım, bagajda keleşler de var!” dedi.

Didar'ı gülme tuttu. Henüz 5 dakika önce hapishaneden çıkmışlardı.

“Hayır şimdi değil, önce Amed Newrozunu görmem gerekir!” dedi.

İbrahim daha fazla ısrar etmediyse de tabancalardan birini Sinan’a uzatıp:

“İleride kontrol noktası var, durdururlarsa çatışıp geçelim!” dedi.

Didar İbrahim’in cesaretine hayran kaldı, yine gülerek buna gerek kalmayacağını, aracı ara sokaklara sürmesini söyledi. Arka koltuktaki hapishane arkadaşı Ulaş’ın yüz hatları ise gerilmişti. Hiç beklemediği bir durumla karşılaşmış, adeta şok olmuştu. Kaymakam aracı, silahlar, çatışma teklifleri! “Basın açıklaması” cezasından sonra bunlar ağır şeylerdi...

İbrahim’in serinkanlı ve doğal davranışları ikisini de etkilemişti. Hele ki bindikleri arabanın kaymakama ait olduğunu öğrendiklerinde iyice şaşırmışlardı. Birkaç saat içinde ona ısınmışlardı. Gidecekleri yere vardıklarında ayrılmaları zor olmuştu.

İbrahim bir süre sonra Kaymakamın arabasının bagaj kapağını kırıp attı, barikatlar için malzeme taşımakta kullandı. Hesapsız, plansız sadece büyük bir cesaretle girişmişti bu işlere. Yılların birikmiş tepkisi, öfkesi vardı.

Cizre sokaklarında Êzidi kızı Berivan’ın direniş anıları yankılanıyordu.

Cizre’deki dönüşümün en büyük sembolüydü Berivan. Diğer halk ve inançlara önyargılı yaklaşırlardı, ondan sonra ayrımcılık bitti. Küçük yaşta kız çocuklarını evlendirirlerdi, ondan sonra küçük yaşta kız çocuklarının evlendirilmesi utanç kaynağı oldu. Siyah çarşafı bürünmüş haldeyken bile genç kızlar “bu giysilerle sadece Mem u Zin’in yasını tutuyoruz!” diyerek dayatmalara boyun eğmediklerini, bunların geçici olduğunu anlatıyorlardı.

Direnen halkın özgürlük ve demokrasi sorunu nasıl çözülecekti? Direnişin nasılına bakmadan direniyordu İbrahim. Onun için önemli olan direnmekti. Meydan okumanın en çıplak dilini biliyor ve bunu uyguluyordu.

2016 kışında bir binanın bodrum katında direnen halkın yanındaydı fakat herkes için bir çıkış arıyordu. Bunun için yıkıntıların kapattığı kat çıkışlarını aştı ve 2. kata çıktı. Neredeyse 5 metreyi aşan bir yükseklikteydi. Cesaretini toplayıp atladı.

Ayak kemiğinden çıkan sesle yere yığıldı. Ayağı kırılmıştı. Yıkıntılar arasında ayağa kalkabilse direnişe bir nefes aldırabilecekti.

Kendisini toparlamaya çalıştı, kırılan ayağına destek yapabileceği bir demir şiş parçası buldu.

Baston gibi kullandığı şişe tutundu, sendeleyerek ayağa kalkmaya başladı. Üst üste iki silah sesi duydu. Elini kalbine doğru götürürken ayağına destek yaptığı şiş elinden düştü.

Buğulanan hüzünlü gözleri bodrumun dışarıya bakan penceresine doğru kayarken kana bulanmış Cizre toprağına uzandı...

SÜRYANİ DAĞI

**Bir dağ keman olursa acılar yay olur
Bir hatıra kaybolursa özlemler yol olur**

Güzellik acıların karşıtı değıldir. Acıların özünde yatan güzelliğ belki de tüm güzelliğlerin şahıkasıdır.

Ve halklar sadece acıları değıl güzelliğleri de paylaşıır...

Sarı çiçek desenleriyle bezenmiş kırmızı yazmasını arktan akan berrak suya daldırıp çıkardı. Billur su tanecikleri etrafa saçılırken inciler gibi güzel görünüyordu. Siyah saçlarını geriye doğru savururken gözleri ince bulutların oluşturduğu şekle takıldı, gülen bir yüze benzetti. Bulutlar güzeldi. Bulutlara değıp nemlenen gözleri güzeldi.

Bulutlara bakarken arktan akıp giden suyun renginin kan kırmızıya döndüğünün farkına varmadı. Avucunda topak yaptığı yazmasıyla alnında biriken ter taneciklerini sildi. Evin önündeki ağacın gölgesinde uyuklayan Sinan'ın yanı başına oturdu.

Yazın ilk güneşinin ısıttığı toprak güzel kokuyordu. Yeşil çimenlerin tazeliğı Sinan'ın yüzüne vurmuştu. Sinan'ın yüzü güzeldi. O kadar güzel uyuyordu ki onu seyre dalmışken başı omuzlarına çöktü ve kendisi de güzel bir uykuya daldı.

Süryani Dağının zirvesinden yamaçlarına doğru halen yer yer beyazlıklar vardı. Esko Baba kar içinde açan çiçeklerden küçük bir demet yapmıştı. Beybun gibi kokan, Nergis'e benzeyen fakat yaprakları daha küçük olan bu beyazlı sarılı, morlu çiçeklerin yeşil kalın sapları arasında halen kar vardı. Lizda'sına getirdiğı çiçekleri avuçları üzerine yatırmış, bir kelebeğı tutar gibi nazikçe davranıyordu.

Ağacın gölgesinde Sinan'la yan yana uyuduğunu görünce onları hayranlıkla seyre daldı. Lizda uyanıp babasının geldiğini fark edince utandı. Kalkıp üstünü başını düzeltti.

Esko Baba hiçbir şey demeden elindeki çiçekleri kızına uzattı. Üzerindeki karların henüz erimemiş olmasına şaşırarak Lizda başını kaldırıp bir güneşe bir dağın karla kaplı yükseltilerine baktı. Babası hangi hızla gidip gelmişti ki çiçeklerin üzerindeki bu kar halen erimemişti?

Esko Baba kızının şaşkınlığını görünce sevindi:

-Güzeldir değil mi?

-Çok güzel. Sağ ol baba! dedi, sarılıp babasını öptü.

-Bu mevsime kalan kar kurur, çiçeklerin üstündeki kar ise kristalleşir, hemen erimez.

Sohbetlerine Sinan da uyandı. Çiçekleri kokladı. Teşekkürünü sevinciyle ifade etti.

Esko Baba bu çiçekleri en son çocukken topladığı yerden getirmişti. Bunu onlara anlatınca hüzünlendiler.

Eski duvar yıkıntıları arasında o günlerden kalan bir hatıra arayıp durmuşlardı. Bulabildikleri tek şey duvar yıkıntılarından kalan taşlardı. Bu çiçekler onlarda asıl hatıraların yok olmadığı duygusunu doğurmuştu.

Birlikte evin dış duvarlarını boyamayı sürdürdüler. Arktaki suyun kan kırmızı akmaya devam ettiğinin farkında değillerdi...

İlkyazın olgunluğu bahardan aldığı tazeliğe bezendiğinden sıcakları henüz yakıcı hale gelmemişti. Gün boyu çalışmak mümkündü. Öğlen uykusu da iyi gelmişti. Gün kararana dek çalıştılar.

Çalışmak güzeldir!

Gece Sinan'ı uyku tutmamıştı; kafasındaki estetik yargılarını sorguluyordu. Güzelin ölçüsü diye sunulan şehir ölçülerinin ne kadar aptalca olduğunu bu dağa geldiği zaman anlamıştı. Güzelin bir cismi olmak zorunda değildir. Öyle olsa kim ruh güzelliğinden bahsedebilirdi ki? "Güzel insan" üzerine nice teorik ki-

taplar yazılmıştır. Güzellik arayışıyla ömür tüketenler olmuştur en ideal tanıma ulaşmak için.

Kır hayatında güzellik üzerine tek bir teorik tartışmaya tanık olunmaz. Güzellik felsefesiyle ilgili kitaplar da bulunmaz. Güzel üzerine aforizmalara bile ancak insanların birbirine ve doğaya övgülerinde rastlanılabilir. Güzellik vardır ve yaşanılır.

Bunları düşünürken gözleri uykuya direniyordu. Uykusunun ağır bastığını fark etti. Şehir yaşamıyla kır yaşamı arasında bir tercihte bulunması gerekse ne yapardı? Bu soruyla tekrar uykuyu unuttu.

Şehir yaşamında güzellik olmaz mı? Güzelliğe sadece kır yaşıntısında mı rastlanır? Sadece Natural olanda mı güzellik vardır? İnsan yapımı eserler güzel olamaz mı? Öyle olsa güzelliğin kendisini ölümsüz kılmak için yapılan bunca sanat eserine ne gerek kalırdı?

Güzellik ve güzellik duygusu her yerde, her şeyde olabilir. Bir şey hariç: İnsanın insan üzerinde tahakküm kurduğu hiçbir yerde ve onun etkisindeki hiçbir şeyde güzellik bulunmaz!

Ses tonunda tahakküm varsa nasıl güzel olabilir bir insan? Bakışlarında, davranışlarında?

Ne felsefede ne de sanatta güzellik bu kadar basit ele alınmamıştır denilebilir fakat unutmayalım ki onlar da basitlikteki güzelliği incelemekten kendilerini alıkoyamamışlardır.

Düşündüklerini Lizda'ya anlatır gibiydi. Lizda'yla konuşur gibi bir nezaket içinde hissediyordu kendisini. Oysa Lizda kim bilir kaçınıcı uykusundaydı.

Esko Baba'yı düşündü.

Başka hayatlar karşısında oldukça basit görünen kır hayatında nasıl bir güzellik bulmuştu Esko Baba? Bu dağda ne buluyordu da bu kadar çok seviyordu?

Gözleri ağırlaştı ve uyudu. Sabah kahvaltıda sorusunu Esko Baba'ya yöneltti. Esko Baba bir eski zaman ermişi gibi yanıtladı dağı neden sevdiğini:

“Dağ, sadece çıkılan bir yer değildir. Basitçe, dağa çıkıldı denilir ama özünde dağ çıkılan değil girilen bir yerdir. Toprak insanı da böyle düşünür.

Dağ ve toprak, insanın dünyayla cismani ve ruhani temasını sağlar.

Şehre dokunmak zordur mesela, dağa dokunabilirsin. Onunla konuşabilir, hiç dinmeyen hoş sesini dinleyebilirsin. Kışın çılgınca bahara doğru koşmasını, yazın asude çehresini seyredebilirsin. Dağın dostu olabilirsin.

Dağ, insanı içine alır, sarıp sarmalar. Korur. Şehre de girilir ama şehir insanı sarıp sarmalamaz. Korumaz, hatta yutabilir. Dağda hayat sadedir, şehirde karmaşık. Karmaşıklığı sevenler de kötü değildir, tabiatları öyledir ya da alışmışlardır...

Şehirde hayatı kolaylaştıran birçok şeye dağda ihtiyaç yoktur, bu anlamda basittir ama güzeldir. Araba yok, para yok, telefon yok, korna gürültüleri yok, kötü kokular, çöpler, ispiyoncu birileri duymasın diye düşük sesle konuşmak yok. Dağı sevmek “hadi taş devrine dönelim” demek değildir. Her yerin kendine göre güzelliği vardır. Şehirde de tahakküm araçlarını, basit maddi çıkar ilişkilerini “dışında” tut ve güzelliği yaşa!

Bunları bir yana bıraksak bile burası bizim ruhumuzun kaynağıdır. Ata topraklarımızdır. Ruhsuz yaşanmaz!”

Sinan ara ara kafasını sallayıp onaylamıştı Esko Baba’nın anlattıklarını ve kendisinde oluşan estetik yargıları pekiştirdiği için de çok sevinmişti. Fakat Esko Baba’nın dolaylı olarak ona soru sorduğunu da anlamıştı. Bu dağda yaşayıp yaşamayacağını soruyordu aslında. Yanıt olarak da basit çıkarılara tenezzül etmese de sonuçta bir ailesinin olduğunu ve geleceği hakkında doğru karar vermesi gerektiğini anlattıktan sonra evi boyama işine döndü.

Esko Baba bu dağda doğmuştu. Çocukluğunun dağıydı, arkadaşlarıydı, babası gibiydi. Bir dağ bir çocuğun arkadaşı olursa o çocuk dağ gibi olur. Oradan koparılıp uzaklara gitmek zorunda

kaldıklarında dağ gibi olan o çocuk adeta yıkılmıştı. Acılarını, özlemlerini hüznü Süryanice şarkılara dökmüştü; her sözüne ve ezgilerine gözyaşları damlamıştı...

Ayrılmadan önce dereden aldığı parlak siyah bir sutaşını koca bir ceviz ağacının gövdesindeki delikten aşağı yuvarlamıştı. Köye gelir gelmez ceviz ağacının olduğu yere koşmuştu ama ağaç yoktu. Kökünden bile eser yoktu...

Halbuki köyüne dönme fırsatı doğduğunda eşine hep o taş-tan bahsetmişti. Şimdi yaşıyorsa ceviz ağacının ve o siyah taşın bulunmayışına çok üzülürdü.

Eşini kaybedeli çok olmasa da kızıyla damadının sevgi, saygı ve ilgilerinden ziyadesiyle memnundu.

Evi boyama işi bitince Sinan arktaki suyun kenarında bir ayakkabı buldu. Yetişkin birine ait olamazdı. Çocuk ayakkabısı da değildi. Üstündeki yazı silikleşmiş olsa da okunuyordu: ME-KAP! Ayakkabının markası olmalıydı. Avrupa'da hiç böyle bir ayakkabı görmemişti. Fakat dün de burada böyle bir şey yoktu. Suyun sürükleyip getirdiği belliydi. Nereden gelmiş olabilirdi ki? Suyun geldiği yönde hiçbir köy yoktu. Sinan üzerinde fazla durmadı. Bir kenara fırlattı ayakkabıyı...

Lizda'nın doğum yapmasına yakın bir zamanda Sinan'ın şehirdaki ablasının evine yerleştiler. Köyden çok uzaklaşmak istemiyordu Lizda. En büyük hayali bir gün babasının köyünde çocuklara öğretmenlik yapmaktı.

Yine bir yaz mevsiminin başıydı. Esko Baba karlı dağlara çıktı. Kar çiçeklerinden bolca topladı. Kendi ördüğü sepete yerleştirdi. Üstüne de ıslattığı mendilini atıp yola çıktı. Torunu dünyaya gelecekti.

Şehre vardığında mendilini ıslatıp çiçekleri yeniden nemlendirdi. Köy garajının hemen karşısındaki sokaktan yokuş aşağı inmeye başladı. Ev fazla uzak değildi. Yürürken doğacak torunu kadar kızı Lizda'nın kar çiçeklerini görünce yaşayacağı sevinci düşünüyor, içi içine sığmıyordu.

Sokakta top oynayan çocukları durdurdu, top kendisine çarpabilir, çiçekler zarar görebilirdi. Mendilini kaldırıp çocukların çiçekleri koklamalarına izin verdi. Israr eden bir-ikisine de çiçeklerden verdi. Çocukların bağrıışlarını kuş cıvıltılarına benzetmişti. İçten gülümsemeleri büyük bir güzellik duygusu, bir ferahlık yaratmıştı yüreğinde.

Hava çok güzeldi. Nihayet evin kapısına geldiğinde içeride bir kalabalığın konuşma seslerini duydu. Evin içindeki mutluluk adeta sokağa taşmıştı. Her evin duvarını sarmaşıklar kaplamış, yeşilin, menekşenin türlü tonları sokağı çok güzel hale getirmişti.

Sokak, sokak taşları, çocuklar, ev, kapı, kapının arkasından gelen sesler, her şey bugün bir başka güzeldi. Gülüşmeler içini ferahlattı. Kapıyı açan Sinan'ın gözleri sevinçten ve hayretten kocaman büyümüşü. Baba olmuştu. Esko çiçek sepetiyle odaya girdi. Torununa dokundu. Kızının saçını öptü. Çiçekleri alan Lizda o kadar sevindi ki bunu gören herkes Esko Baba'ya teşekkür etti.

Çiçek vereceğı birilerinin olması, yüreğı güzel olan Esko Babanın yüreğine başka bir güzellik katıyordu. Her yıl aynı mevsimde o dağı çıkmak, o çiçekleri toplamak istiyordu. Ve hep onları verecek birilerinin olmasını diliyordu.

Doğumdan sonra o yılı şehirde geçirdiler.

Esko Baba köyü özlese de torununa bağlanmıştı. O boşluğu torununa olan ilgisi gideriyordu.

Köye yeniden yerleşebilecek kimseler olacak mı diye hep merak ediyordu. Sonraki yıl köye dönseler de Sinan şehirde bir ev aldı. Bundan sonra yazları köyde kışları şehirde geçireceklerdi. Bu da hiç yoktan iyiydi.

Aradan yıllar geçti. Köyü neredeyse unutacak kadar ihmal ettiler.

Tek bir ev vardı orada. Kendilerinden başka kimsenin dönmemiş olmasına içerliyordu. Esko Baba diğer tanıdıklarını ikna

etmek için hep uğraşıyor, umudunu kesmiyordu. Bir süre yalnız başına köye gidip geldiği halde gücü azalıyordu.

Nina Sarya adını verdikleri torunu okula gittiği zamanlarda Esko Baba kendisini yalnız hissediyordu. Torununa çok bağlanmıştı. Uzun yıllardan sonra ata topraklarında doğan ilk çocuk olduğu için üzerine daha fazla titriyordu.

Bir gün evde yalnız oldukları sırada Esko Baba Nina'nın elini tuttu. Yattığı yerden doğrulacak mecali bile kalmamıştı.

-Kimseler evde yok ama benim vaktim artık doldu. Dinle sana vasiyetimi anlatacağım!

Nina dedesinin elini iki avucunun içine alıp yanağına bastırdı.

-Sana bir şey olmaz dede, iyisin dediyse de Esko Baba güçlükle konuşuyordu.

-Dinle, vasiyetimi anlatmam lazım, dinle!

Nina akıllı bir kızdı, durumun ciddiyetini anladı. Dinlese, dedesi vasiyetini anlatsa oracıkta son nefesini verecekti. Bunu düşününce ürperdi. Hastaneye götürmek için telefon açtı. Dedesi vasiyet konusunda o kadar ısrar etti ki sonunda Nina:

-Dedem benim! Vasiyet için zamanın olur merak etme, hele bir köye gidelim!

Nina durdu, dedesinin nasıl bir tepki vereceğini merakla bekledi.

Esko Baba kulaklarına inanamadı. Dudağının kıyısına belli belirsiz bir gülümseme gelip yerleşti, giderek belirginleşti, belirginleşti, güldü!

-Gider miyiz? Beraber mi?

-Söz, beraber!

-Ne zaman?

-İstersen hemen bugünlerde...

Hastanede müşahade altında geçen üç günden sonra Esko Baba biraz kendine gelir gibi oldu. Nina sözünü tuttu, dedesini de alıp köy yoluna koyuldular.

Nina 17 yaşına girmişti.

Gururlanmıştı torunuyla. 17 yıl önce köyde yaptıkları evin duvarlarını boyadıkları gün karlı dağdan çiçek getirmişti. Aynı şeyi torunu için de yapacaktı ama bu kez birlikte...

Nina'yla birlikte dağın kalbine, karla çimenlerin bulunduğu yere doğru yürüyeceklerdi. Bunu düşününce heyecanlanıyordu.

Epeyce yıpranmış, toz içinde kalmış olsa da evleri halen ayaktaıdı. Dedesi evin kapısını açmaya çalışırken Nina su arkına gitti. İki avucunu birleştirip arkdan su almasıyla suyu döküp geriye fırlaması bir oldu. Korktu. Eve girmiş olan dedesinin yanına gitti. Suyun kırmızı olduğunu söyledi.

Hayretler içinde kaldı Esko Baba. Suyun renginin kan kırmızıya döndüğünü gören Esko Baba torunu adına ürküdü. Temkinli şekilde etrafı kolaçan etti. Nina'yla beraber suyun geldiğı yöne yürümeye başladılar. Suyun rengi açıldı. Bir süre ark boyunca yürüdükten sonra su tekrar kıızıla döndü.

Çok geçmeden kırmızı rengin kaynağı gözlerinin önündeydi ama inanamadılar: Bir canlıdan akan kana benziyordu ama bu bir ağaçtı. Kocaman dalları yere dek eğilmiş, kökü ceviz ağacından bile daha uzaklara yetişmiş bu ağacı Esko Baba bir türlü anımsayamadı. Hafif rüzgarla, ara ara dal ve yaprakları eğilip suya değıyor, suyla temas ettikten kısa süre sonra su kırmızılaşıyordu. Kına ağacı mıydı, kan ağacı mıydı, neydi bu?

Ağacın gövdesinde yarılmış karanlık bir çatlaklık vardı. İçine baktılar, görünen bir şey yoktu. Esko baba elini yanlaştırıp içine daldırdı. Nina korktu "yılan olabilir" dedi.

Eline değıen bir şey oldu ama anlamadı. Parmak uçları değıyor ama tam yetişmediğinden çıkaramıyordu. Uzunca bir ağaç getirip daldırdı. Çıkardığı şey kırmızıya çalan sarı renkli bir MEKAP ayakkabıydı. Nina yaşlarında birinin olmalıydı. Fakat burada kendilerinden başka yaşayan olmamıştı ki?

Esko Baba hafızasını yokladı. Onlardan sonra da orada yaşayan olduğunu hiç duymamıştı. Demek ki buralara gezmeye gelenler olmuştu. Hayır! Birden gözleri buğulandı fakat içinde kopan fırtınayı torunu göremedi.

Etrafa bir kez daha göz attı. Elini tekrar ağaç kovuğuna daldırdı ve bir naylon parçasını yakaladı. Çekip çıkardığında ince naylona sarılmış birkaç tane resim gördü. Gerilla resimleriydi bunlar. Resimlerden birinde çocukluğu zamanında evlerinde olan kedinin neredeyse aynısını gördü. Gözü iki renkli beyaz Van kedisiydi, bir gerillanın kolundaydı.

Kan kırmızısı renk veren ağaç, bu kar manzaralı resim, bu Van kedisi, bu kediyi kolunda tutan gerilla, ayakkabı, kırmızı ayakkabı, mekap...

Bu dağın büyük sırları vardı, küçük sırları vardı. Hepsi birbiriyle bağlıydı. O tek ayakkabıyı ve resimleri çantasına koydu Esko Baba. Eski mekanının yeni hatırası olarak sakladı. Torunu bu sahnelere anlam veremese de Esko babanın duygulu haline o da duygulandı.

O günü dinlenerek geçirdiler. Ertesi güne dinlenmiş halde zinde başladılar.

Esko Babanın ayaklarına derman, gözlerine fer gelmişti. Tepelere, kayalıklara öyle bir enerjiyle tırmanıyordu ki sanki yeniden doğmuş gibiydi. Pınar sularını her yüzüne çarpışında onlarca yaş gençleşiyormuş gibi hissediyordu kendini. Hareketleri ağır olsa da sevinci baharda bırakılmış kuzularinkine benziyordu. Eliyle uzun uzun toprağı, çimenleri okşuyordu. Melese çimenler onu kuzu sanacaktı. Kanadı olsa kartallara yetişecekti...

Karları erimemiş dağın ortalarına yetiştiler. Dağın bitimsiz devinimini en iyi hissettiğı yer burasıydı: Karlarla çimenlerin kesiştiğı yer! Orası dağın yüreğıydi sanki. Duyduğı kalp atışlarının sesi kendisinden mi dağdan mı geliyor anlamazdı. Oradaki çiçeklerin de kalbi vardı sanki.

Nina'yla birlikte kar çiçeklerinden güzel iki demet yaptılar. Çocukluğuna dönmüş gibi sevinçliydi. Anılarına düşmüş kan çiçeklerinin çokluğuna karşın bu dağ çiçekleri, bu karlı, buzlu çiçekler yürek yangınına serin bir esintiydi. Çiçekleri toplayıp dönerlerken ilk vasiyetini o anda yaptı:

-Bu köy, bu dağ, bu çiçekler, bu güzellikler hiç yalnız kalmasın! Bu güzellikler acılarımızla oluştu, hatıralarımız bu güzelliklerde yaşıyor, bunu hiçbir zaman unutma!

Şehre dönmek için yola çıktıklarında arkalarında bir toz bulutu yükseliyordu. Sert bir fırtına çıkmıştı.

Fırtına bazen yolları açar bazen kapatır; bazen hatıraları gizler, bazen açık eder. Geride bıraktıkları o köye, o dağa bir daha gelecekler miydi belli değildi.

Suyu kızılaştıran gizemli ağacın toprak yüzeyinde yatay uzanarak yayılan kökleri arasında biriken eski kurumuş yapraklar fırtınada savruldukça sarımtırak-beyaz renklerde kemikler ortaya çıkıyordu. İnsan kemikleriydi bunlar...

OTO GAR KOĞUŞU

Beyaza boyanmış tuğlalı evleri yukarıdan seyretmek için çıktığınız Masa Dağından inince dar sokaklardan meydana kadar bir solukta gelirsiniz.

Yola çıkmadan önce 33 Kurşun olayının katili adına yapılmış iş hanını görmek isterseniz kısaca “Muğlalı İşhanı” diye herhangi bir esnafa sormanız yeterlidir. Aklınızda olsun HEP ’in kurucu il başkanı Muşlu Nuri Dayı bir kez olsun o tabelanın altından geçmedi. Üzerinde: “Orgeneral Mustafa Muğlalı İşhanı” yazdığı için...

Sağa sola kıvrılmadan düz uzanan caddenin ikinci kilometresinde bir apartmanın dış cephe duvarına kocaman harflerle yazılmış XANÇEPEK yazısıyla; üçüncü kilometresinde üniversite kampüsüyle karşılaşırsınız. Durmayıp devam ederseniz 20 km sonra denizin içindesiniz. Yol boyu emekçiler tarlalarda yanarken turistler denizde yanıyordur!

Denizi tepeden seyretmek için Sakar Geçidinde durmayı ihmal etmeyin. Gökova ayaklarınızın altında uzanıyordur. Çift tarafı ağaçlıklı Marmaris yolu yukarıdan bakınca usta bir ressamın fırçasından çıkmış gibi düzgün görünür. Balıkçı tekneleri, sazlıklar, kıyılardan körfeze akan “azmak” denilen küçük dereleler, deli hurma ağaçları, her şey zengin bir doğa sofrasında buluşmuştur.

Deniz ve üzerinde ormanın başladığı kayalıkların bu kadar çok girinti çıkıntı oluşturduğu, bu kadar çok “bük” dedikleri koyun bulunduğu başka yer yoktur.

Gök ve ovanın birleşmesinden deniz oluşmuş orada. Dünyanın tüm denizlerini görmüş gibi diyebilirsiniz ki o deniz dünyanın en güzel denizi olabilir. Nükleer santral orayı yok etmeden önce tadını çıkarın...

Ecnebilerin turist kılığıyla gelip satın almadıkları yer yok ama görmeye değer bir ada kalmış koruma altında: Sedir Ada'sı!

Gökova'dan tekneye binip Sedir Ada'sına gidecek ve akşam döneceksiniz. Kalmaya izin yok. Ada'yı değil sahili görmeye gidiyorsunuz. O sahilin de dünyada eşi yok! Kleopatra Kumları sizi avutmak için suyun altında boncuk boncuk ışıltıyor. Almak yasak. Hem bekçisi var hem ayıp.

Adaya herkes kendince bir isim vermiş. Sizin de aklınıza gelirse yazın bir yerlere, unutursunuz yoksa. Burada isimler değil cisimler ve yarattığı duygular akılda kalıyor.

Sahilden ileriye doğru deniz beyazdan lilaya, yeşilden maviye dönüyor. Yüzmek için değil de seyretmek için yaratılmış sanki. Tadı damağınızda kalıyor ve dönüyorsunuz. Ve gönlünüzde oraya verdiğiniz ismi unutsanız da kumunu ve suyunu ömür billah unutmuyorsunuz.

Oradan Marmaris'e mi devam etmek istersiniz, dönüp yol ayrımından Datça'ya mı Köyceğiz, Fethiye'ye mi yoksa geride kalan Bodrum'a mı gitmek istersiniz sizin tercihiniz. İsterseniz sahil boyu Mersin'e dek yolculuk yapabilirsiniz. Mavi bitmez... Yeşil bitmez... Deniz bitmez...

Buraya dek gelmişken Marmaris'e uğramamak olmaz diyor-sanız kentin girişinden sola devam edeyim demeyin, yanlışlıkla NATO Gladio'sunun lojistik üssüne girersiniz. Bir defasında bir Cumhurbaşkanı kaçırarak isteyenlerin kullandığı yer! Bu olaya inanıp inanmadığınızı sorsalar ne diyeceksiniz?

Konuştüğünüz kişi taksi şoförüyseniz hiç cevaplamayın. Sadece:

“Biz politik A'yız” deyin.

Apolitik'i bile yanlış söylediğinizi görünce size saftirik muamelesi yapacaktır. Polislerin de eğlenmeye hakkı yok mu? Bırakın şoför kılığıyla biraz eğlensin.

Girişte bir marinayla karşılaşacaksınız. Üzerinde “Neri Star” yazan yat Liceli hemşerinizindir. Tanışmak için vaktiniz yoktur. Doğrudan çarşı merkezine gireceksiniz. Kalabalık ve müzik sizi çekecek. Denizkızı heykelinden dolanıp aynı sokaklardan ikişer-üçer defa geçip yoruluncaya dek gzeceksiniz.

Akşam olunca daha sakın bir yer arayacaksınız. Oysa geride bıraktığınız çarşı akşamları güzel olur. Gittiniz bir kere, ne diyelim.

Serinleyen havada yürüyüp Armutalan’a geçtiniz. Bahçesi olan sakın bir yerde oturdunuz. Bitişğinde güvenlik noktasının olduğunu bildiğinizden çaylarınızı içip çabucak kalkacaksınız. Potansiyel tehlike mekanlarından birini geride bırakırken bir hemşeriniz orada emekli bir zatın keşfini yapıyor olacak. İstediği kadar kısa kol giysin, geniş hasır şapka taksın kendini gizlemeyi becerememiş. Gece vakti o ne şapka, o ne güneş gözlüğüdür öyle!

Buraya tatil yapmaya gelmeyi unutup hemşerinize yardım edecekseniz edin ama onun yaptığını siz de yapabilirsiniz. Kibritiniz yok mu?

Hemşerimiz yalnız kalmasın, böyle çekip gitmek iyi değil diyorsanız üzölmeyin oto garda başka hemşerileriniz de var.

Otogara girdiğinizde üç ayrı yerde mevzilenmiş olarak göreceksiniz onları. Birbirlerini kolladıkları gibi gelen geçen yolcuları da keşfettiklerini fark edeceksiniz. Köşedeki tablanın üzerinde saat, çakmak, boncuklu takı gibi eşyalar satan adam polistir. O da onları gözetliyor olacak.

Hemşerilerinizden birinin yanına gidip: “Arkadaşlarını al qehveye gel bi çay içelim!” demeniz yeterlidir. Üçü birden gelip karşınızda oturacaktır. Çay ve taze simitlerle başlayan sohbetiniz giderek koyulaşacak ve siyasete kayacaktır. Onlara yol parası ve harçlık verip memlekete dönmeleri sözünü alacaksınız. Günün iyiliğini yaptınız. Bu kadarı yeterlidir. Ayrılma vakti...

İzmir'e gidiş dönüşünüz bir haftayı bulacak ve dönüşte Ortaklar'da mola verip çöp şiş yerken oranın muhteşem tarihiyle hüzünlenecek sonra yola devam edip doğrudan Emniyet Müdürlüğü'nün Hırsızlık Şubesinde bulacaksınız kendinizi. İzmir'de ne yaptığınızı henüz bilmiyorlar, kaygılanmayın.

Önünüzdeki masaya üç fotoğraf konulmuştur. Bunları tanımayacak, kim olduklarını bilmeyeceksiniz. Hayatınızda hiç görmemişsiniz!

Nasıl olur? Daha geçen hafta oto gar kahvehanesinde birlikte oturup çay içmediniz mi? Hay Allah, işe bak!

Ee ne olmuş?

Ne olacak, oto gardaki deri giyim dükkânı soyulmuş, suç ortağı olabilirsiniz! Üstelik cüzdanınızı çıkarıp onlara para verdiğiniz de görülmüş. Buna ne diyeceksiniz?

Hoppala!

İsterseniz sizi TEM şubesine götürsünler. Sosyeteğe ayıp olmasın!

Merak etmeyin, bi daha hemşericilik yapmamanız için uyarılıp serbest bırakılacaksınız.

Tövbeler olsun bi daha mı?

Bodrum'da kadehini yudumlarken memleketin enteli diye size tanıttıkları o adamı hatırlayacaksınız.

-Nerelisiniz?

-Diyarbakır!

-Olsun!

Acı acı güleceksiniz "olsun!" deyişine. Nasıl yani, olsun ne demek? Yani oralı da olsanız sizinle aynı masada oturmakta mahsur görmüyor. Sizi aşağılamıyor! Demokrat adam yani.

Adamın yaptığı aşağılamanın dik alası ama farkında değil. Entel olmanın böylesine söverken sizi az daha hırsızlıktan hapishaneye yollayacak olan hemşerilerinizin daha insani olduğunu düşüneceksiniz. Kalbiniz yumuşayacak.

İzmir’de alış-veriş mağazasında “beyefendi bir dakika bakar mısınız?” diyerek sizi durduran genç bayan aklınıza gelince daha da yumuşayacak, güler yüzlü olacaksınız.

Ne sormuştu size:

“Çok gergin görünüyorsunuz. Nedenini merak ettim?”

Hiç tanımadığınız birinin size böyle medenice bir soru sormasına şaşırılmış vaziyette ne diyeceğinizi bilemeyeceksiniz.

Sahi aklınıza ilmi, bilimsel, teorik, entelektüel bir şey gelmeyince ne cevap vermişsiniz:

“Diyarbakırlıyız!” demiştiniz değil mi?

Soruya bak cevaba bak:

“Neden bu kadar gerginsiniz?”

“Diyarbakırlıyız. Siz de Diyarbakırlı olsanız gergin olurdu-
nuz!”

Bravo doğrusu, yıllarca düşünse insanın aklına böyle bir cevap gelmez.

Karşınızdaki anlayışlı biriymiş. Sormuşsunuz, o da psikolog olduğunu söylemiş. Genç psikologlar hep böyle duyarlı mı oluyorlar bilmem ama geride bıraktığınız hemşerinizi vardı ya, evet hemşerinizi, yani üçlü değil tek olanı, sizin ardınızdan İzmir’e gitmiş; ağırca spor bir çantayla Egeli bir firmanın otobüsüne atlayıp Marmaris’e dönüyor olacak.

Otobüs koltuklarının arkasında küllük var. Sigara içen içene. Hemşerinizin yanında oturan tanımadığı ve hiç sohbet etmediği adam da içiyor olacak. Hemşerinize de bir tane ikram edecek. O da dumanlı havayı yeterince soluduğu için öfkeyle alıp yakacak. Karşı koltukta oturan genç kadın -yok o psikolog değil- muavine konuşur gibi yaparak ortama seslenecek:

“Bugün dünya sigara içmeme günü! Bari bugün otobüste sigara içilmesin lütfen!”

Muavin elinde sigara varken ne cevap vereceğini bilemeyecek. Genç kadın kavgasında tutarlı ve ısrarlı, kaptana seslenecek. Kaptan başını çevirecek ki ağzında sigara!

Hemşeriniz sigarasını söndürecek. Başka söndüren de olmayacak. Yine de genç kadın gözüne kestirmiş olacak ki “niye sigara içiyorsunuz? diye hemşerinizi azarlayan tonda çıkışmaktan geri durmayacak.

Hemşeriniz onu haklı bulsa, hatta kavgacı olanları sevse de bir çift laf etme ihtiyacını duyacak:

“Sigara içmeme günü olmasa da otobüste sigara içilmemesi gerekiyor! Koltuklara kül tablası yapmışlar. Yani ey millet ‘için’ diyorlar!”

Otobüsteki genç kadınla bir ay sonra yine karşılaşacaklar. Bu kez maalesef hemşerinizin elleri kelepçeli olacak. Götürüldüğü hastanede abartılı bir güvenlik önlemi eşliğinde ikinci kata çıkarılacak. Getirildiği doktor odasının kapısı açılınca onu beyaz önlüğüyle görecek. Son kez göz göze gelişleri olacak! Doktormuş meğer! Masaya konulan dosyaya baktığında o otobüste sebepsiz yere kiminle atışmaya kalktığını anlayacak, birazcık beti-benzi solacak.

Kapı açık ve koridorda bekleyen hastalar da olaya tanık olacak. Giyim kuşamlarından Kürt olduğu belli olanlar da var, hemşerinize sempatiyle bakıp gülümseyecekler. Onlardan iri yarı ve pala bıyıklı olanı, doktorun kontrole getirilen siyasi tutukluya bakıp bakmamakta tereddüt gösterdiğini fark edince sitem ve kınama karışımı bir ses tonuyla: “böyle olur mu toxtor xanım, o zaman nerde kaldı prostat yeminin!” diyecek.

Hemşeriniz Hipokrat yemini yerine söylenen laf sayesinde kelepçelerine rağmen kendini tutamayıp gülecek...

Siz psikoloğunuza şükredin. Onun sayesinde yumuşayan kalbinize göre bir yere gideceksiniz: Antalya!

Gittiğiniz yere dikkat edin. Burası Antalya, masallarınızı hayallerinizi kaptırmamaya bakın!

İlk uğrak yeriniz malum! Otogarları çok mu seviyorsunuz? Ne işiniz var orada? Bakın işte yine hemşerileriniz! Şehirlerarası

otobüs terminali-Antalya! Hadi bakalım. Gidin yanlarına. Gidin ki bu kez hapishaneye giresiniz!

Üç kafadar yine üçgen konum almışlar. Sizi görünce hınzırca gülecekler. Nasıl da sempatik geliyor. İlla yanlarına gideceksiniz. Kan çekiyor. Sakın ha!

Gördüğünüz gibi nereye gitseniz deniz, nereye gitseniz hemşerileriniz... Olsun be! Suç onlarda değil. Gözünüzü kapatacak değilsiniz ya!

Bu kez bilet parası vermek yerine üçüne birer bilet almayı düşünüyorsanız bundan da vaz geçin. Fayda etmez. Uzun uğraşlar gerektiren meseleler bunlar. Üzüntünüzü heybenize atıp yolunuza devam edin...

Yoksa memleketinize dönmeye korkuyor musunuz? Yangınlar içindeki memleketinizi özlemediniz mi?

Antalya'dan otobüsle dönmeniz iyi olur. Aksi halde yolculuk anılarınız olmayacak: "Ah Asuman!" diye inleyen şoförle karşılaşmayacaksınız! Otobüsün virajlara neredeyse hızını düşürmeden dalmasını, bir yolcunun kaptanın yanına gidip kimliğini göğüs hizasında tutarak kendisini polis olarak tanıtmasını ve kaptanı işaret ederek:

"Bu adam teröristtir, hepimizi öldürmek istiyor!" deyişini göremeyeceksiniz.

Kaptanın cevap vermesine gerek kalmayacak. Yolculardan biri bağırarak:

"Can bizim, mal bizim, beğenmiyorsan in kardeşim!" diyecek, diğer birkaç yolcu da onaylayacak.

Homurdanmalar yükselince polis de homurdanarak yerine geçecek. İlk mola yerinde de plakayı aldığını söyleyip tehditler savurarak sizi terk edecek.

Düz yolda hız sınırı 90, kaptan viraja 80'le giriyor! Yine de dörtte üç polis hatalı!

Polis olduğunu söylemeyecekti bir. Otobüsün Kürt otobüsü olduğunu anlamış ama yolcuların da Kürt olduğunu hesapla-

mamış, bu etti iki. Herkesin başına cinleri toplayan o kelimeyi
etmeyecekti, üç!

Bu arada hemşerinizden haberiniz var mı?

Hapishanede kaldığı üçüncü kattaki büyük kalabalık koğuşun adını ne yapmış duydunuz mu:

“Oto gar koğuşu!”

“YETENEKLİ!”

Açken yemek esprileri yapmak bir zafiyet değildi.

Açlık grevlerinde bedenini dirhem dirhem eriterek özgür yaşam ilkesini savunan büyük direnişçilerin anısına saygı gereği belirtmeyi ihmal etmemek gerekir ki açlık grevinde olmadıklarında da yemeklerden aşırı bahsetmeyi sevmezlerdi. Fakat açlık grevi içinde bile şakasını yapmaktan da geri durmazlardı.

Bunların daha fazlasını 14 Temmuz 1982’de başlayan ilk büyük açlık grevi direnişçilerinin anılarından dinlemiştir herkes. Eylem bir kişi veya gurupla yapılıyor olsun fark etmez, kendi içinde taşıdığı fedai ruh yanında büyük bir moral gücüne sahip oldukları ve hiçbir aşamada espri yeteneğini kaybetmedikleri, yaşamla dolu oldukları belirtilebilir.

Yemekler üzerine yapılan şakalar ne denli büyük bir iradeye sahip olunduğunun başka türlü bir göstergesiydi.

Açlık grevinde pek tecrübeli olmayan bir sol gurup eylemden sonra neredeyse eylem süresinin yarısı kadar bir süre rejim yapmalyken aynı gece hapishane idaresinin kendilerine verdiği bol tuzlu kıyma-et ve somun ekmekleri soba üzerinde ısıtarak yemişti.

Kiminin gözleri neredeyse yuvasından dışarıya fırlayacak gibi olmuş, kiminin bir yanağı, kiminin çenesi, boğazı, ciğeri şişmişti. Nefsine hâkim olup olmama meselesi değil bilmemek-tendi...

Haberleri olsa tecrübeli olan diğer siyasiler onlarla ilgilenir, bir süre bir şey yedirmezlerdi. Sonrası için besleyici bir formülleri vardı. “Açlık grevi sonrası çorbası” icat etmişlerdi: Pirinç, yumurta, süt, peynir, patates, domates, çok az tuz ve yağ...

Hitler döneminde “mahrumiyet yemeği” icat edilmiş. Aşırı pişirilip besleyici hiçbir değeri bırakılmayan sebze çorbalarını

günde üç öğün verdikleri hastalar kilo kaybından, açlıktan ölmüşler. Açlık grevlerinde insanı ayakta tutan unsur moraldir. Sonrasında da doğru beslenme!

Yalnız ölüm orucu başkaydı. “Sonrası” onların anılarına sahip çıkması gerekenlere kalabilirdi. Buna rağmen onlar bile esprilerin en neşelilerine sarılırlardı.

Açlık grevlerinde esprilerin konusu olan yemeklerden biri de kelle paçaydı. Bir zamanların aristokrat yemeği!

Kelle Paça hep hayal olarak kalırdı öylece. Şakaydı sonuçta...

Sevmeyenleri de vardır. Damak tadıdır, diyecek söz yok ama kemiklere çok faydalı olduğu bilinmelidir. Hatta şöyle bir hikayesi de vardır:

Eski zaman Rusya’sında idam mahkumlarına bir hak tanınırdı. İdam etmek yerine istedikleri bir çeşit yemeği seçip ölene dek onu yemelerine izin verilirdi.

Biri bulgur istemiş 6 ay yaşamış, biri fasulye istemiş bir yıl kadar yaşamış. Kim ne istemişse günde üç öğün onu yemiş ve bir-iki yıl yaşayabilmiş. Fakat adamın biri işini biliyormuş: Kelle Paça’yı tercih etmiş ve hiç ölmemiş. Böylece yedi yıl geçince onu serbest bırakmışlar.

Hapishane anıları direniş anılarıdır. Her türden insanla karşılaşılır ama hepsinde bir asi damar vardır ki bu nedenle hapis hanededirler. Bir de özel yetenekli olanları vardır ki her biri hakkında ayrı bir kitap yazılabilir.

Botan’lı İzzet her gün firar planları yapıyor ve örgüt yönetimini bu planları uygulamak için ikna etmeye çalışıyordu.

Sırtında iki fişek izi vardı. Yaralı ele geçmişti. İki kuzeniyle beraber tutukluydu ve idamla yargılanıyordu. Mutlaka firar etmeliydi. Günlerce düşündükten sonra en iyi kaçış planını arkadaşlarına açıkladı:

-Geceleyin duvardan atlayıp kaçacağız.

-Böyle olur mu İzzet, bu yaz günü duvarın üstüne çıktık mı kulelerdeki askerlerce hemen görülürüz.

-Kuleler sorun değil çünkü çıplak halde kaçacağız.

-Nasıl yani?

-Çıplak işte. Elbiselerimizi çıkaracağız. Gece vakti çıplak vaziyetteki 5-6 kişiyi gören askerler hayalet görmüş gibi korkuya kapılacak, onlar halen şok halindeyken biz duvardan inip kaçacağız.

-İyi de ya korkmazlarsa?

-Korkarlar. Ha, bir ihtimal askerler arasında Kürt olanı varsa o korkmaz. Bunun için siz bana bir tabanca getirin yeter, korkmayanı ben hallederim!

-Tamam diyelim ki duvardan indik bahçeye, bahçede köpekler dolaşiyor olacak, onları nasıl aşacağız?

-Çıplağız ya! Köpekler çıplak insana karışmazlar. Gelip koklar ve giderler.

-Ya öyle mi? Tamam diyelim ki köpekleri de aştık, tel örgüleri de aştık ve caddeye çıktık. Çıplak vaziyette nereye, nasıl gideceğiz?

-O işi de düşünmüşüm. Bir haftadır duvarın üstünden karşıda görünen evleri izliyorum. Birinci katın balkonunda her gün yıkanmış elbiseler duruyor. O elbiseleri alıp kaçacağız...

İzzet tüm detaylarıyla hesapladığı planının başarılı olacağından emindir fakat bir türlü arkadaşlarını ikna edemez. Görüş günü dışarıdan iki tane demir testeresi getirecek. İzzet planını uygulamakta kararlıdır. Fakat o sırada başka bir hapishaneye sevk edilir. Askeriyeden kalma firar cezası vardır, 10 ay askeri cezaevinde kalacak ve sonra geri getirilecek.

Askeri hapishaneye gider gitmez firar planı yapar. Plan basit ve açıktır. Doğrudan koğuşun duvarını delmeye başlayacak. Birkaç hafta içinde duvar delinecek. Biraz daha çalışıp içinden geçeceği kadar genişletince firar etme zamanı gelir. Koğuşta isteyen herkese açık bir kaçış planıdır. İsteyen kaçabilir. İlk İzzet

kaçacak. Başını delikten öteye uzatınca bir asker silahının nam-lusunu kulağının üstüne dayayacak. İzzet hızlıdır, hemen başını geriye çekecek.

Bu firar planını kimin “ihbar” etmiş olabileceğini tahmin eder! Sustalı bıçağını çektiği gibi koğuştaki faşist bir tutukluya saldırır. Faşistin de bir gurubu vardır. Onlar da bıçaklarını çekerler. Ortalık kan gölüne dönerken içeriye ellerinde sopalarla askerler doluşur...

İzzet’in sırtındaki iki uzun fişek yarasına bir de bıçak yarası eklenir. Halen firar planları yapmaktadır.

Bursa C-Blok renkli bir koğuştı. Uzunluğu 36 metre olan havalandırmasında maçlar yapılırdı. Uzun metrajlı siyasilerden Celalettin maçta kaybedince görüş günü: “Ana bir keçi getir, maçta yenildim!” diyordu. Ana’nın az emeği geçmedi hani. Bu maçlar kendi aramızdaydı, esprisine işte...

Fakat maç delisi olan örgütler bizim takımı bir türlü yene-miyordu. 13-14 örgüt sıraya girmişti yenilmek için. Tamamı tattı o yenilgiyi.

En büyük yenilgiyi ise en iddialı olanı aldı.

Teşhir olmasın diye adını saklı tuttuğumuz örgütlerden biri-ne yeniler gelmiş. Aralarında birkaç tane profesyonel topçu mu ne varmış. Her yere yaymışlar, bu kez yeneceğiz diye. Bizimki-ler duyunca deliye döndüler. “Gelin de görün!” dediler.

Geldiler bizim koğuşa. Tüm örgüt temsilcileri de seyretme-ye geldi.

Aman gözünüzü seveyim, ezmeyin çocukları, bir-iki farkla yenilsinler yeter!

Kim dinler! Kalkıp o kadar propaganda yapmışlar. Suç onla-rın...

Yazık oldu. Bizimkiler onları resmen ezip perişan ettiler.

Sonuç: 47-0

Bizim “Perişan” da bir efsaneydi, açlık grevine girdiğine dair bir dilekçe yazmış, sebebini söylememişti. Hapishane müdürü her gün kaldığı hücreye gidiyor, neden açlık grevine girdiğini soruyor.

“Söylemem!” diyor.

Sonunda müdür bizi araya koydu. Hücresine götürdüler. “Müdür ve gardiyanlar gitsin” dedi. Gittiler. Neden yaptığını sorduğumda:

“Hep onlar mı bize karşı psikolojik savaş yürütecekler, şimdi ben onlara karşı yapıyorum!” demiş, ağız dolusu gülmüştü.

-Neden açlık grevine girdin?

-Söylemem!

Yamandı doğrusu! Psikolojik savaşa karşı her türlü fedakârlığı kendi üzerinde deniyordu.

Zamana yayarak tüm dişlerini çektiirdikten sonra:

“Doktor bana işkence yapmış, tüm dişlerimi çekmiştir!” diye şikâyet dilekçesi yazan bir efsaneydi o.

Doktor panikleyip “Ama kendisi çek dedi ben de çektim!” dese de Perişan haklıydı aslında: İnsanın ağzında tek bir diş bırakma, dişlerini de yaptırma, sonra da o istedi diyerek kendini savun! Sen nasıl doktorsun demezler mi? Perişan seni alt edecektir elbet.

Bir de Başbakan Tansu Çiller’e mektup yazmak gibi bir hobisi vardı. Yazdığı mektuplar gönderilmiyordu. Belki arşivlerindeyse müzeliik mektuplardı! Tek bir tanesi için bile “hakaret” davası açmadılar. En azından sakladılar. Şimdilerde küçük bir espri yapana ceza veriliyor. Mesela mizah dergileri tarihte görülmemiş düzeyde hedef durumuna getirilmiş. Ne kadar mizah o kadar ceza! Cezalar mizahın ve efsanelerin umurunda olur mu? Ne kadar baskı, ceza, tehdit o kadar çok mizah!

12 Eylül döneminde zindanlarda yaptıkları işkenceler karşısında bile tutsaklar mizah yeteneğini kaybetmemişti. Bir de her fırsatı değerlendirip biraz moral kazanmayı:

Bir an kendini yenilmez sanıp havalara giren işkenceci başı Esat Oktay Yıldırım işkence altındaki tutsakların bitkin bedenlerine rağmen onlara bir ders daha vermek ve morallerini çökertmek hesabıyla bir plan yapmıştı. Bir gün yanında izbandut gibi bir asker getirip havalandırmada topladığı tutsakların önünde Kemal Pir'e hitap etmişti:

“Bu askerim boksördür. Karşısına çıkacak bir arkadaşın var mı Kemal?”

Böyle bir fırsat kaçır mı hiç? Karadeniz yiğidinin işaretiyle Türk Metin (Aslan) fırlamış meydana ve yumruklarıyla askeri yere devirmişti! Ardından işkence gelse de o gün hapishane şenlik yeri olmuştu...

DOKTOR

Naim Bey mesleğinin zorluklarına karşın Dersim’de bulunduğu huzuru hiçbir yerde bulamadığını anlatıyordu mesai arkadaşlarına. Ata ruhlarıyla buluşmuş olduğunu hissediyordu.

Hastane içinde “annem ölüyor, yardım edin!” diye bir çocuğun çığlığı inlerken bir tek Naim Bey yerinden kalktı, odasından çıkıp bağırان gencin yanına gitti. Annesinin nerede olduğunu ve hastalığını sordu.

Çantasını aldı, çıktılar.

Yoksulca bir evdi. Anne yer yatağında adeta ölü gibi yatıyordu. İlk muayeneden sonra anneyi hastaneye götürdü ve orada tedavisine başladı...

Yıllar sonra Doktor Naim Bey Kars peynirlerini yerinde görmek ve almak için yola çıkmıştı. Niyeti hem ziyaret hem ticaretti...

Yolculuğun sonlarına doğru yolda bir grup gerilla tarafından durduruldu. Ne olduğunu anlamak isterken bir gerillanın direktifiyle aracından indi. Gerillalar yol kontrolü yapıyordu. Naim Bey onları duymuş ama hayatında ilk kez karşılaşıyordu. Bir otobüs ve birkaç araç daha durdurulmuştu. Cadde kenarına dizilmiş olanların kimlik kontrolünü yapıyorlardı. İçinde bir ürperti hissetti. Korkusunu yansıtmak istemese de kumaş pantolonu bayrak gibi dalgalanıyordu...

Neden yol kontrolü yaptıklarını açıklayan gerillanın sesini tanıdı. Böyle bir anda o sesi duyduğuna çok sevindi.

“Beni tanıdın mı?” diye sordu. Yanıt alamayınca “Der-sim’de, hani annen hastaydı ya!” demesi yetti.

Silahını omuzuna asan gerilla “Naim abi!” diyerek iki elle birden kendisine sarıldı.

Adını Deniz koymuştu.

Aracın önünde sohbete daldılar. Deniz Tokat’ta Gazi Osman Paşa Üniversitesi Tıp Fakültesinde okurken son sınıfta gerilla saflarına katıldığını anlattı. Önceden okuldan atılmış sonrasın-da öğrenci affıyla dönüp okula gelmiş öğrencilerden etkilen-mişti. Ülkücü gençler Kürt öğrencilere saldırmışlardı. Bu saldı- rıda Amed’li bir arkadaşı yaralanmıştı. Hastanedeyken annesi ziyaretine gelmişti. Bu arkadaşının annesine söylediği sözler Deniz’in hayatını değiştirmişti.

“Biliyor musun anne, bu faşistlere sadece gerilla lazımdır!” demiş ve annesinin boynuna sarılıp ağlamıştı.

Bu manzara gerillaya katılma kararını kesinleştirmek için Deniz’e yetmişti.

Bir de “kadın doğum ve hastalıkları” dersini veren kadın ho- canın Kürt öğrencileri aşağılamasını, sınıfı geçmemeleri için elinden geleni yapmasını da anlattı. Naim Bey de geçen yıllarda nerelerde olduğunu anlatıyordu.

Onların sohbetiyle ilgilenemeyecek kadar heyecanlanmış olan az ötedeki bir kadın kimliğini uzatırken “hemşire” olduğu- nu söyledi. Eşi de yanında duruyordu. Araçlarında bir tabanca bulunmuştu.

Bu kişi hemşirenin eşiydi ve rütbeli bir askerdi. Sadece sivil kimliğini göstermişti.

Kimliği kontrol eden gerillanın silahına ani bir hareketle sa- rılıp elinden almaya çalıştı. Aralarındaki itiş-kalkış sırasında silah patladı ve asker yere yığıldı.

Cadde boyundaki sessizlik çığlıklarla bozuldu. Naim Bey as- keri kontrol etti. Müdahale edip kurtarmak istediye de elin- den bir şey gelmezdi. Ölmüştü...

Doktor bu olayla çok sarsıldı.

80 yıl önce atalarının yaşadığı soykırımdan sonra bu topraklarda halen bir savaşın yaşanıyor olmasını kabullenemiyordu. Deniz’le düşüncelerini paylaşmak istediye de yerde yatan bir cenaze ve durmadan ağlayan bir kadın varken tek kelime edecek gücü bulamadı.

Deniz herkesin gözü önünde yaşanan olayı doktora açıklamaya çalıştı sonra:

“Keşke böyle bir anda karşılaşmasaydık Naim abi, bu olay iyi olmadı!” dedi.

Elini sıkıca tuttuğu doktorla vedalaşırken:

“Kaderimiz aynı be Naim abi fakat bu böyle gitmez, sen nasıl ki annemi kurtardıysan biz de aynısını halklarımız için yapıyoruz.” dedi...

Zamanın ince gözenekli süzgecinden geçenler, kalanlardan az olsa da geçenler kalanların izlerini taşıyordu.

Deniz kendi kaderinde illa ki doktor olmanın bulunduğunu bilmiyordu. Güney topraklarında bir grup arkadaşıyla birlikte dağ koşullarına göre yeni bir sağlık eğitimine alınmıştı.

Dağ hastanesinin iki kedisi vardı. Birinin adı Şurup diğlerinin Aspirin. Denizin de yanında bir Van kedisi vardı. Kedinin evdeki adı Berfo, kod adı Neşmil’di. Tüm kedilerin kıskanacağı kadar güzeldi. Beyaz tüyleri, açık mavi ve yeşile çalan gözleriyle herkesi adeta hipnotize ediyordu. Üstelik diğer kediler gibi miyavlamıyor hatta hiç ses çıkarmıyordu. Deniz ona o Deniz’e alışmıştı.

Sağlık eğitiminden sonra Deniz de hastaneye görevli olarak gönderildi. Neşmil’i de oraya götürünce kedilerin sayısı üçe çıktı. Üç kedi fazlaydı ama hiçbirinden vazgeçemezlerken bir baharın başlangıcında Neşmil hastaneyi terk edip kültür-sanat kampına kaçtı!

Hastaneye gelenler Şurup ve Aspirin’le ilgilenirken hastalıklarını unutuyorlardı. Oradaki tüm sağlıkçı gerillalar güler yüz-

lüydü ve onları görenlerin kimisi hastalığını unutup kimisiyse tam tersine cesaret alıp nazlanıyordu. Kimisi de savaş yarası dışında hastalık kabul etmeyecek kadar gururluydu...

Ayağındaki rahatsızlıktan dolayı hastaneye gelmiş olan genç bir gerilla kedilerle oyuna dalmışken neredeyse bir saatin geçtiğinin farkına bile varmamıştı. Deniz sorunca ancak niye geldiğini hatırladı, sorununu anlattı. Ağrıyan ayağıyla 8 saat yürümüştü. Deniz kontrolünü yaptı, ciddi bir durumun olmadığını söyledi ama o ikna olmadı.

“Sorumlumuz film çekilmesini istedi” dedi.

Deniz buna gerek olmadığını anlatsa da ikna edemedi. Sonuçta film çekildi. Bir duvarın dibinde filmi eline almış bekleyen Doktor Deniz geldi:

“Filmini de aldın artık gidebilirsin heval!” dedi

“Ama filme bakmadın?” cevabını alınca Deniz sitemkâr bir ses tonuyla:

“Ben film istemedim ki, sizin sorumlunuz istemiş. Demek ki anlıyor. Filmı götür ona ver, o baksın!” dedi.

Deniz böyle dedi ama genç gerillanın sessizce içine büzölüp üzüldüğünü görünce kalbi yumuşadı. 8 saat yürüyüp gelmiş gencecik arkadaşının bu ayakla aynı gün 8 saat daha yürüyüp dönmesine de gönlü razı olmadı.

“Tamam, yanımızda kal hem dinlenirsin hem de filmine bakarız” dedi. Adının kendisinde yaptığı çağrışımı hatırladı.

“Adını kimden aldın?” diye sordu.

Vereceği cevabın değerinden, anlamından, her şeyden habersiz sakince cevapladı genç gerilla:

“Naim babamın adıydı!”

KEMAN

Annem devrimci bir kadındı. Babam da onun hayallerini paylaşırdı. Annemin ölümü yüreğimde derin bir acı bıraktı. Gözleri gözlerimdeki maviye bulanmışken hüznü tüm benliğimi kapladı. Onun hatırasını yaşatacaktım.

Ülkemde faşizmin en kanlı sayfaları yazılmıştı. Tüm dünyada faşizme karşı durmak adeta benim kaderimdi. Ülkenin çeşitli bölgelerindeki antifaşist gruplarla hareket ederken arayışlarım beni Latin Amerika'ya kadar götürdü.

Kolombiya, Venezüella, Nikaragua ve Meksika devrimcileriyle onların ülkelerinde tanıştım. Zapatista'ların ormanlarında onlarla birlikte yaşadım. Mücadelelerini tanıdım. Kültürlerini... Hayallerini... Yöntemlerini sevdim.

Yavaş ama sağlam adımlarla ilerlemeyi benimsemişlerdi. Onlardan çok şey öğrendim. Minnettarım!

Bu sıralar Almanya'daki arkadaşlarımdan bazılarının Kürdistan dağlarına gittiğini öğrendim. Kürdistan adına yabancı değil-

dim. Sosyalist bir hareketin öncülüğünde özgürleştirilmeye çalışılan ve şiddetli savaşların yaşandığı bir ülkeydi.

Kürdistan ülkesine beni çeken annemin vasiyetiydi. Anne hatırası kıymetlidir. Hele ki direnişi öğütleyen, tarih kokan bir hatırıysa...

Almanya’da okuduğum tarih bölümünü bitirmeyi gerekli görmedim. Dünya tarihinin belki de son büyük savaşı yaşanıyordu Ortadoğu’da. Tarih okumayı değil içinde yaşamayı tercih edecektim.

Kobanê direnişi kararımı kesinleştirdi.

Sosyalizm ve demokrasi konusunda tartıştığım Kürdistanlılar yeni bir mücadele perspektifine sahipti. İlginin radikal düzeyde ilerlemesiyle kendimi bir anda Kürdistan dağlarında buldum.

Burası nasıl da güzel bir ülkeydi böyle, nasıl da çabuk ısınmıştım. Dillerini öğrenmem zor olmadı. Bunun için gereken tüm kolaylığı ve yardımı sağlayan arkadaşlarıma teşekkür borçluyum.

Burada başka hemşerilerim de vardı. “Hemşeri” denildiğini burada öğrendim. Hatta başka ülkelerden Avrupalı yoldaşlarla da tanıştım. Enternasyonalist bir hareketin içindeydim.

Her bir değer nasıl büyük bir emekle yaratıldığını burada öğrendim. Hazıra konmak yoktu. Babam şaka yoluyla demişti zaten:

“Oğlum Ortadoğu’ya gideceksen şimdiden kazma kürek sallamayı öğren!”

Kendi emeğiyle ayakta durmayı bilenlerin ülkesine gelmiştim. Yürüdüğüm patikalardan benden önce kimler geçmişti kim bilir? Kim bilir kaç canını feda etmişti? Bu toprakların insanlık tarihindeki yerini öğrendikçe kaynağa doğru yol aldığımı derinden hissediyordum.

Buraların bu kadar derin bir kültüre sahip olduğunu ve ilk sorunların da burada çıktığını öğrendikçe insanlığın sorunları-

nın çözüm adresinin de burada olduğuna inandım. Doğru yere gelmiştim...

Dağ yaşamının tam olarak ne demek olduğunu da burada gördüm. Gerillacılık bu dağlarda tüm görkemiyle yaşıyordu, yaşatılıyordu. Che'nin ruhu bu dağlarda fırtına gibi esiyordu. Yaşam dersleri çok öğreticiydi. Yenilecek ya da ilaç yapılabilecek otları bile tanımaya başlamıştım.

Almanca evet anlamında sıklıkla “ya” demeye alışmışken burada bir şeylere hayret etme anlamında en çok “vaa” demeye alıştım. Yerel ağızları bile öğrenmeye başladım. Mesela arkadaşlar yabancı naneye “pung” derken ben Botan’da söylendiği gibi “ping” demeye başlamıştım.

Yoldaşlığın tadını en çok burada aldım. Ne kadar güzel ince-likli şakalar, espriler yapıyorlardı. En zor anlarda bile gülümse-meyi eksik etmiyorlardı. Kiminle göz göze gelsem gülümsüyordum. İçimden öyle geliyordu. Bazen kızdığım da oluyordu tabi, disipline gelmeyip kuralsızlık yapan yoldaşları eleştirmek yerine bir defasında fena kızmıştım. Eleştiriyle işlerin nasıl düzeltil-diğini zamanla öğrendim. Burada yapılan tatlıları çok sevdim. Ekmek pişirmeyi, hep birlikte bulgura kaşık sallamayı...

Sığınak kazmayı, duvar örmeyi, yük taşımayı, nöbet tutma-yı, yemek yapmayı...

Babam haklıydı: Sığınak kazarken küreği yanlış yöne salladım ve elim bir anda yanımda çalışan yoldaşın kullandığı kazmanın altına geliverdi! Güler misin, ağlar mısın? Bolca kan ak-mıştı. Az daha elimin üstünden avucuma dek koca bir delik açılacaktı. Böylece kanım ilk kez Kürdistan toprağına karışmıştı. Elimin üstünde açılan yarayı pansuman ederken babamın söz-lerini hatırlatıp hep beraber gülmüştük. Fakat benim aklıma ilk gelen şey bu yaralanmanın keman çalmak önünde engel olup olmayacağıydı! Bir de bu kazanın bir kadın arkadaşın elinden olmasına üzül-müştüm.

Kadın yoldaşların desteğini çok gördüm. Kadın özgürlük ideolojisiyle burada tanıştım.

Annemin bunları görmesini ne çok isterdim ya da bunları ona anlatabilmeyi! Nasıl da sevinirdi...

Bunu paylaştığım yoldaşların benden daha fazla duygusallığa kapıldığını gördüm. Annemi anlatmamı istediklerinde “onun hatırası için buradayım ya!” derdim. Annem buradaymış gibi ya da onun eseri benim işte der gibi. Gururumdu benim. Layık olacağım...

Her şeyi bir defada öğrenmem mümkün değildi. Fakat iyi gidiyordu. Belki merak ettiğim her şeyi hemen sormasam da bir fırsatını bulduğumda sorup öğreniyordum.

En çok Önder APO’yu merak ediyordum. Yazdıklarını okumak tutkum haline gelmişti. Sadece aklıma değil kalbime nakşediyordum. Bazı yerlerde ne demek istediğini arkadaşlara soruyordum. Onu öğrendikçe hapiste olması dayanılır gibi gelmiyordu...

Öğrenmek için heyecanlıydım, yapmak için istekliydim. Birlikte halay çekiyor, şarkılar söylüyorduk. Bir gitar ve bağlamamız vardı. Bir gün gitar çalıp devrim şarkıları söylerken keşke bir kemanımız da olsa dedim...

Kemana gitardan daha yakındım. Kemanın bende güzide bir yeri vardı. Memleketteyken yıllarca kemanla arkadaş, dost olmuştuk. Birbirimizin dilinden anlıyorduk. Ben mi ona söyletiyordum o mu bana söyletiyordu belli değildi. Yayı tellerle buluşturduğumda yüreğime bağlanmış tellere dokunur gibi olurdum. Eski dostumdu benim. Kavuşacak olmamız güzeldi. Kemanım yoldayken ben hep onu düşünüyordum. O benim kemanımdı. Arkadaşlar benim çalmam için istemişti. Silahımın yanında onu da taşıyabilecektim.

Keman gelince birlikte dünya şarkıları da yapacaktık. Almanca bir besteyi kafamda tasarlamaya başlamıştım bile. Se-

simi yumuşak buluyorlardı arkadaşlar. “İçli ve kadife sesli” denildiğini burada öğrendim.

Hayat işte! Bazen bir yere kadar getirirsin sonra devreder-sin, yarım kalmaz aslında; devam ettirenlerin olacağını bilmek huzur verir...

Şimdi erkenden geride bıraktığım herkesin üzülecek olma-sına üzülüyorum. Bir de kemanıma!

Merakımı bağışlayın, keman geldi mi acaba? Öksüz kalma-sın! Kemanım hep özgürlük ve barış için çalsın lütfen...

17 KİTAP

Bıkmadan, usanmadan, aceleyle, çılgınca yazmanın özel bir sebebi olmalı.

Hayat çok mu kısa?

Çok mu geç kaldın yoksa?

Çok mu birikti içindekiler?

Kim ne yazmışsa içinde kendini arardın.

Hep okurdun.

Yazmaya eğilimli olman intihara eğilimli olmaktan daha azdı.

Ne zaman karar vermiştin yazmaya? Seni tanıdığımda yazdığın bir-iki şeyi bile vermemiştin okumam için. Kimseye değil kendime yazıyorum demiştin. Ne oldu da şimdi böyle doludizgin herkese yazmaya çalışıyorsun?

Yazdıkların yetmedi mi? Sahi 17 kitabı yayınlanıp da senin gibi adı duyulmamış kaç yazar var acaba?

Kimisi yazdıklarını değil yazarlarını merak eder. Kitabın tadını çıkaracağına kim yazmış diye isim peşinde koşanların anlayamayacağı bir yazarsın sen. Oysa yazdıkların zaten seni anlatır.

Naif, incelikli, zarif diliyle herkesin hayranlığını kazanmış Mısır'ın en tanınmış yazarlarından biri olan Mahmood Khalil "Değişim mi?" adlı yeni kitabının tanıtım gününde değişim üzerine görüşünü çarpıcı kılmak için nasıl kaba örnekler verdi duysan hayret edersin. Şimdi hepsini anlatamam, mesela "bildim bileli insanlık hep aynı şekilde ..." diye başlayan cümlelerle insanın doğal bedensel faaliyetlerini bir bir sıraladı. Daha ne örnekler verdi de adaba sığmaz, dile getiremem...

Nezaketin kitabını yazanın kim olduğunu biliyor musun peki? Zeki Müren! Zeki Müren'den daha kibarını Türkiye tarihinde tanıyan oldu mu? Sıkı dur bak ne diyeceğim. "Sanat Güneşi" olduğundan kuşku yoktu ama o da insandı, kızdığı şeyler olurdu. Sahneden çıktığında, kuliste öylesine yakasız paçasız küfürler savururdu ki Çukurovalılar bile bu kadarına pes derdi. Şair Ömer Gölge'nin babası onun müzisyeniydi. Şair dostumun kendi kulaklarıyla duyduklarına ben inandım. Sen her anlatılana inanma istersen. İyi sanatçıydı, iyi insandı. Seni de tanıyorum. Sen de iyi birisin fakat ne yazdığını niye söylemiyorsun? Söylemeyeceksen yazmayı bırak da gidelim, atılalım hayatın içine!

Duvarların küf tuttu. Pencereni bile açmayı ihmal etmişsin. Gelmemiş olsam kim bilir sen de burada küflenene dek yazıp duracaksın. Hayatını kurtarıyorum haberin olsun.

Yaz, yaz nereye kadar! Çık gidelim bu izbe, bu miadını doldurmuş, bu küflenmiş sayfaların arasından. 17 kitap yazdın dünya seni yazar olarak tanımadı. Bu dünyanın merhameti çürümüş. Kim okur, kimin umurunda olur yazdıkların?

Belki de yasaklanır ve sen bile ulaşamazsın kitabına belli mi olur. Halkının adı yasaklanmış, dilin yasaklanmış, kitabın niye yasaklanmasın ki? Diğer 17'si yasaklandı mı acaba? Yasaklanmadıysa bir sorun vardır!

Bak haberin olsun, sen yazarken şu an dünyanın birçok yerinde insanlar birbirini katlediyor. Din için, para için, aşk için, hatta sırf zevk için bile öldürenler var! Ya açlık sınırının nerelele vardığından haberin var mı senin? Sen yazarken belki de hemencecik şu yandaki evde bir adam karısını dövüyordur. Onun minicik kızı masanın altında kulaklarını kapatmış işken cenin bitmesini bekliyordur. Kadın darbenin nerden geleceğini mi düşünsün kızının ruh halini mi? Bitecek mi o işkence, o vahşi şiddet söyle? Yazdıkların onun imdadına yetişecek mi? Pansu-

man olacak mı ruhundaki morluklara? O yumrukların bir daha sıkılmamasını sağlayacak mı? Yoksa niye yazıyorsun?

Yazdıkların bir küçük kız çocuğuna yol açmayacaksa niye yazıyorsun ki? Yazdığında vicdanın mı rahatlayacak? Vicdanları rahatsız etmeyecekse yazdıklarınla baş başa kal ve beni unut.

Duymadın mı, büyükbaşlardan biri “benim füzemin menzili seni korkutmalı” diyor diğeri “benim füzem seninkinden büyük” diye cevap veriyor. Nükleer tehditlerin aldığı hal buyken sen halen yazıyorsun. Ne yazdığını da söylemiyorsun.

Tamam hiç olmazsa bir ara ver, getirdiğim gazetelere bak. Pozantı ıslah evinde bir gardiyan çocuklara tecavüz etmişti ya şehir çöplüğünde o gardiyanın cesedini bulmuşlar. Olayı deşifre eden çocuk dağa çıkmış. Siirt’te ki ne olacak acaba? Ya Mardin’de ki? İstanbul’daki? Ne tür bir rejim var bu ülkede anla artık.

Bunları geçtik dost bildiklerimiz ne alemde? Onları niye yazmıyorsun? Başındaki belaları savmak yerine sana sadece akıl verenleri? Ya seni böyle derbeder edeni niye yazmıyorsun?

Yanlış zamanda doğup yanlış zamanda yanlış kişiye bağlanmışsan yazdıkların hangi çağda anlaşılacak? Unutulması gereken anıları unutmayı başarırsan kendindeki değişimi yaz. Seni bu masaya bağlayan gerçekleri yaz, hayatına anlam katıp hayatını hayat yapan ya da hayatına haksızca sızıp hayatını karartan...

Yazmasan da olurdu ama dünya edebiyatını yeniden yazacaksan en büyük edepsizliğin boyun eğmek olduğunu anlatan bir roman yaz. İlyada’yı yeniden yaz istersen, Hektor ölmesin mesela. Asırları geri sar, Kör Ozanın kayıp masallarını bul. Ne varsa eskilerde var, eski şarkılardan güldeste yaz. İlla romantik değil fanatikçe yazacaksan ölümüne yaz ki adı gibi ölümcül olsun.

Yazdıkların seni yaşatmaz belki ama olsun üstüne git; yazamadıkların yüzünden kahrolmaktan iyidir.

Hep emek kutsaldır deyip duruyorsun. Hiç tanımadığın bir emekçi yi sokakta çevirip hikayesini yaz. Sen de emekçi sayıyorsun kendini. Herkesi yaz ama kendini yazma. Sen duygusalsın, kendini yerden yere vurursun, güzel yanlarını yazmazsın, seni başkası yazsın. Sen iyi birisin.

Yerel yaz, bu aralar çok tutuluyor. Mahalle hikayeleri yaz; sesi yanık düğün şarkıcısı Salih'in bir polisi altına alıp dövmesini ve bir daha o sokaktan geçmemesi için tehdit etmesini yaz. Gurbet'i yaz, özgür hissettiği tek an olan düğünlerde meydana çıkıp çılgınca dans etmesini. Hayalleri bir sokak öteye geçmediği halde çok yaratıcı laflarla komşularını küçümsemeyi meslek edinmiş Melahat'ı yaz. En kabadayısına bile eyvallah demeyen edasıyla, endamıyla fark yaratan mahallenin Neşe ablasını yaz. Almanya'dan getirdiği modası geçmiş Mercedes'le hava atan Sefer'i ekle, al sana yeni bir Midak Sokağı!

Nobel'de gözün varsa üzüntüden tüy döken kedileri yaz. Akvaryumdaki Japon balıklarıyla anlaşılamayıp intihar eden kaplumbağaları yaz, asrın romantik yazarı seçilirsin. Yeni mafyatik büro tasarımları hakkında yazsan daha çok okunur belki. Deri koltukların kokusunu yaz. Küçük bir kaçamak için evden gizlice çıkmak isterken balkondan düşen Yasemin'in trajedisini yaz. Bunaldığım zamanları anlatayım istediğin kadar abartarak yaz. Başka konular da bulabilirim sana. Konu mu yok? Sakızlar için söz yazanlardan daha çok konu bulabilirim sana. Bu ülke konular ülkesidir! Yazacaksan elini çabuk tut yoksa konular bayatlayacak. Bu ülke konular mezarlığıdır!

Siyasi yazma psikopatik konulara gir istersen. Bir ayna koy masaya, birkaç kelimeyle yıkılmayacaksan aynaya bak ve kendini en kötü kelimelerle tarif ettikten sonra bunun yarattığı berbat duyguları yaz. Daha bir derin olsun istiyorsan yık masayı, çık gece vakti, kaldırım kenarlarında müşteri bekleyen kadınların dramını yaz gayri. Arkanı bi kollayan olsun yoksa gazetelere çıkarısın: "Kadın satıcılarının kurbanı oldu!" Yazık diyen

birileri olur mu o da belli değil. Bak hiç olmazsa ben seni düşünüyorum. Bir de ne yazdığını söylesen?

Gizli bir şeyler mi yazıyorsun. CIA içlerine filan mı bulaştın yoksa? Değilse niye bu kadar gizliyorsun? Odaklanmışsan tamam ama ne içki ne müzik bu nasıl odaklanmadır böyle? Niye-tin varsa biraz tyo vereyim istersen. Acısı sonradan çıkıyor olsa da iceksen dibine kadar i! Bak nasıl odaklanıyorsun o zaman! şakadır be hemen inandın mı? O ancak uykuya odaklandırır. Odaklanacaksan Mecnun gibi odaklanacaksın:

Mecnun namaz kılan birinin önünden geçer. Adam der ki: Ey Mecnun görmüyor musun da namaz kılariken önümden geyorsun?

Mecnun tam da Mecnunca cevaplar: Be adam ben Leyla'yı düşünürken seni görmedim. Sen Mevla'yı düşünürken beni nasıl gördün?

Odaklanma bazen iten gelir bazen dış destek ister, en çok da ortam ister. Kanatlanmaya yetecek kadar hava olsun yeter!

Kardeşim niversite sınavlarına çalışırken kapandığı odada müziğin sesini sonuna dek açıp Emin Erbani'nin en hareketli düğün parçalarını dinlerdi.

"Kardeş sen psikopat mısın?" diye takıldığımda sempatik ama gayet ciddi bir edayla ne dese iyi:

"Yok abi böyle daha iyi odaklanıyorum!"

Herkesin harcı değil o an ne gerekiyorsa ona göre davranmak, onu devreye koymak. Odaklanmanın en fantastik yollarından daha akılcasını bulmak. Çelişkiler çatışırken kafasını-gözünü yarmadan onlar arasından yol açmak...

Tamam mı yazar arkadaş, herkesi psiko sanma. Tüm mesele amaca göre davranmak, sonuç almak. Odaklanma meselesi önemli.

Hayır, "sonuçlar yöntemleri sorgulamaya engel olmamalı" diyorsan halen vicdanını yitirmemişsindir. O halde odaklan!

Git duvar diplerine çökmüş, ucuz şarap için dilenenlerin hikâyesini yaz. İçmeden odaklanamazlar. Kimsenin görmediği, görmek istemediği, hatta selam vermekten bile korktuğu en psiko intihar kolikleri yaz. Acayip odaklanma yöntemleri var. O zaman belki anlarsın.

İstersen Öküz Park'ın önünde Yoğurt Treninin raylarına yat. Silvan rampasından çıkan en fiyakalı kamyonun önüne fırla. Daha kolayını mı istiyorsun: O zaman yazı yazmayı bırak, ölürsün zaten! Olmadı, sandalyeye bağla kendini bir daha da çö-zeme... Bazı denemeler yap yani. Belki gerçekler hakkında odaklanırsın. Sen iyi birisin, vicdanlısın.

Vicdanın ölümünü yaz yazabilirsen. Bunu yaşamadan da yazabilirsin, etrafına bak yeter.

İnsan safi yaşadıklarını ve gördüklerini yazmaz elbet. Hayaller, analizler, matematik ve daha neler. Fakat hiç yaşamadan da yazılmaz ki!

Kafandaki her çerçeveyi parçalayacak bir sopa işlevini görmeyecekse, yazdıklarının üstüne yativer ne de olsa yumuşakçadır!

Emek veriyorum diyorsun, saygı istiyorsun ama zorluklardan da kaçırıyorsun sanki. Nasıl olacak peki? Hiç kelepçelenmemiş, hiç zindan görmemiş, hiç dişi ağrımamış, hiç yağmur çamurda yuvarlanıp rezil olmamış bir yazarsın sen, ana dilde eğitimin önemi üzerine nasıl yazabilirsin ki? Ne alaka deme, neyse ne işte! Diş ağrısına bile katlanamayan insandan emekçi mi olur? Beni ilgilendirmiyor gerçi. Sanki yazdıkların için mi geldim sanıyorsun? Bir tuşla tüm yazdıklarını silebilirim. Kalk gidelim, senin için geldim. Sen iyi birisin.

Hadi yazdıklarını geçtik bari başlığını söyleseydin. Söz bir daha sormam. Yoksa başlamadın mı?

Başlamadıysan sana gençliğimizden bir konu seçeyim. Enteresan olurdu bir idamdan kurtulan adamın dönüş güncesini yazmak. Ya ipi gururla göğüsleyenlerin anıları ne olacak, seh-

payı kendisi tekmeleyenlerin? Devrimciliğin nerede başlayıp nerede bittiğini yaz. Acıyı bal eyleyenleri...

Olay eksenli yazmıyorsan duygularından sökün eden...

Neyse tadında bırakalım, 17 kitap daha yazsan tüm bunları yazamazsın. Ömrün yetmez. Yazmayı bırak da gidelim.

Bir keresinde unutamayacağım güzel sözler söylemiştin ki o sözler sayesinde ben de birkaç satır yazmayı başarmıştım.

Hatırlıyor musun yine yazmak üzerine tartışırken demiştin ki “ömrümün neye yetip neye yetmeyeceğine kendim karar vermek için yazıyorum, sınır tanımıyorum” Halen o noktada mısın? Sınırları aşma uzmanı olmuşsundur belki. Sana göre yazmak sınırları aşmaktır. Dayatılan tüm sınırlara ve sınırları dırmalara başkaldırıdır yazmak, ölüme meydan okumaktır! O halde yazdıklarına da meydan oku!

Kafka’nın kitapları vasiyet ettiği gibi öldükten sonra yayınlandı. Sokrates hiç kitap yazmadı. Ömürleri kısalmadı! Başkaldıran insanlardı da ondan...

Yanlış anlamayasın sakın; yazma demiyorum ki, baş eğme diyorum!

Baş eğme yazdıklarına! Tutsak etmesinler seni! Onları sen yazdın! Onları aşmaya bak!

Eskiden kopma ama yeniye yönel! Yaşama yönel! Yoksa oto-sınırlamayla baş eğenlerden olursun, yani “oto-köle!”

Yaptıklarına ve yapamadıklarına baş eğme, hayat devam ediyor. Hep yenilere bak, hep daha iyisi vardır.

Oturduğun yere baş eğme, zulme baş eğmediğin gibi zevke, acıya, hüzne de baş eğme, kendine bile baş eğme. Sen iyi birisin. Vicdansızlar baş eğ, kaldır başını!

...

40 yıl hayal ettik 40 günde yazdık: Doğaya, topluma, direnişe, umuda dair...

Masalına sahip çıkan ve emeği geçenlere sonsuz teşekkürler.

Selam ve saygılarımla

Kasım 2019 Nurettin Demirtaş

Süryani Dağı

Siz Ayten'i tanımadınız.
Ayten'i tanısaydınız
Siz de devrimci olurdunuz!

